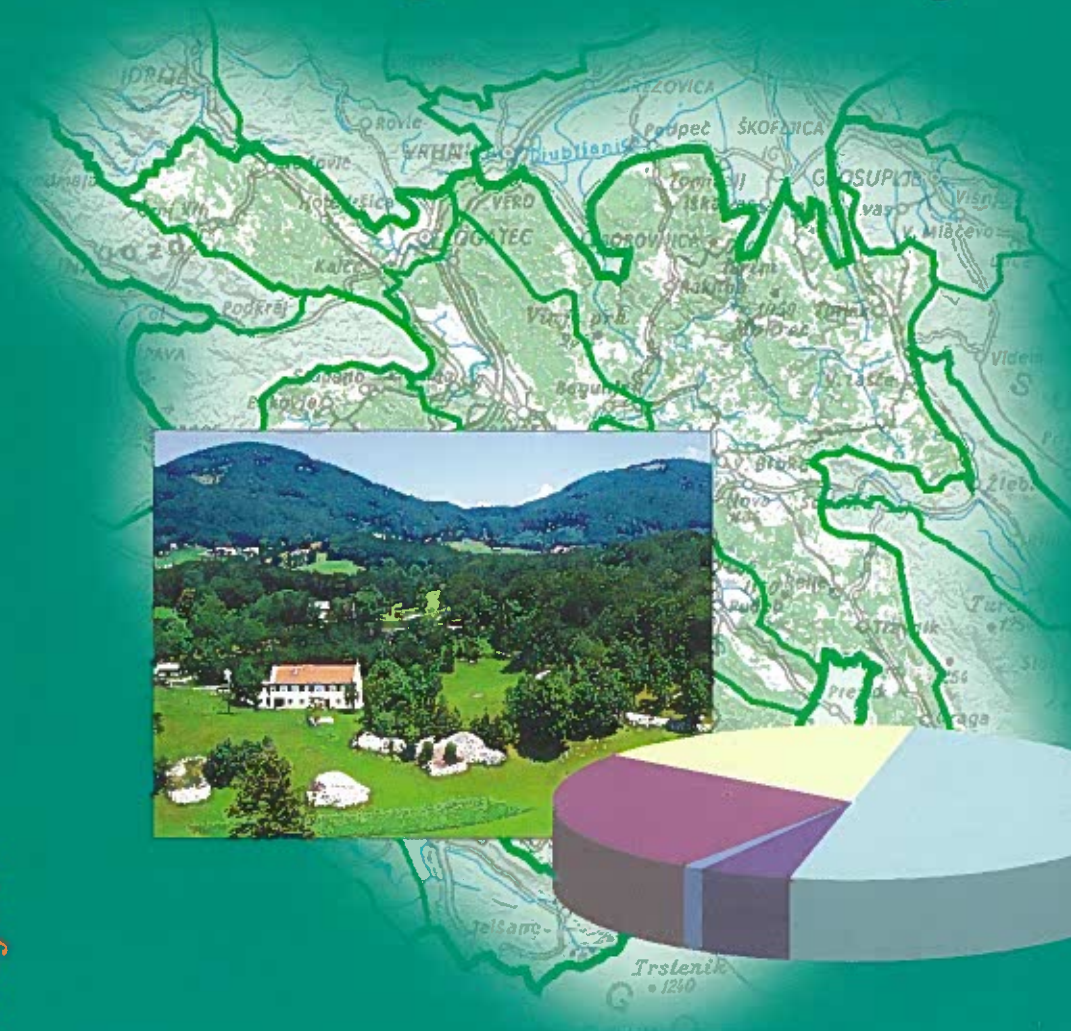

REGIONALNA RAZDELITEV
KRAJINSKIH TIPOV V SLOVENIJI

4

Kraške krajine notranje Slovenije

krajina

4

*Kraške krajine
notranje Slovenije*

REGIONALNA RAZDELITEV
KRAJINSKIH TIPOV V SLOVENIJI

4

*Kraške krajine
notranje Slovenije*

Celotna zbirka obsega:

METODOLOŠKE OSNOVE

1 KRAJINE ALPSKE REGIJE

2 KRAJINE PREDALPSKE REGIJE

3 KRAJINE SUBPANONSKE REGIJE

4 KRAŠKE KRAJINE NOTRANJE SLOVENIJE

5 KRAJINE PRIMORSKE REGIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
URAD RS ZA PROSTORSKO PLANIRANJE

Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji

4 KRAŠKE KRAJINE NOTRANJE SLOVENIJE

Ministrstvo za okolje in prostor, Urad R Slovenije za prostorsko planiranje
Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

Nosilci naloge:

Oddelek za krajinsko arhitekturo
prof. dr. Janez Marušič
prof. Dušan Ogrin

Urad RS za prostorsko planiranje
Margita Jančič, dipl. inž. arh.

Sodelavci:

mag. Jelka Hudoklin, dipl. inž. kraj. arh.
doc. dr. Nika Kravanja
Blanka Bartol, dipl. inž. kraj. arh.
Stanka Dešnik, dipl. inž. kraj. arh.
Jelka Habjan, dipl. inž. kraj. arh.
mag. Alenka Kolšek, dipl. inž. kraj. arh.
Saša Piano, dipl. inž. kraj. arh.
Mitja Simič, dipl. inž. kraj. arh.
Etbin Tavčar, dipl. inž. kraj. arh.
Marjeta Jug, dipl. inž. kraj. arh.
Marsela Podboj, dipl. inž. kraj. arh.
mag. Marko Prem, dipl. inž. kraj. arh.
Jelena Hladnik, dipl. inž. kraj. arh.
Igor Zakotnik, dipl. inž. kraj. arh.

Tehnična pomoč:

Darja Crnek, abs. kraj. arh.
Tina Demšar, štud. kraj. arh.
Vanja Križanič, abs. kraj. arh.
Tadeja Vrčon-Lukež

S krepkim tiskom so označeni sodelavci pri tem zvezku

D19762/2003

Uvod

V četrtem zvezku Regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji obravnavamo kraške regije Slovenije.

Kraške regije obsegajo veliko območje južno od Ljubljanske kotline, kraška območja na jugo-vzhodnem delu Slovenije in sredogorske kraške planote na zahodu. Prevladujejo najrazličnejši kraški pojavi, ki določajo oblikovnost in raznolikost površja na mikro in makro ravni. Med hrbti in planotami v prepoznavni in značilni dinarski smeri potekajo širša in ožja podolja ali kraška polja. Na krajinsko sliko močno vpliva kraška hidrologija, ki je zelo spreminjava, ponekod pa voda sploh ni. Klima je celinska. Bela krajina je pod močnim vplivom panonske klime, kar se kaže v njenem rastju. Kljub temu pa jo zaradi izrazitega kraškega reliefa in krajinske podobe uvrščamo med kraške krajine. Skrbno obdelani in drobno členjeni kmetijski krajini, ki obdaja gručasto poselitev, dajejo močan okvir strnjene gozdovi na višjih legah, ki sklenjeno potekajo od jugovzhoda do severozahoda območja.

Opisi krajinskih območij in vzorcev so urejeni hierarhično, in sicer tako, da je najprej prikazana prva raven obravnave z opisom celotne kraške regije. Sledi ji opis prve enote na drugi ravni, vse enote na tretji ravni, ki sodijo vanjo do četrte ravni. Zatem pride opis druge enote na drugi ravni in tako dalje.

Na drugi ravni je opisanih pet enot. Tretja raven je razdeljena na sedemnajst enot, ki se delijo še naprej na petinpetdeset podenot.

Zvezek je sestavljen iz:

- uvodnega dela s seznamom enot, ki so predstavljene v osrednjem delu zvezka,
- kart regionalizacije z različnimi ravnmi členitve,
- seznama krajinskih vzorcev in
- vrednotenja krajinskih podenot.

Avtorji fotografij: **Jelka Hudoklin**, **Blanka Bartol**, Stanka Dešnik, Elizabeta Gregori, Jelka Habjan, Alenka Kolšek, Nikolaja Kravanja, **Janez Marušič**, Saša Piano, **Mitja Simič**, Etbín Tavčar, Marjeta Jug, Marsela Podboj, **Marko Prem**, **Jelena Hladnik**, Igor Zakotnik

Diagrami: **Marjeta Jug**

Kartografija: **Tadej Maligoj**

Ureditev: **Blanka Bartol**, Margita Jančič, dr. Janez Marušič, **Marko Prem**, Stanka Dešnik, Jelena Hladnik, mag. **Jelka Hudoklin**, Igor Zakotnik, Marsela Podboj

Strokovni pregled: **dr. Karel Natek**

Lektoriranje: **Sonja Cestnik-Zadnek**, lektorsko prevajalska služba vlade RS

Oblikovanje: **Tadej Maligoj**

Tehnična ureditev in prelom: **LaserPrint, d.o.o.**

Tisk in vezava: **LaserPrint, d.o.o.**

Naklada: 350

Založilo Ministrstvo za okolje in prostor RS, Urad RS za prostorsko planiranje, Ljubljana 1998

Po mnenju Ministrstva za znanost in tehnologijo št. 415-01-103/97 z dne 18. 07. 1997 šteje publikacija med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Vsebina

PRVI DEL

Pregled krajinskih območij s kartami regionalizacije	9
---	----------

DRUGI DEL

Opisi kraških krajin na posameznih členitvenih ravneh	19
--	-----------

TRETJI DEL

Vrednotenje krajinskih podenot	125
---------------------------------------	------------

PRILOGA

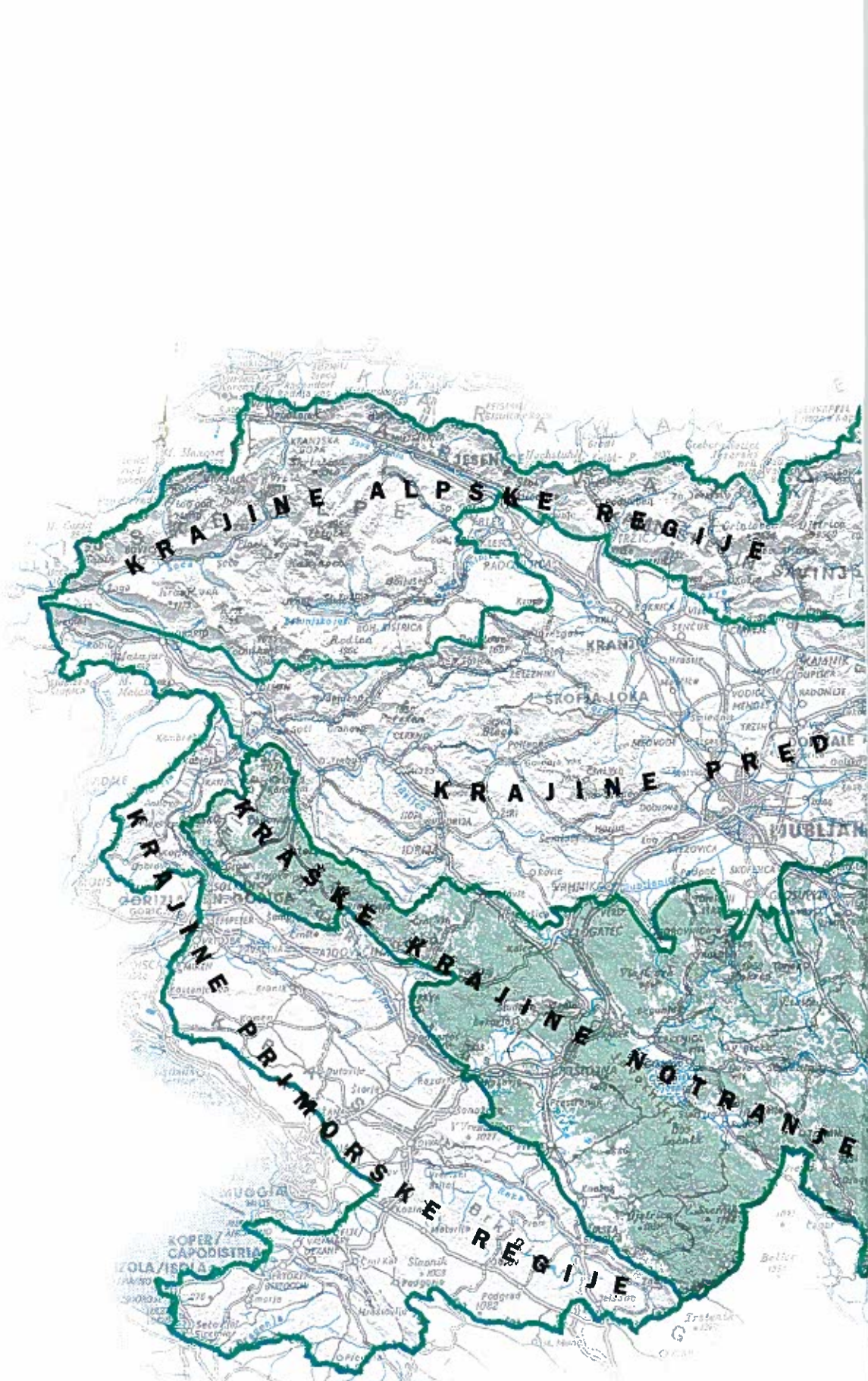
Seznam krajinskih vzorcev	129
----------------------------------	------------

PRVI DEL

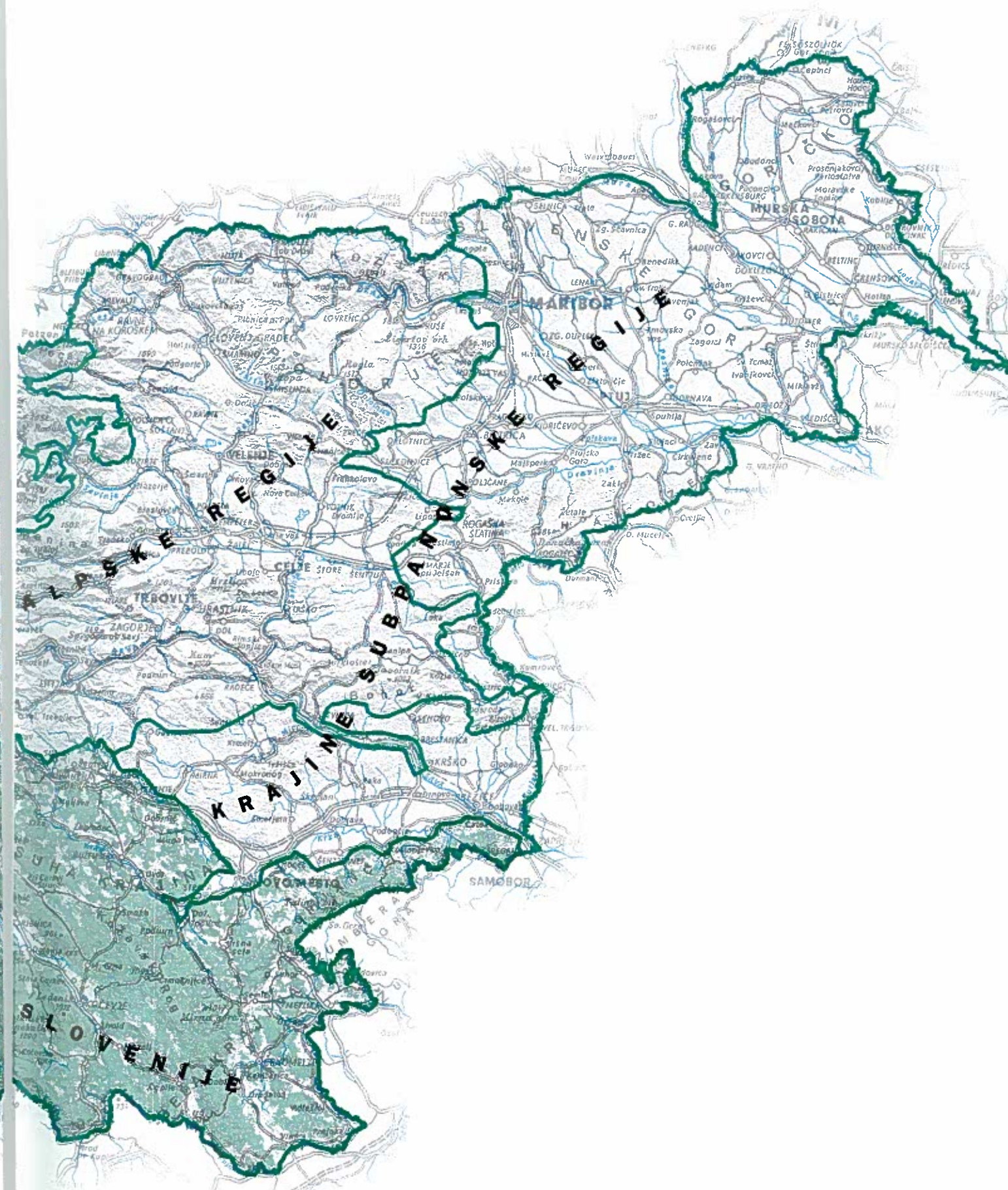
Pregled krajinskih območij s kartami regionalizacije

Kraške regije notranje Slovenije

MOP-UPP: Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. 1998

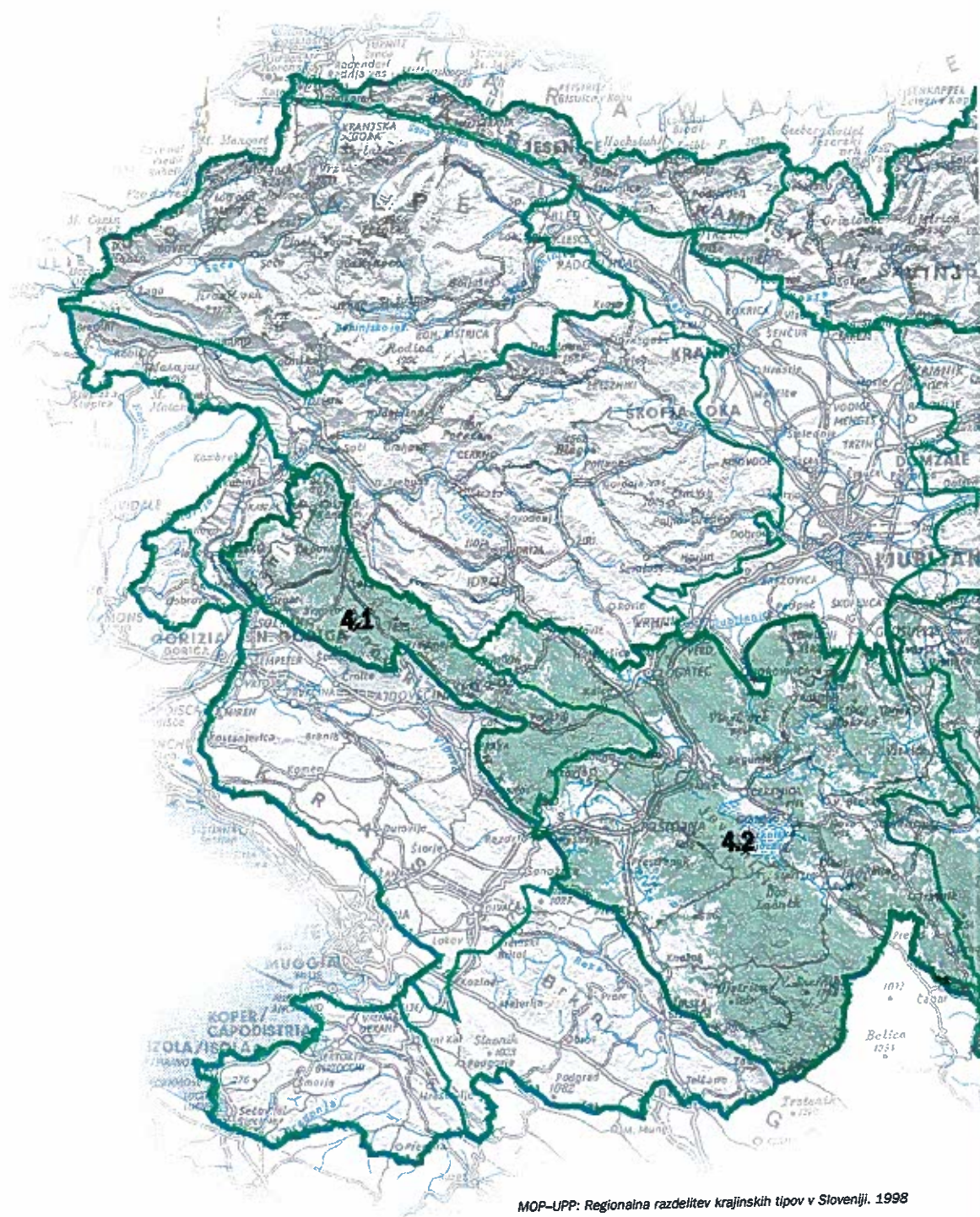

4 Kraške kraje notranje Slovenije

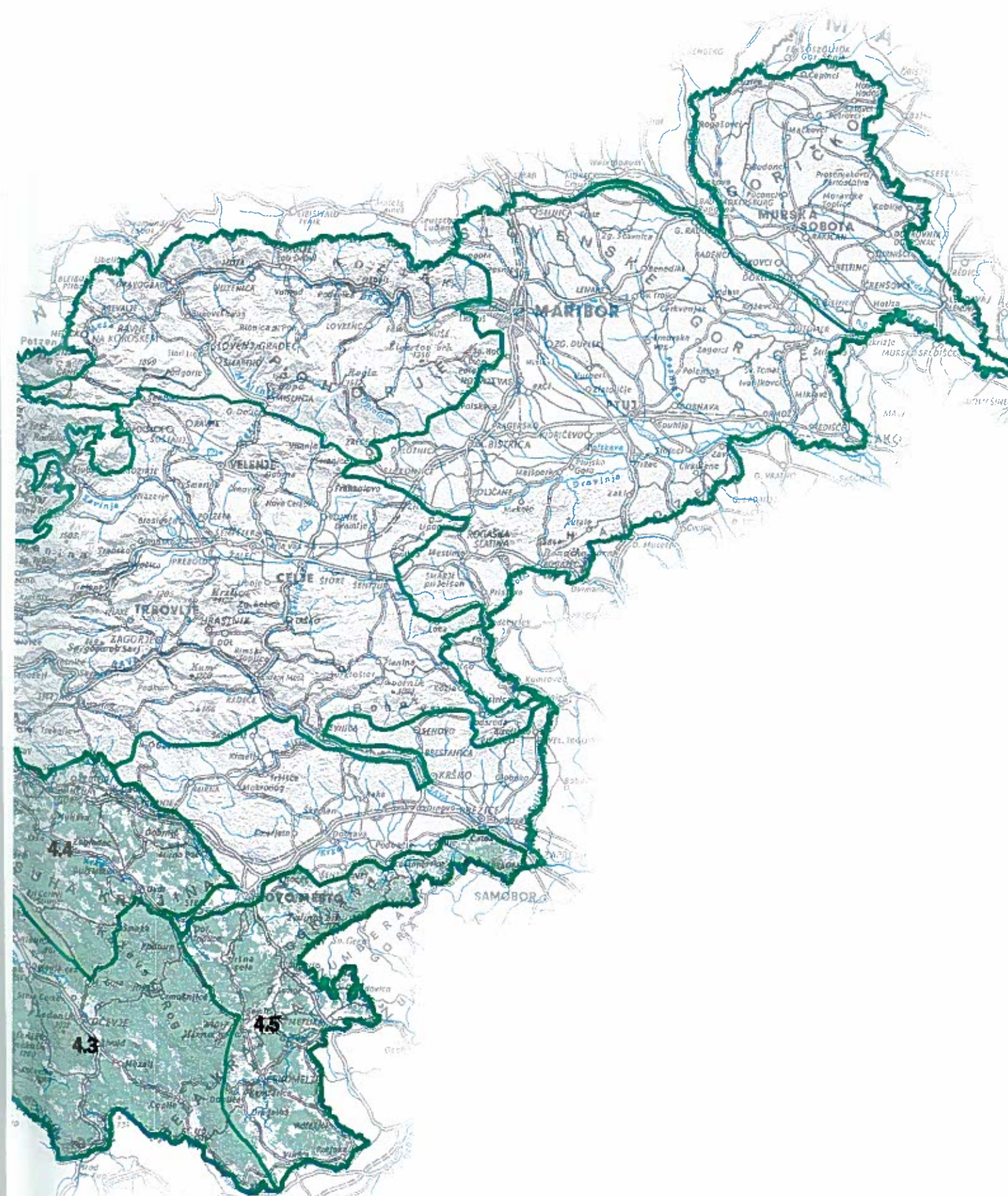

4 Kraške regije notranje Slovenije

- 4.1 Trnovsko–Nanoška planota
- 4.2 Pivško–Cerkniška planota
- 4.3 Kočevska kotlina in Kočevski Rog
- 4.4 Grosupeljska kotlina in Suha krajina
- 4.5 Gorjanci z Belo krajino

MOP–UPP: Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji, 1998

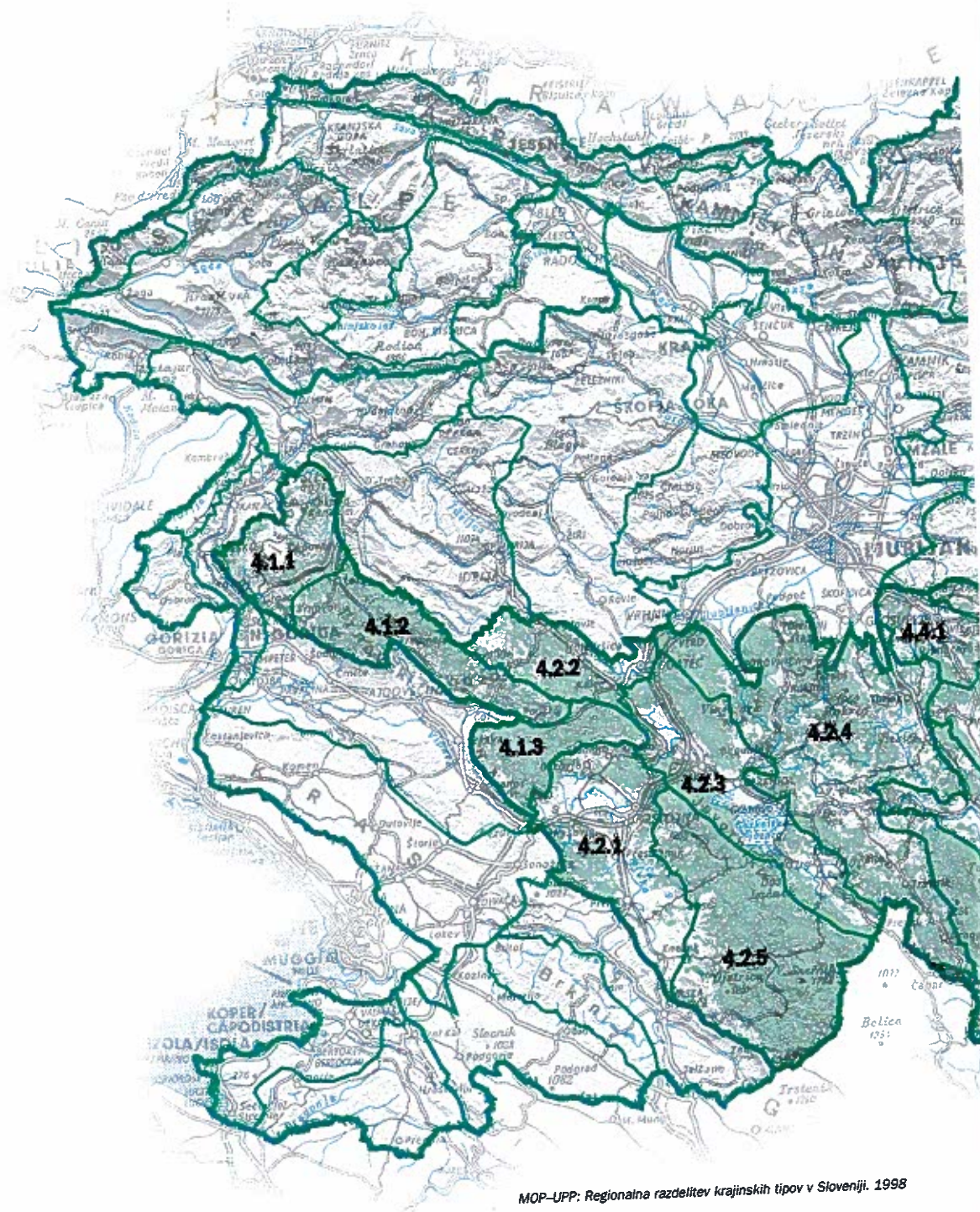
4 Kraške krajine notranje Slovenije

4 Kraške regije notranje Slovenije

- 4.1 Trnovsko–Nanoška planota
  - 4.1.1 Banjška planota
  - 4.1.2 Trnovski gozd
  - 4.1.3 Nanos in Hrušica
- 4.2 Pivško–Cerkniška planota
  - 4.2.1 Pivška planota
  - 4.2.2 Planota Čmi vrh – Logatec
  - 4.2.3 Cerkniško območje
  - 4.2.4 Velika notranjska planota
  - 4.2.5 Snežnik z Javorniki

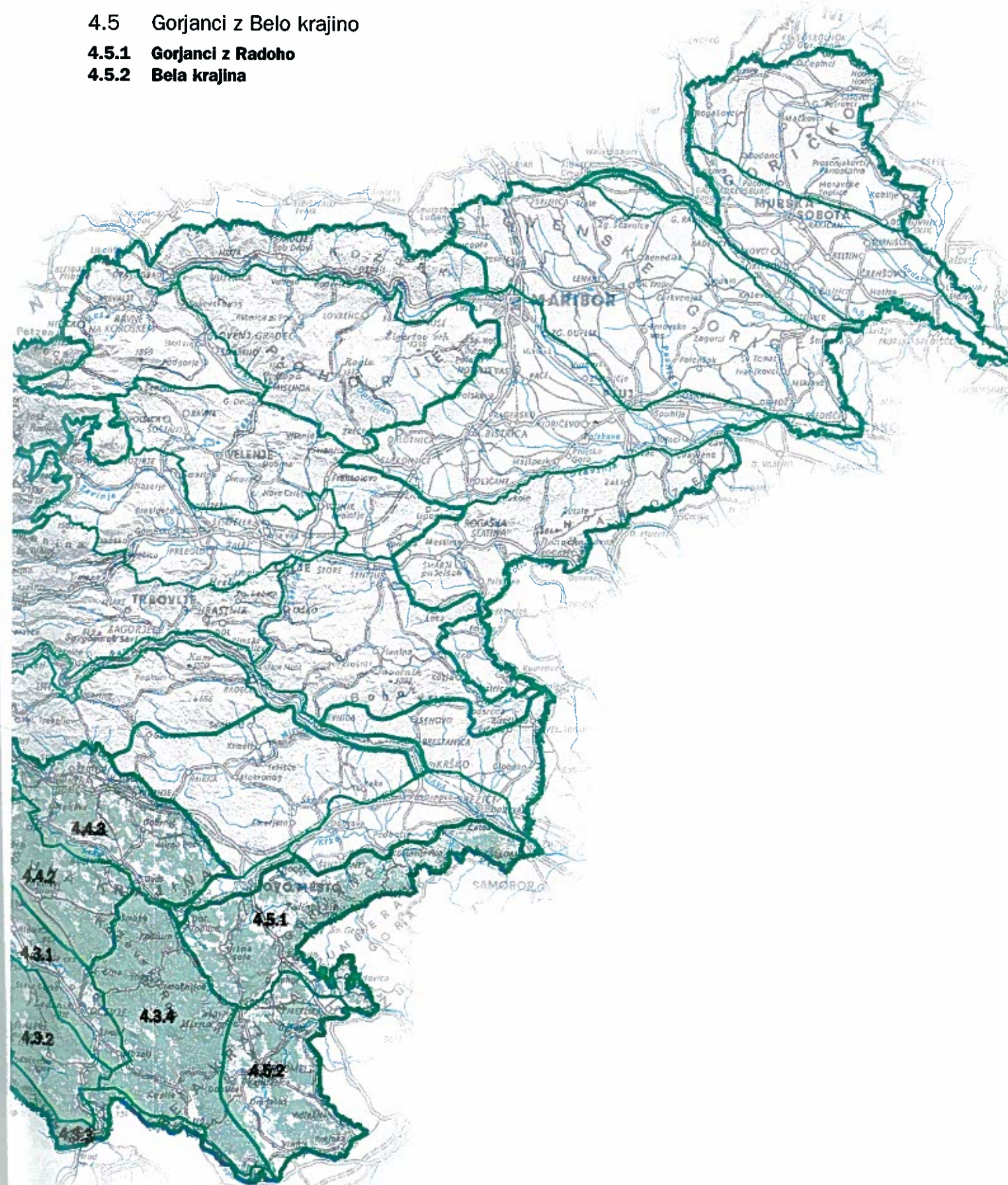
- 4.3 Kočevska kotlina in Kočevski Rog
  - 4.3.1 Ribniško–Kočevska dolina
  - 4.3.2 Kočevska gora z Moravsko planoto
  - 4.3.3 Dolina zgornje Kolpe
  - 4.3.4 Kočevsko–Roško hribovje
- 4.4 Grosupeljska kotlina in Suha krajina
  - 4.4.1 Grosupeljska kotlina
  - 4.4.2 Suha krajina južno od Krke
  - 4.4.3 Krajina severno od Krke

MOP–JPP: Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. 1998

4.5 Gorjanci z Belo krajino

- 4.5.1 Gorjanci z Radoho
- 4.5.2 Bela krajina

4 Kraške krajine notranje Slovenije

4 Kraške regije notranje Slovenije

4.1 Trnovsko-Nanoška planota

- 4.1.1 Banjška planota
  - 4.1.1.01 Lokovška planota
  - 4.1.1.02 Banjšice
  - 4.1.1.03 Čepovanski dol
  - 4.1.1.04 Kraška polja
- 4.1.2 Trnovski gozd
  - 4.1.2.01 Trnovski gozd – zahodni del
  - 4.1.2.02 Trnovski gozd – vzhodni del
- 4.1.3 Nanos in Hrušica
  - 4.1.3.01 Nanos
  - 4.1.3.02 Javornik in Hrušica

4.2 Pivško-Cerkniška planota

- 4.2.1 Pivška planota
  - 4.2.1.01 Pobočja Nanosa in Hrušice
  - 4.2.1.02 Postojnska kotlina
  - 4.2.1.03 Zahodni obronki Postojnske kotline
  - 4.2.1.04 Zgornja Pivka
  - 4.2.1.05 Suha dolina Knežaka
- 4.2.2 Planota Črni vrh – Logatec
  - 4.2.2.01 Zadloško-Črnovrška planota
  - 4.2.2.02 Dol Godovič – Grčarevec
  - 4.2.2.03 Logaško polje
- 4.2.3 Cerkniško območje
  - 4.2.3.01 Planinsko polje
  - 4.2.3.02 Rakovška uvala
  - 4.2.3.03 Cerkniško polje
  - 4.2.3.04 Loško polje
  - 4.2.3.05 Babno polje
  - 4.2.3.06 Menišlja
- 4.2.4 Velika notranjska planota
  - 4.2.4.01 Krmsko-Pokojiška planota
  - 4.2.4.02 Vidovsko hribovje
  - 4.2.4.03 Goljanska planota
  - 4.2.4.04 Turjak
  - 4.2.4.05 Velike Lašče – dolina Rašice in Stameja
  - 4.2.4.06 Topol – Nova vas – Bloke
  - 4.2.4.07 Širše območje Loškega potoka
- 4.2.5 Snežnik z Javorniki

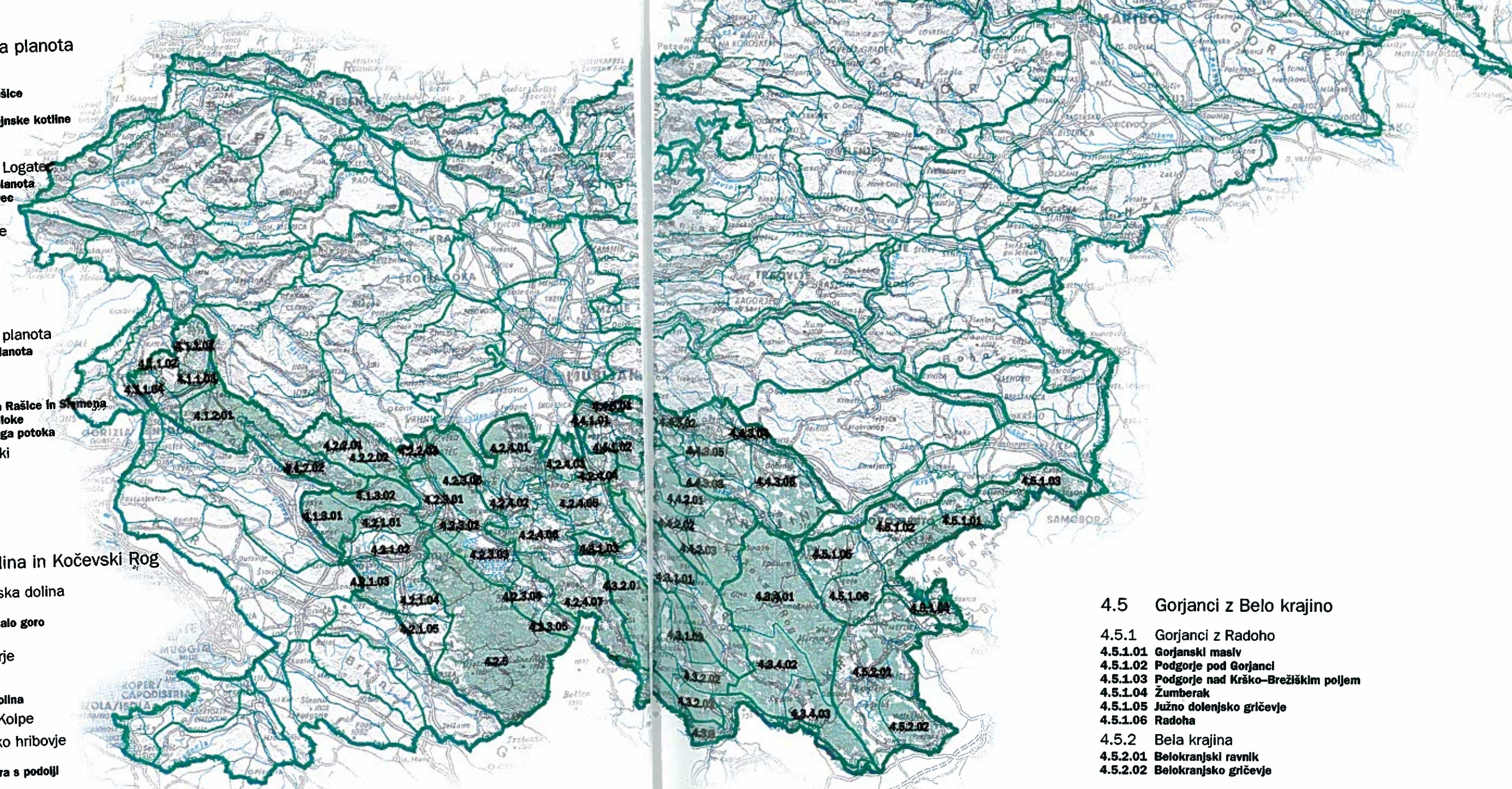
4.3 Kočevska kotlina in Kočevski Rog

- 4.3.1 Ribniško-Kočevska dolina
  - 4.3.1.01 Sodraška dolina
  - 4.3.1.02 Ribniška dolina z Malo goro
  - 4.3.1.03 Kočevsko polje
- 4.3.2 Goteniško pogorje
  - 4.3.2.01 Goteniško gorovje
  - 4.3.2.02 Goteniška dolina
  - 4.3.2.03 Borovsko-Briška dolina
- 4.3.3 Dolina zgornje Kolpe
- 4.3.4 Kočevsko-Roško hribovje
  - 4.3.4.01 Kočevski Rog
  - 4.3.4.02 Kočevska Mala gora s podolji
  - 4.3.4.03 Poljanska dolina

4.4 Grosupeljska kotlina in Suha krajina

- 4.4.1 Grosupeljska kotlina
  - 4.4.1.01 Grosupeljsko polje z obrobjem
  - 4.4.1.02 Radensko polje
- 4.4.2 Suha krajina južno od Krke
  - 4.4.2.01 Hočevsko-Ambruško hribovje
  - 4.4.2.02 Dobrepolje
  - 4.4.2.03 Hinjska planota

- 4.4.3 Krajina severno od Krke
  - 4.4.3.01 Vljnjevorska dolina
  - 4.4.3.02 Muļjavsko in Šentvidsko polje
  - 4.4.3.03 Dolina zgornje Krke
  - 4.4.3.04 Dolina Temenice
  - 4.4.3.05 Hribovje Kremenjaka in Šumberka
  - 4.4.3.06 Dobrnlič

4.5 Gorjanci z Belo krajino

- 4.5.1 Gorjanci z Radoho
  - 4.5.1.01 Gorjanski masiv
  - 4.5.1.02 Podgorje pod Gorjanci
  - 4.5.1.03 Podgorje nad Krško-Brežiškim poljem
  - 4.5.1.04 Žumberak
  - 4.5.1.05 Južno dolensko gričevje
  - 4.5.1.06 Radoha
- 4.5.2 Bela krajina
  - 4.5.2.01 Belokranjski ravnik
  - 4.5.2.02 Belokranjsko gričevje

DRUGI DEL

Opis kraških krajin na posameznih členitvenih ravneh

Sistem prikazovanja krajinskih enot

Najširše krajinske enote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru
Grafična ponazoritev, relief z gozdom
Temeljna opredelilnica enote
Homogenost
Raznolikost

Širše krajinske enote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru
Grafična ponazoritev, relief z gozdom
Statistika: nadmorska višina, strmina,
geologija
Merila za opredelitev enote
Prepoznavnost krajine
Spreminjanje krajine

KRAJINSKI ZNAČAJ ENOTE

KRAJINSKI VZORCI

SMERNICE ZA VAROVANJE

SMERNICE ZA VAROVANJE

Krajinske enote

Krajinske podenote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru

Ključne značilnosti

Grafična ponazoritev, relief z gozdom

Statistika: površinski pokrov, strmine, nadmorska višina

Merila za opredelitev enote

Splošna prostorska razmerja

Krajinske posebnosti

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief

Vode

Rastje

Primarna raba tal

Poselitve

KRAJINSKI VZORCI

VREDNOTENJE KRAJINSKIH PODENOT

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

4 Kraške krajine notranje Slovenije

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota sega od Banjšic, V. Čemšenika, Godoviča, Logatca, Vrhnike, južnega roba Ljubljanskega barja, do Grosupljega, Trebnjega, doline Temenice, Novega mesta, Šentjerneja, Kostanjevice in Bregane ter naprej po hrvaški meji do Ilirske Bistrice, Pivke, južnega roba Nanoške planote, pobočij nad Vipavo, pa do Ajdovščine, Nove Gorice in Banjšic.

Temeljna opredelilnica enote Enoto opredeljujejo kraške značilnosti, ki se kažejo v oblikovanosti reliefa, hidrologiji in površinskih ter podzemeljskih geomorfoloških pojavih.

V enoti glede na nadmorsko višino prevladuje bolj ali manj ostro celinsko podnebje. Zaradi odmaknjenosti od drugih podnebno izrazitejših enot vanjo na splošno ne posegajo močni sredozemski, alpski in subpanonski podnebni vplivi, razen na mejnih območjih enote.

Homogenost Enoti dajejo homogenost kraški pojavi, kot so kraške jame, površinska skalovitost, vrtače, udornice, slepe doline, kraška polja, suhe doline in kraška hidrologija, kot so ponikalnice, poplavna območja, občasna jezera, ki pa so v povezavi z reliefom zelo raznoliki. O homogenosti govorimo zato na ravni doživetja, vtisa kraškega prostora.

K homogenosti prispeva gozdnatost območja, ki je velika predvsem na odmaknjenih delih in obrobju.

Raznolikost Raznolikost enote je velika. Opredeljujejo jo zlasti vertikalna členjenost in horizontalna oblikovanost reliefa, oblike izravnjav, menjavanje gozdnih hribovij ali planot s kraškimi podolji ter precejšnja nestalnost kraških voda.

Na zahodnem delu enoto opredeljujejo kraške planote, členjene z večjimi ali manjšimi izravnjavami, od katerih so najizrazitejša kraška polja, na vzhodu pa je nižji kraški svet gričevja in ravnikov.

KRAJINSKI ZNAČAJ ENOTE

Značilna je velika naravna ohranjenost, predvsem gozdov, visoke vegetacije ob potokih in zamočvirjenjih, reliefa in mikroreliefnih pojavov.

Prevladujoč tip gozdov, ki dajejo enoti znatno mero homogenosti, so jelovo bukovi gozdovi.

Krajinski značaj pomembno oblikuje hidrološka spreminjavnost, ki se kaže v občasnih oziroma nestalnih vodnih površinskih tokovih, ponikujočih kraških rekah, presihajočih jezerih in občasnih poplavih.

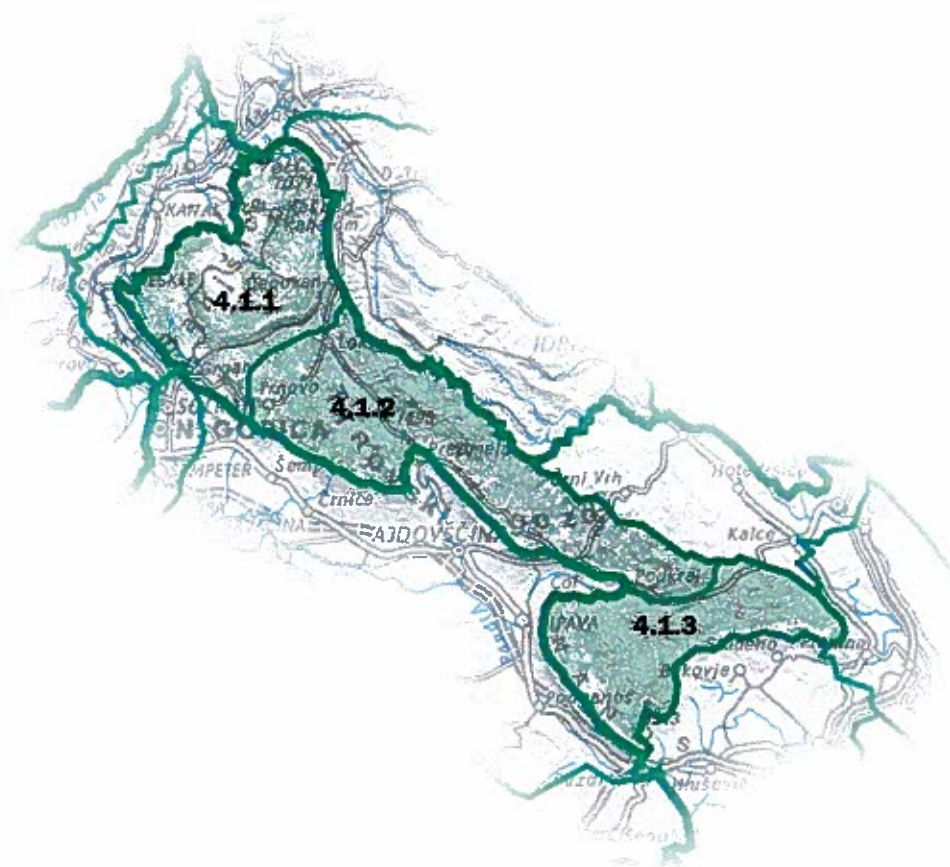
Značaj prostora oblikuje tudi naravna, pretežno dinarska smer (SZ–JV). V tej smeri potekajo predvsem podolja in kraška polja, ki so pojem večjih uravnav na krasu, na katera se veže večji del kmetijske rabe in poselitve.

Prevladuje tip podeželske krajine, za katero so značilne strnjene vasi, obkrožene s kmetijskimi zemljišči. Prilagodnost kmetijskega pridelovalnega prostora eni vasi je jasna in ponekod poudarjena z gozdnatim obrobjem ali postopno preko senožetne krajine prehaja v gozd.

SMERNICE ZA VAROVANJE

Ohranjati je treba naravno prvobitnost, hidrološko spreminjavnost, osnovne kraške oblike in prepoznavni značaj kulturne krajine, ki jo opredeljuje povezava kmetijskega prostora s poselitvijo – vasmimi.

4.1 Trnovsko–Nanoška planota

KRAJINSKE ENOTE

- 4.1.1 Banjška planota
- 4.1.2 Trnovski gozd
- 4.1.3 Nanos – Hrušica

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja poteka od roba Banjške planote čez Deskle in Skalnico, po južnih obronkih Trnovskega gozda in Nanosa, zavije proti Predjamskemu gradu, čez Hrušico in Javornike ter preko severnih obronkov Trnovskega gozda nad Idrijco in dolino Trebuše do Banjšic.

Merila za opredelitev enote Enoto opredeljujeta relief, predvsem izrazita poteza dinarske smeri, in nadmorska višina (dvignjenost planote nad okoliškimi območji).

Prepoznavnost krajine Trnovsko – Nanoška planota je višji del dinarskega krasa, ki v dveh krakih sega najdlje na zahod. Planoti dajejo enotno podobo njen dinarski značaj, kras in sorazmerno visoka nadmorska višina planote (med 1000 in 1500 m). Dinarska smer grebenov je posebno izrazita na južnem obrobju planote nad Vipavsko dolino. Kljub sorazmerno enotnemu značaju se planota zelo jasno deli na več podobmočij, izmed katerih je vsako razmeroma zelo jasno prepoznavno. Območje je večinoma poraščeno z gozdom in na višjih legah dosega visoko stopnjo naravne ohranjenosti, v nekaterih nižjih delih, kot je na primer Banjška planota, pa so tudi obsežnejše kmetijske površine.

Krajina ni v celotnem območju enote enaka. V osrednjem delu enote je najbolj tipična – večje "krpe" travniškega sveta z razpršeno pozidavo in z močno poudarjenim okvirjem gozdov v razgibanem reliefu. Na obrobju krajinska podoba dobiva drugačno podobo – na zahodu in na nižjih južnih obrobjih bolj sredozemsko, na severnem in vzhodnem obrobju bolj podobo predalpskih krajin.

Spreminjanje krajine Območje Trnovsko–Nanoške planote je izrazito območje demografske ogroženosti, opuščanja nekdanjih oblik kmetovanja in izkoriščanja lesnega bogastva. Osrednji del planote v preteklosti ni bil v kmetijski rabi. Posamezne krčitve in naselja so nastajala na ugodnejših legah za kmetovanje, torej na kraških poljih in na položnejših legah, kasneje tudi zaradi izkoriščanja gozdov (oglarjenje, glažute). Ob naseljih so bile tudi krčitve obsežnejše, na primer na Banjški planoti in v Lokovcih, na Gori, v območju Hrušice, Nanosa in Javornika. Zaraščanje, deloma tudi pogozdovanje s črnim borom, so v teh območjih močno opaz-

na. Nove poselitve ni veliko. V prihodnje je mogoče pričakovati še nadaljnje zaraščanje kmetijskih zemljišč, ne pa tudi zmanjšanja števila prebivalcev. Nekaj je manjših zametkov industrije poleg gozdarstva in rekreacijsko–turistične dejavnosti. Ta se bo gotovo tudi še okrepila in bo lahko podlaga za razvoj gospodarstva v tem območju. Današnje oblike rekreacije, ki je v posameznih letnih časih lahko precej velika in tudi že moteča z vidika gozdarstva in varstva narave, ne prinašajo velike gospodarske blaginje. Vendar se to lahko v prihodnje spremeni, saj je Trnovsko–Nanoška planota naravno zaledje večjim poselitvenim območjem v dolini, predvsem pa Trstu in Gorici.

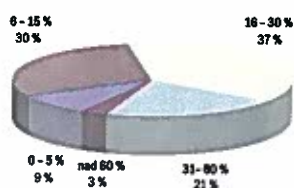
KRAJINSKI VZORCI

- strnjeni gozdovi na hribovju (Čepovanska dolina, Puštale)
- kraške goličave na pobočjih (Otllica, Lokovci)
- členjena kmetijska krajina na razgibanem reliefu (Banjška planota)
- kraška polja (Mrzli Log, Vodice pod Javornikom)
- kraški robovi (Otlški Maj, Nanos)

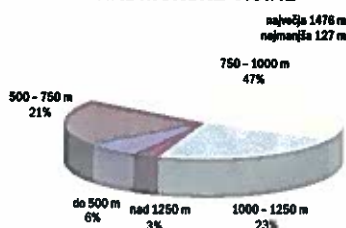
SMERNICE ZA VAROVANJE

- ohranjanje dinarskega značaja krajine, ki je v Sloveniji tako očiten samo na tem območju
- ohranjanje naravne prvobitnosti, ki je pomembna značilnost območja
- ohranjanje kraških značilnosti reliefa in površinskega pokrova
- ohranjanje kmetijstva, čeprav to ne bo več v doseganem obsegu; na kmetijskih zemljiščih kaže ohraniti predvsem vidnost skalnatih zidov in pašnikov ter drugih oblik tradicionalne kmetijske rabe
- preprečiti goloseke, ki so lahko vzrok za obsežnejše poškodbe gozda (viharni veter), zmanjšujejo ekološko ravnovesje in so vidno moteči
- gozdne ceste načrtovati tako, da bo med gradnjo in po zgraditvi preprečena erozija in da ti objekti ne bodo vidno izpostavljeni iz poselitvenih območij in s prometnic
- omejiti dostopnost obiskovalcev v gozdove, tako da v teh območjih ne bo preštevilčnih obiskov in pregostega omrežja poti

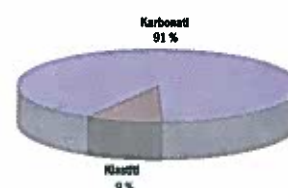
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

4.1.1 Banjška planota

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.1.1.01 Lokovška planota
- 4.1.1.02 Banjšice
- 4.1.1.03 Čepovanski dol
- 4.1.1.04 Kraška polja

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Banjška planota je najbolj zahoden "izrastek" visokih dinarskih planot. Omejuje jo dolina Soče in dolina Idrijce na severu, dolina Soče na zahodu in jugu. Na vzhodu jo od Trnovske planote loči globoka suha dolina Čepovanski dol.

Ključne značilnosti

- dinarski značaj reliefa in rastja
- redka poselitev
- odmaknjenost
- naravna ohranjenost
- sklenjeni gozdovi in goličave

Merila za opredelitev enote Najpomembnejša opredelilnica enote je relief; območje je opredeljeno kot enota predvsem zaradi geografske ločenosti od preostalega dela s Čepovanskim suhim dolom, ki zelo izrazito razmejuje Banjško–Lokovško planoto od Trnovskega gozda in dolino Soče.

Splošna prostorska razmerja Območje, ki ga tu označujemo z Banjško planoto, ni enotno in podenote, ki ga sestavljajo, imajo sorazmerno močno izraženo posameznost. Osrednji del enote so Banjščice, rahlo valovita travniška planota z odprtim razgledom proti jugu, zahodu in severu. Planoto zelo značilno omejujeta globoka dolina Soče ter na vzhodu Čepovanski dol, ki se izteče v Grgarsko polje. Prostor označuje predvsem relief z zaporedjem reliefnih izravnjav – stopnic, ki se na jugozahodni strani postopoma dvigajo k osrednjemu delu Banjške planote, s te pa proti vzhodu k nekoliko višjemu in bogato reliefno razgibanemu kraškemu svetu – Lokovcem. Posamezne reliefne "stopnje" prostor dokaj jasno notranje členijo v podobmočja.

Območje je dokaj redko poseljeno; naselja se pojavljajo na kraških poljih in drugih uravnjavah, večinoma v strnjjenih oblikah; v tem pogledu so Lokovci z razpršeno pozidavo izjema.

Krajinske posebnosti Večji del planote je prizorišče bojev v I. svetovni vojni. Spominska narava tega območja še ni izkoriščana. Med krajinske posebnosti bi lahko uvrstili tudi zelo pestro podobo kraških pojavov, od tipičnega kraškega Grgarskega polja do vrtačastega in razgibanega reliefa Lokovcev.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

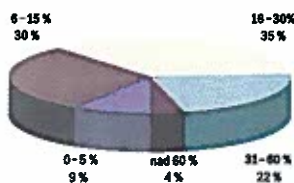
Relief Relief enote označujejo neke vrste terase ali planotaste stopnje; te se dvigajo od roba, ki ga ustvarja veriga nad Goriško ravnijo in dolino Soče (Škabrijel – Skalnica – Vodice – Kuk nad Paljevim), proti notranjosti planote. Na najnižji stopnji je značilno kraško polje – Grgarsko polje. Nekoliko nad njim sta proti vzhodu manj značilni Zagorsko in Ravniško polje; prvo je zgolj širša reliefna polica nad Grgarskim poljem. Proti severozahodu se svet izravna pri Grgarskih Ravnah in Dragovici, na naslednji višinski stopnji pa spet pri Batah in še nekoliko višje pri Podlaki. Pri Banjščicah nekoliko razgiban teren in prevladujoče travinje dajeta svojevrsten videz krajini. Svet se proti Lokovcu še dvigne. Relief je tu zelo razgiban s stožčastimi hribočki in številnimi vrtačami. Vmes je nekaj sicer manj izrazitih suhih dolin, po katerih so speljane ceste in razporejene posamezne hiše. Čepovanski suhi dol, v katerega se z Lokovca strmo prevesi planota, je izrazita dolina "V" oblike, ki naj bi bila nekdanja dolina Soče.

Vode Površinske vode se pojavljajo v obliki potokov na obrobju planote, kjer apnenec prehaja v mehkejšo laporje, ter na kraških poljih in na delu Čepovanskega dola (pri naselju Čepovan). Po krajšem toku na površini vodotoki praviloma poniknejo. Povsem brez površinskih vod so izrazito kraški Lokovci in preostali del Čepovanske doline.

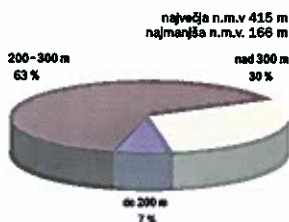
Rastje Za ta del Trnovsko–Nanoške planote so v primerjavi s preostalimi območji značilne zelo ekstenzivne kmetijske površine. Gozd nastopa bolj v obliki "krp", ki pa se z zaraščanjem postopoma zlivajo v strnjene gozdne površine, kar je še zlasti očitno v Lokovcih in na vmesnih pobočjih med posameznimi višinskimi stopnjami. Za pretežni del območja je značilno rastišče primorskega termofilnega gozda bukve in jesenske vilo-vine in submediteranskega podgorskega bukovega gozda, v Lokovcih pa se pojavlja še dinarski jelovo–bukov gozd.

Primarna raba tal Na kraških poljih na nižji nadmorski višini pridelujejo pretežno poljske kulture: koruzo, pšenico, krompir in druge poljščine. Travinje je omejeno na kraški svet na pobočjih, ki pa se danes močno zaraš-

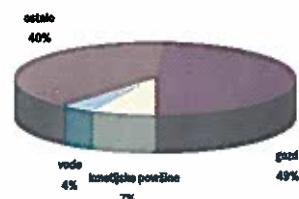
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.1.1 Banjška planota

čajo. Sadno drevje se pojavlja v obliki posameznih dreves, pretežno bližje stanovanjskim hišam, vendar ponekod tudi v njivskem prostoru tudi s posameznimi vrstami trt, spominjajoč na sredozemsko "mešano kulturo". Višje proti osrednjemu delu Banjške planote se večja obseg travinja, prav tako pa tudi Čepovanski suhi dol danes označuje pretežno travinje. V izrazito kraškem svetu Lokovcev so njive urejene na izravninah v dnu vrtač ali na terasah, ki so zaradi podpornih zidov še posebej opazne.

Poselitev Poselitev se razlikuje po posameznih območjih znotraj enote. Tako so nižje ležeča naselja na kraških poljih strnjena in imajo izrazit kraško primorski značaj; Lokovce označuje razpršena poselitev z večjimi razdaljami med posameznimi hišami. Naselja v Čepovanskem dolu in sam Čepovan ter naselja v severnejših predelih že kažejo značaj poselitve predalpskega hribovja.

KRAJINSKI VZORCI

4.1.1/1 Valovita krajina Osrednji del Banjške planote je izrazito zaznamovan z mehko povezanimi reliefnimi valovi. Prevladujejo travnate površine z vložki višjega rastja, predvsem drevesnih in grmovnih živic.

Značilen vzorec. Primer: Banjšice

KRAJINSKI VZORCI

4.1.1/2 Kraška polja Kraška polja različnih velikosti – od velikega Grgarskega polja do manjših, kot so ta pri Dragovici, Ravnici, Batah – kažejo enak vzorec kraških ravnin s tipično poljsko delitvijo v ozke trakove.

4.1.

Značilen vzorec. Primer: Ravnica – polje

4.1.1/3 Kraški travniki z vrtačami Močno zaraščanje v zadnjih desetletjih je nekoč bolj gole površine zaprlo. Tako se postopoma ustvarja vtis krajine celkov, krčevin v strnjem gozdu, čeprav je to tipičen vzorec kraških travniških zemljišč. Majhne njive so v dnu vrtač ali na ustvarjenih, s suhozidi podprtih terasah.

Značilen vzorec. Primer: Srednji Lokovec

4.1.1/4 Travnate površine na slemenu in zložnih pobočjih To je vzorec kraških travnatih zemljišč, ki so bila pridobljena s čiščenjem kamenja in zlaganjem v kupe. Ker so travniki na slemenu in na zložnejših pobočjih tik pod slemenom, na njih ni opaziti vrtač ali drugih geomorfoloških posebnosti kraškega sveta.

Značilen vzorec. Primer: Kal nad Kanalom

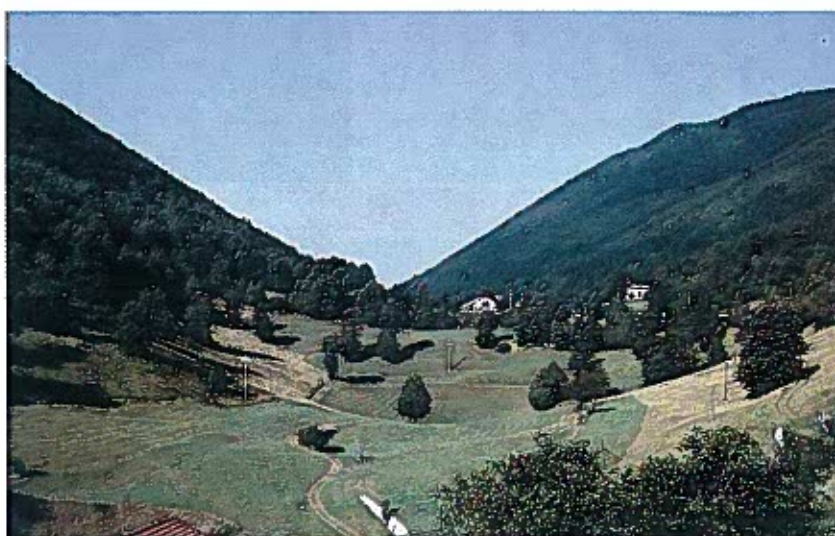
KRAJINSKI VZORCI

4.1.1/5 Zaraščena kraška gmajna Strma pobočja med posameznimi izravnjavami planote so bila deloma pogozdovana s črnim borom, sicer se spontano zaraščajo in ustvarjajo značilen vzorec nekdanjih kraških srenjskih pašnikov.

Značilen vzorec. Primer: Pobočja Podlaške gore

4.1.1/6 Suhe doline z vrtačami Najbolj izrazit je vzorec v Čepovanskem dolu, vendar se enak vzorec kaže tudi v manj izrazitih dolinah v Lokovcu. V dnu doline ali vrtač so majhne njive, obrobja pa preko travnikov prehajajo postopno preko zaraščajočih se pašnikov v gozd.

Značilen vzorec. Primer: Puštale

VREDNOTENJE

4.1.1.01 Lokovška planota **2**

Nekoč veliko bolj gol močno reliefno razgiban kraški svet vrtač in stožčastih vrhov je danes že močno zarašel in "zaprt". Še vedno je mogoče videti veliko pričevanj o nekdanji kulturni krajini: ustvarjene majhne njivske površin na podzidanih terasah ali na reliefnih izravninah, predvsem v dnu vrtač, so danes večinoma spremenjene v travnike.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.1.1.02 Banjšice **1–2**

Nekoliko nižja planota od sosednje Lokovške je veliko bolj odprta. Proti severu in zahodu je ne omejujejo višji grebeni temveč globoka dolina Soče. S planote je zato dober razgled proti Julijskim Alpam. Mehak relief je nastal zaradi flišnih kamenin v podlagi, ki se v tem delu planote mešajo z apnencem. Planota je suha, brez vode, vendar zelena. Naselja se skrivajo v bogatem rastlinju na robovih planote. Posebnost planote je tudi njen spominski značaj. Je prizorišče bojev v I. svetovni vojni. Sledovi frontne črte so dokaj zabrisani, spoznavni le na južnem grebenu nad Podlako.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.1.1.03 Čepovanski dol **2**

Suha dolina naj bi bila nekoč struga reke Soče. Je izrazito zakrasela. V severnem delu do Čepovana ima predalpski značaj, od Čepovana navzdol pa se kaže kot suhi kraški dol z vrtačami, s skromnimi njivami na terasah, ki jih podpirajo suhozidi, in z zaraščajočimi se strmimi pobočji.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.1.1.04 Kraška polja **2–3**

Od najvišje Lokovške in Banjške planote se postopoma spušča sistem manjših in ožjih planot, na katerih so značilna kraška polja s pravilno poljsko delitvijo v travkih. Sklenejo se z najbolj izrazitimi kraškimi Grgarskim poljem. Polja obdajajo nekdanji skupni pašniki, ki se danes zaraščajo.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- preprečiti zaraščanje kulturne krajine (Lokovec)
- ponekod sta sprejemljiva povečanje gozdnatosti in zaraščanje kmetijskih zemljišč; spreminjanje značaja prostora namreč vnaša nove kakovosti
- ohraniti sedanje kakovostne značilnosti krajine, kar je na osrednjem delu Banjške planote mogoče z ohranitvijo kmetijstva in nekaterih oblik turizma
- v območjih, kjer ni perspektiv za obdelovanje zemljišč, je gola in kraška pobočja smotrno prepustiti zaraščanju, saj je to proces, ki ga ni mogoče in niti ne smiselno ustaviti; v Lokovcih je ta proces močno "zaprt" prostor, dal pa mu je poseben značaj pravega "krajinskega" labirinta
- novogradnje je treba usmerjati na robove naselij in z njimi zapolnjevati vrzeli v grajeni strukturi, predvsem pa preprečevati razpršeno gradnjo

4.1.2 Trnovski gozd

KRAJINSKE PODENOTE

4.1.2.01 Trnovski gozd – zahodni del

4.1.2.02 Trnovski gozd – vzhodni del

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja območja poteka po robu masiva nad Vipavsko dolino od Nove Gorice do Ajdovščine, od tu mimo Cola in Podkrajja do Hrušice, kjer zavije proti severu in se po grebenu Javornika spusti proti Mrzlemu Logu, zatem poteka nad dolino Bele do Čepovanske doline, kjer se na Lazni obrne do Lokev in konča pri Trnovem nad Novo Gorico.

Ključne značilnosti

- kraško površje in prevladujoči gozdovi
- redka, razpršena poselitev in suhozidi
- odprtost planote
- naravna ohranjenost
- dinarski značaj

Merila za opredelitev enote Za opredelitev enote sta najpomembnejši geološka zgradba in reliefna oblikovanost površja, ki s prevladujočim gozdom oblikujejo geografsko sklenjeno enoto.

Splošna prostorska razmerja Trnovski gozd je obsežna gozdnata planota. Razgibana oblikovanost reliefa ustvarja v zahodnem delu Trnovske planote dokaj zapleteno prostorsko strukturo, v kateri so zaradi nepreglednosti možnosti za orientacijo slabe. Vzhodni del planote je ožji in hkrati veliko preglednejši ter ima, tudi ko smo v njem, jasneje prepoznavno dinarsko smer.

Enoto opredeljuje razmeroma enotna podoba prostora. Za visoko planoto je značilen precej razgiban relief; očitni so zlasti posamezni bolj ali manj osamelih vrhovi stožčaste oblike. Ti ne ustvarjajo opaznega grebena ali verige vrhov, pač pa se pojavljajo nepovezano. V opazno verigo vrhov se povežejo šele v vzhodnem delu Trnovskega gozda, kjer oblikujejo verigo Velikega in Mallega Golaka.

Pretežni del planote pokrivajo temni jelovo bukovi gozdovi, kmetijske površine pa se pojavljajo le fragmentarno na značilnih "krapah", obdanih z gozdom, in so pretežno v ekstenzivni rabi (predvsem travniki). Poselitev je redka in omejena na nekaj naselij in na območja razpršene pozidave, prav tako urejene na krčevinah v sicer prevladujočih gozdovih.

Krajinske posebnosti Trnovski gozd ima nekaj naravoslovnih posebnosti, kot so globoke vrtače z mrazišči

kot posledico temperaturne inverzije ter brezna z večnim ledom – ledenice. To so danes dobro obiskane turistične točke. Svojevrstna je krajina južnega roba vzhodnega dela Trnovske planote. Njen dinarski značaj poudarjajo izraziti kraški pojavi, kot so vrtače, škraplje in žlebiči, zatem travnate površine z golim kamenjem na površini, kamenjem, zloženim na kupe in suhozide, z vegetacijskimi oblikami, ki kažejo na ostre vremenske razmere in poselitev, katere prvotni dinarski značaj se je v znatni meri porazgubil zaradi vihre druge svetovne vojne in novejših graditeljskih dejavnosti. Svojevrstna kulturna krajina tega območja je nedvomno posebnost v slovenskem merilu.

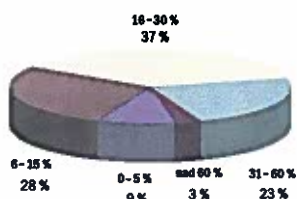
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Visok plato (nariv) nad Vipavsko dolino označuje razgiban relief stožčastih vrhov, večjih kraških kotanj in vrtač, od katerih so nekatere globoke ter z brezni v dnu. Posamezne suhe, vendar neizrazite doline so opazne predvsem zaradi jas oziroma krp znotraj izkrčenega gozda. Najvišji vrh – Mali Golak doseže nadmorsko višino 1495 m, poleg tega pa je še nekaj vrhov visokih več kot 1400 m. Rob Trnovske planote nad Vipavsko dolino doseže več kot 800 m nadmorske višine, s posameznimi vrhovi nad 1000 m; za območje, ki se strmo spušča proti Vipavski dolini, so značilni prepadne strmine, melišča in balvani. Prepaden, čeprav manj izrazit, je tudi severni rob planote nad dolinama Trebuščice in Belce.

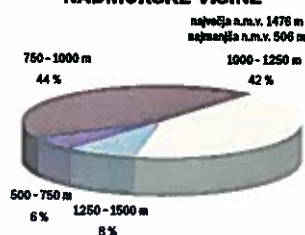
Vode Površinskih in podzemnih voda v tej enoti ni. Izjema so za to območje značilni kali, ki jih imajo vse večje kmetije za napajanje živine; hkrati so te površinske vode posebni biotopi.

Rastje Gosti in sklenjeni gozdovi so le na nekaterih širših izravninah in neizrazitih suhih dolinah izkrčeni v različno velike krpe, na katerih so pretežno urejeni travniki in pašniki. Značilno je prepletanje sredozemskega in alpskega rastja. Prevladujejo sestoji dinarskega gozda jelke in bukve. Na robovih se zaradi burje pojavljajo izjemne oblike rasti dreves in endemiti. Zaradi temperaturne inverzije so se oblikovala mrazišča (Smrekova draga). Za celotno območje je značilna izrazita biološka raznolikost.

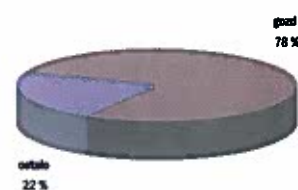
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.1.2 Trnovski gozd

Primarna raba tal Prednostna dejavnost v tem območju je gozdarstvo. Kulturno krajino je oblikovala tradicionalna kmetijska raba prostora v neposredni bližini naselij in ponekod na krčevinah v gozdu. Obsežnejše krčevine so tik za robom planote med Predmejo in Colom, kjer se pojavljajo kupi kamenja in suhozidi. Nekaj večjih "krp" kmetijskih zemljišč je predvsem na robovih planote ob Trnovem z zaselki, pa tudi ob naseljih Nemci, Lokve, Lazna. Primarna raba je odraz dinarskega podnebja z mrzlimi zimami in suhimi poletji. Obdelovalne površine (žitariče in krompir) so členjene s potezami oziroma skupinami drevja in grmovne vege-

tacije, ponekod pa se kot dokaj izrazit proces pojavlja tudi zaraščanje kmetijskih površin.

Poselitev Predvladuje redka in razpršena poselitev. Bolj strnjeno je samo naselje Trnovo. Tu je še opaziti vplive primorsko-kraškega naselbinskega vzorca, ki se kaže v razporeditvi objektov, tipologiji gradnje, sorazmerjih in materialu. Sicer so poseljeni le deli posameznih večjih izkrčenih jas v gozdu; tak primer so naselja Lokve, Nemci, Lazna v zahodnem delu ter razložena naselja v vzhodnem delu (Predmeja, Otlica in Kovk).

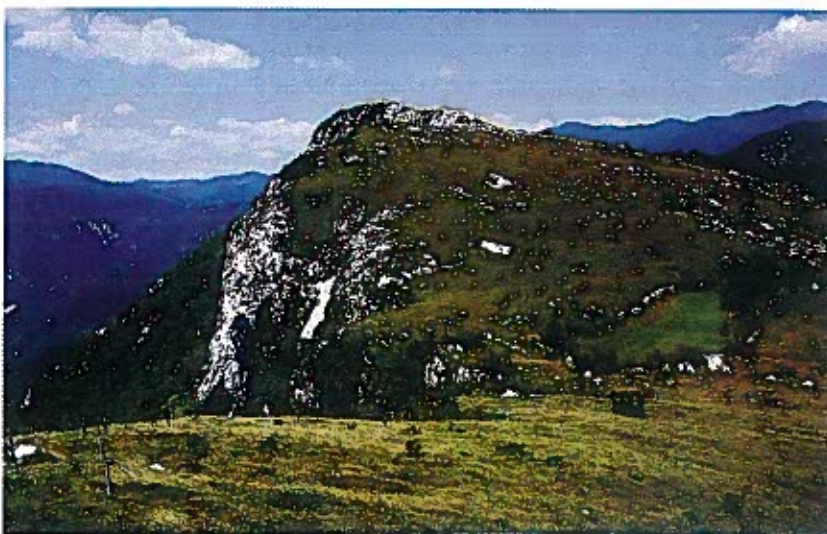
KRAJINSKI VZORCI

4.1.2/1 Strnjenimi gozdovi na kopastem hribovju Trnovsko planoto predvsem v zahodnem in severnem robu pokrivajo obsežni strnjeni gozdovi jelke in bukve. Značilen relief s kopastim hribovjem in vmesnimi kraškimi kotanjami šele proti vzhodu dobi dinarsko smer, medtem ko je na zahodnem delu brez jasne smeri.

Značilen vzorec. Primer: Trnovski gozd

4.1.2/2 Prepadni skalni robovi Planoto proti Vipavski dolini zaznamuje prepadni skalni rob. Drevesa na robu imajo zaradi burje značilno rast.

Značilen vzorec. Primer: Otlški Maj

KRAJINSKI VZORCI

4.1.2/3 Celki na pobočjih Južna pobočja kopastih hribov so pogosto izkrčena; na njih najdemo celke z eno domačijo. Njivski svet je precej skromen, nastal je z odstranitvijo kamenja, ki je zloženo v suhozide in kupe. Prevladujejo travniki in pašniki.

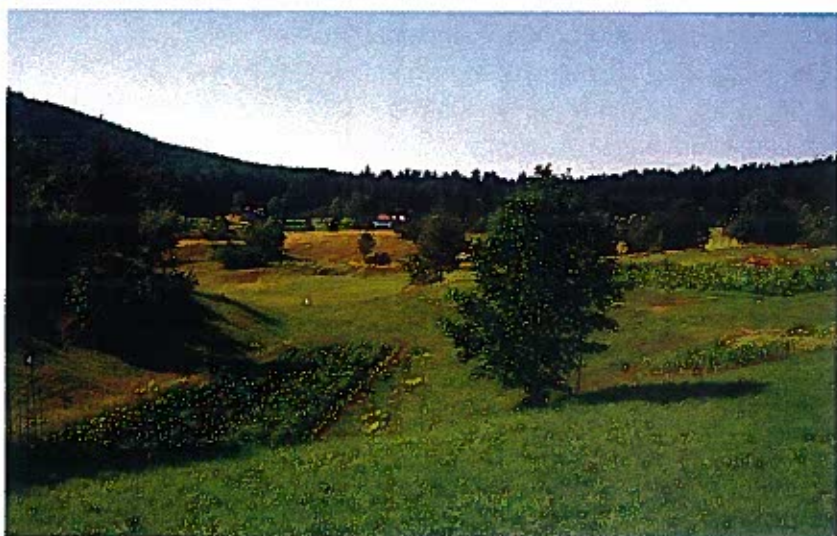
Redek vzorec. Primer: Obli vrh

4.1.2/4 Celki z izrazito dinarskim značajem Za robom planote so posamezni celki z domačijami, ki imajo izrazito dinarski značaj. Zaradi ostrega podnebja (mrzle zime, suha poletja, burja), zelo izraženega kraškega reliefa s skalami na površini, njivami v vrtačah in kamenjem, zloženim v kupe in suhozide, so celki svojevrstna kulturna krajina v slovenskem prostoru.

Redek vzorec. Primer: Otlica

4.1.2/5 Travniške suhe doline z vrtačami Krčevine v gozdu imajo značaj suhih dolin, ki z oddaljenostjo od roba zgublajo izrazito dinarski značaj; kamenja na površini je manj. Pretežno travniški svet je vrtačast z manjšimi njivami. Gozdni rob je zelo členjen in zaradi zaraščanja se doline vedno bolj manjšajo.

Značilen vzorec. Primer: Nemci

KRAJINSKI VZORCI

4.1.2/6 Pašne površine s suhozidi Tik za robom in na robu samem so pašniki in travniki z zelo poudarjenim dinarskim značajem, ki se kaže v množici skal in kamenja na površini. Odstranjeno kamenje je zloženo v večje in manjše kupe ter suhozide, ki tečejo po parcelnih mejah in ob poteh.

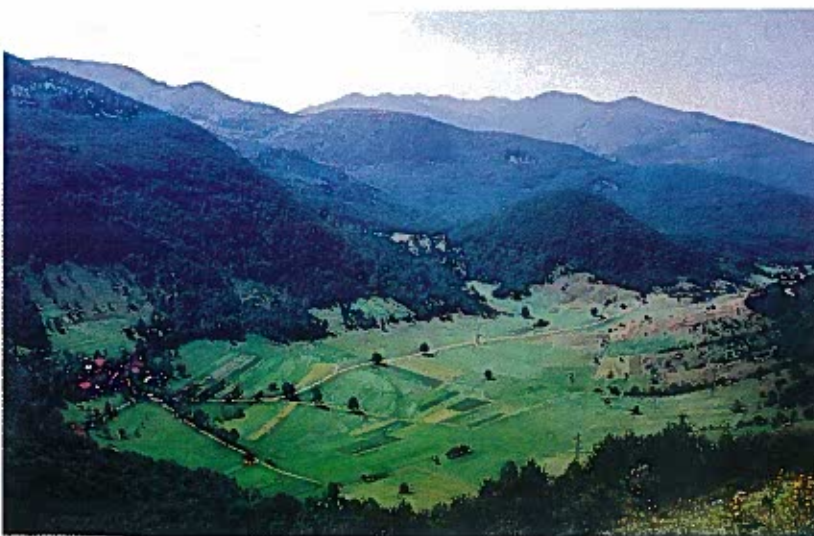
Značilen vzorec. Primer: Otlica

4.1.2/7 Kmetijska krajina v suhih dolinah Ponekod se za robom z značilno dinarsko smerjo pojavljajo ozke suhe doline, ki jim sledijo komunikacije oziroma prometne poti. V vrtačah in na izravninah so polja. Pobočja prehajajo v pašnike in gozd.

Značilen vzorec. Primer: Gozd – Žagolič

4.1.2/8 Manjša kraška polja V strnjeni gozdni krajini se odpirajo večje površine manjših, večinoma suhih kraških polj. Ponekod pride na dan voda in oblikuje redka, celo izjemna vlažna polja. Hribovje, ki jih obdaja, je značilno kopasto, poraslo z gozdom.

Značilen vzorec. Primer: Malo polje

VREDNOTENJE

4.1.2.01 Trnovski gozd – zahodni del 2–3

Območje opredeljuje velika naravna ohranjenost. Vzdržna raba kmetijskih površin, redka poselitev pretežno v razloženih naseljih in zaselkih ter močna odvisnost od naravnih razmer ustvarjajo slabo čitljiv prostorski red. Simbolni pomen naravnih prvin se kaže v gozdnati planoti kot celoti, ki je pomembna kot vir kakovostnega lesa na regionalni ravni.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.1.2.02 Trnovski gozd – vzhodni del 1–2

Kljub krčitvam gozda je območje zaradi vzdržne rabe odprtih površin naravno dobro ohranjeno, značilne so velika biološka in krajinska pestrost ter harmoničnost. Pomembna naravna prvina v tem območju je podnebje, zaradi katerega je del območja znan kot klimatsko zdravilišče. Simbolni pomen kulturnih prvin se predvsem na lokalni ravni izraža v mitu o Gorjanu, simbolu vztrajnega in trdega človeka, ki živi v sožitju z enkratno dinarsko krajino v Sloveniji.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- vsaj v nekaterih predelih enote preprečiti zaraščanje kulturne krajine, zaradi katerega se postopoma krči "dinarski" videz krajine
- ohranjati dinarski značaj krajine (površinski pokrov, raba prostora)
- ohranjati značilno krajino Otlice in Kovka, ki je izjemna v slovenskem okviru kot krajina, ki ima podobo dinarskega sveta
- sanirati neurejene obcestne prostore
- preprečevati nekakovostno stavbno arhitekturo
- preprečevati zasajanje golosekov ob gojitvenih sečnjah z monokulturami

4.1.3 Nanos in Hrušica

KRAJINSKE PODENOTE

4.1.3.01 Nanos

4.1.3.02 Javornik in Hrušica

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja območja teče na zahodu po robu planote nad Vipavo do Razdrtega, na vzhodu po robu nad naselji Bukovje in Strmica, nad Planinskim poljem po grebenu Srnjaka do Hrušice in Podkrajja.

Ključne značilnosti

- razgiban relief z vrtačami in strnjenimi gozdovi
- celki in poselitev v dolini
- nepreglednost območja
- naravna ohranjenost
- dinarski značaj površja

Merila za opredelitev enote Glavni opredelilnici enote sta geološka zgradba in nadmorska višina, katerih posledica je geografsko sklenjeno območje kraškega planotastega sveta.

Splošna prostorska razmerja Enota je geografsko opredeljena kot iztek Trnovske planote v planote krasa notranje Slovenije.

Območje se dokaj jasno deli na dve podobmočji – Nanoško planoto in Javornik, ki ju ločuje dolina Bele. Ta se postopoma izgubi v pobočjih Hrušice, ki povezuje obe območji. Kraška planota je polna vrhov in globeli. V njej je prostorska orientacija zelo težavna. Edino prepoznavno, to je dinarsko smer, ima dolina Bele. Medtem ko Nanos ohranja dinarski krajinski značaj, imata Hrušica in Javornik značaj notranje slovenskih kraških območij. V splošnem je to homogeno območje s prevladujočimi gozdovi in redkimi naselji na krčevinah.

Krajinske posebnosti Območje še danes označuje njegova nekdanja prometna lega – glavna rimska komunikacija iz Italije v Podonavje – med obsežne gozdove se vklinja ozka dolina s cesto in skromnimi kmetijskimi zemljišči v razgibanem kraškem reliefu. Vidni ostanki so na najvišji točki cestne povezave na Hrušici, kjer so bili v preteklosti odkopani temelji in zidovi velike rimske utrdbe.

Kraški svet ima tudi vrsto drugih posebnosti. Nanos je eden naših izrazitejših vrhov in orientacijska točka v pogledih z okoliških kraških planot. S svojo pojavnostjo obvladuje Postojnsko planoto, zaznavno viden je tudi tako rekoč s celotnega Krasa, obvladuje pa tudi zgornjo Vipavsko dolino. Krajina same gore je dinarska, z

izrazitimi znaki zelo ostrih podnebnih razmer, med katerimi izstopa nizko in od vetra preoblikovano drevje. Posebnost območja je sama dolina Bele, ki v spodnjem koncu preide v ozko tesen, vrezano v apnenec.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Zelo razgiban relief opredelujeta dva gorska masiva, Hrušica in Nanos, ki ju ločuje dolina Bele. Dolina se izteče na Hrušici, reliefno pa povezuje območje Nanosa in Trnovske planote. Za enoto so značilni razgibano kraško površje in nizi kopastih vzpetin na južnem robu Hrušice.

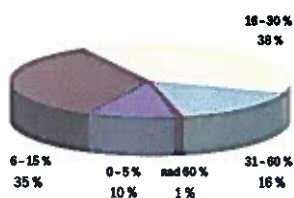
Vode V tem območju ni površinskih vod. Izjema je potok Bela, ki izvira na stičišču apnenca s flišnimi plastmi na robu območja.

Rastje Območje označujejo prevladujoči dinarski jelovo bukovi sestoji. V strnjenih gozdovih so posamezne večje jase, kjer se še ohranja kmetijska raba zemljišč. Na južnih pobočjih se ponekod pojavlja krajina dinarskega značaja, ki jo označujejo travnata pobočja s skalami, tako na Nanosu kot na Javornikih, kjer preide v strnjen gozd na višjih in severnih legah. Ponekod se drevju vidi, da na njegovo rast vplivajo hudi vetrovi in razmeroma visoka nadmorska višina.

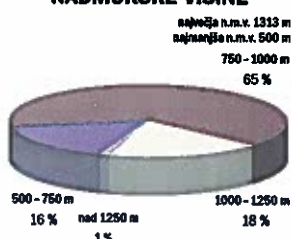
Primarna raba tal V enoti prevladujejo gozdovi. Kmetijska raba se pojavlja bolj ali manj fragmentarno, in sicer pretežno v obliki celkov z domačijami na posameznih manjših kraških kotanjah. Bolj ali manj strnjen pas kmetijskih zemljišč je le v nadaljevanju doline Bele, ki ločuje Javornik od Nanosa. Tu se kmetijske površine navezujejo na naselja. Njive se pojavljajo v trakasti parcelni strukturi, prevladujejo pa travniki, ki se zaraščajo na robovih doline. Na južnih pobočjih Nanosa, Javornika in Hrušice se tudi večje travnate površine dinarskega videza postopoma zaraščajo, saj se kmetijska raba na območjih, kjer je obdelava težavnejša, počasi opušča.

Poselitev Naselja so razvrščena vzdolž nekdanje rimske ceste v dolini Bele – Sanabor, Col, Višnje, Podkraj. Redka poselitev sega do najvišje točke rimske ceste – Hrušice z odkopanimi ostanki rimske trdnjave. Posamezne domačije so v celkih, gručasti zaselki pa v kraških kotanjah.

STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

4.1.3/1 Strnjeni gozdovi na hribovju

Strnjeni gozdovi prekrivajo večino območja, le na izkrčenih površinah dobi prostor značaj odprte krajine, ki je ponekod velikega merila, drugod pa so to le manjši celki. Na vzhodu se gozdovi spuščajo proti sistemu velikih kraških polj.

Značilen vzorec. Primer: Hrušica

4.1.3/2 Strmi travnati in skalni robovi

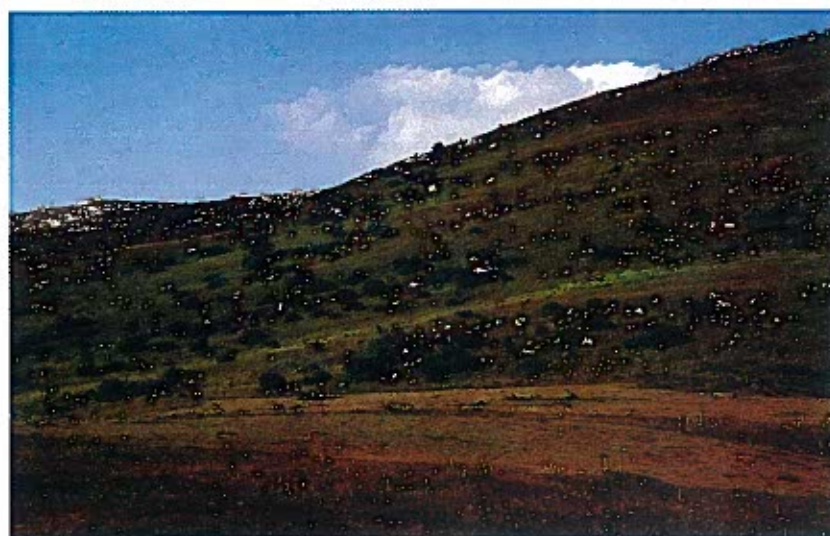
Predvsem pobočja Nanosa zaznamujejo strmi travnati in skalni robovi, ki jih poudarja od burje oblikovano rastje.

Značilen vzorec. Primer: Nanos

4.1.3/3 Suhe travnate planote z dinarskim značajem

Suhe planote preraščajo obsežne travnate površine in so izreden primer dinarske krajine in zahtevnih naravnih razmer. Za kmetijsko obdelavo manj ustrezne lege se zaraščajo z gozdom, travnike, očiščene kamenja pa ponekod še kosijo in pasejo. Ponekod imajo deli planote značaj manjših kraških polj.

Redek vzorec. Primer: Nanos

VREDNOTENJE

4.1.3.01 Nanos

2

Primer velike naravne ohranjenosti in pestrosti naravnih oblik. Prostor zaznamuje ta dokaj homogen gozd in velike travnate površine. Velike odprte travnate površine na vrhu dajejo gori simbolni pomen kot eni naših najvidnejših vrhov in kot orientacijski točki.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.1.3.02 Javornik in Hrušica

1-2

Velika naravna ohranjenost, krčevine so v zaraščanju. Le v posameznih manjših poljih ustvarjajo čitljiv prostorski red, ki hkrati dosega visoko harmoničnost, kot na primer na Vodicach.

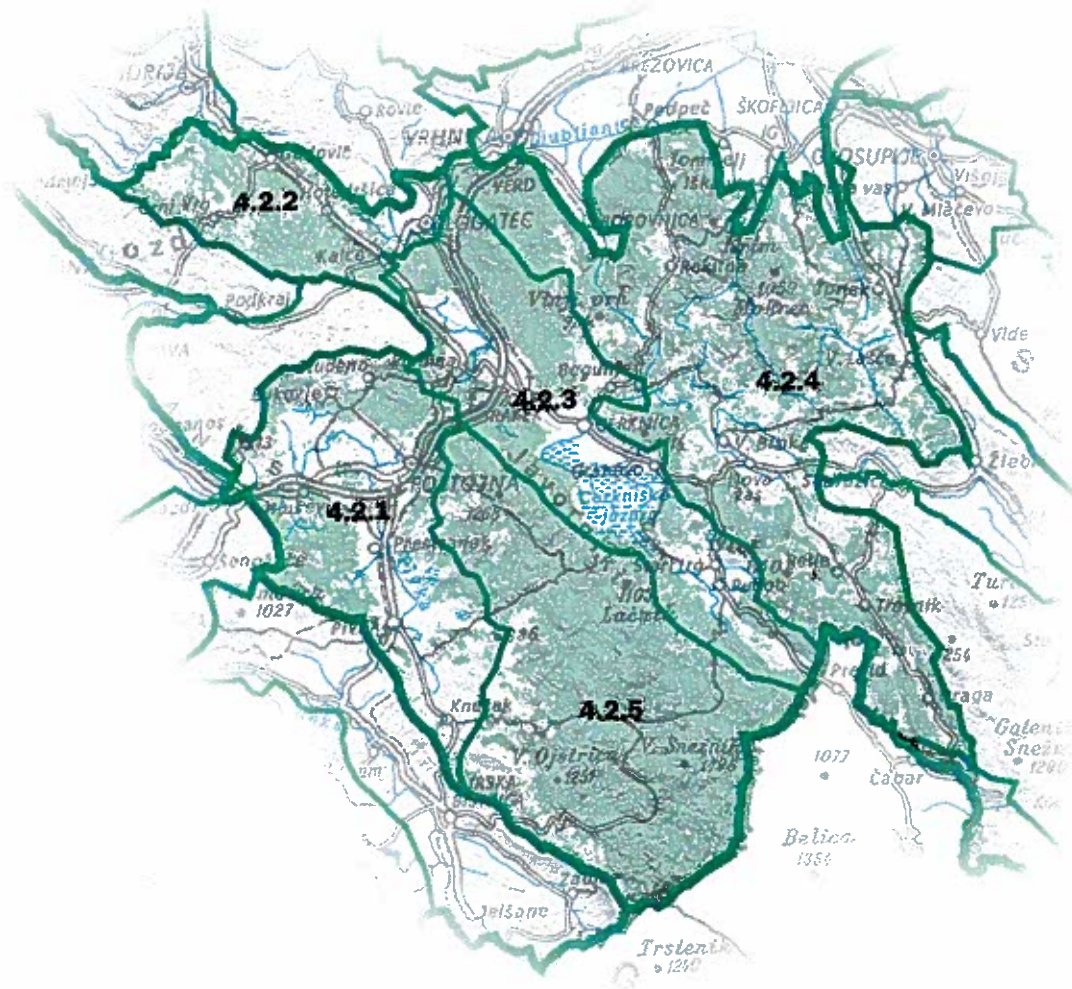
Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- zagotoviti varovanje kraških značilnosti, predvsem reliefa
- preprečiti nova pogozdovanja
- ohraniti dinarski videz krajine, ki je značilen za posamezne dele tega območja
- sanirati območja ostalin vojaških objektov
- preprečevati razpršeno pozidavo

4.1.3

4.2 Pivško–Cerkniška planota

KRAJINSKE ENOTE

- 4.2.1 Pivška planota
- 4.2.2 Planota Črni Vrh - Logatec
- 4.2.3 Cerkniško območje
- 4.2.4 Velika notranjska planota
- 4.2.5 Snežnik z Javorniki

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota sega od zgornjega toka Idrijce do Godoviča, se nadaljuje do Ljubljanskega barja, od tu do Žlebiča, Travne gore in Trave do hrvaške meje, po njej do Ilirske Bistrice, Pivke, Razdrtega in po južnem robu Nanoške planote do Planine in Črnega vrha ter do doline Zgornje Idrijce.

Merila za opredelitev enote Enoto opredeljuje enotno povodje, ki sicer v prostoru zaradi podzemnih tokov ni povsem razpoznavno. Obrobja enote so deloma tudi v drugih povodjih, vendar reliefno sodijo v meje te enote.

Prepoznavnost krajine Prepoznavnost vzhodnega dela območja so kraške oblike reliefa. Na površini so izraze v verigi kraških polj od Godoviča do Babnega polja ter v višjih planotastih območjih.

Zahodni del, Postojnsko–Pivško območje, je prepoznavno po mehkem, valovitem reliefu z zamočvirjenji po dolinicah in skupinami visoke vegetacije.

V enoti je nekaj izjemnih naravnih pojavov, ki so uvrščeni v naravno dediščino (Rakovška uvala, Cerkniško jezero, Postojnska jama, Snežnik) in se asociativno enačijo z enoto.

Spreminjanje krajine V krajini poteka urbanizacija podeželja, ki se kaže v večji pozidanosti prostora in razpršeni gradnji na pobočjih ter spremembah v kmetijski rabi. Sledi urejeni prometni mreži. Odvija se v bližini večjih središč (Pivka, Postojna, Logatec, Cerknica) in ob vitalnih vaških naseljih (Loška dolina, Loški potok). Posegi v relief so moteči predvsem zato, ker gre večinoma za kamnolome, ki načenjajo vidno izpostavljeno obrobje (Cerkniško območje). Kmetijski prostor s težjimi pridelovalnimi razmerami (planotast in vrtačast svet, pobočja) se zarašča, kar v ravninah ali dolinah pomeni zapiranje območij in manjšo preglednost (dolina Rašice), včasih tudi spremembo mikroklima in posledično opuščanje pridelave določenih pridelkov, ki jih take spremembe prizadenejo (povečanje vlage, manjša prevetrenost). Zaraščanje vrhov, posebno takih, kjer je identiteta grajen objekt (primer Križne gore s cerkvijo ali gradu Turjak), pomeni izgubo orientacijske točke. V odvisnosti od kmetijske rabe so površine v zaraščanju lahko senožetna krajina s posamičnimi drevesi in grmi na travnati površini, ali pa brezoblična, težko prehodna vegetacijska masa z nejasnim gozdnim robom.

V dostopnejših predelih dolinskega ali uravnanege sveta (Postojnsko, Cerkniško) poteka intenzifikacija kmetijske pridelave, ki je usmerjena predvsem v odstranjevanje zarasti, kar ravninski, pregleden in pogosto manj členjen svet osiromaši, tako krajinsko kot ekološko.

Pomemben vir spreminjanja krajine je gradnja prometnih koridorjev, ki je na tem prometno strateškem območju zelo aktualna. Na kraškem območju, kjer prevladujejo dinarske smeri SZ – JV, je povezava v prečni smeri velika prednost, kar pa lahko po drugi strani povzroči neprimeren razrez prostora na nenaravne krajinske enote, izgubo orientacije in identitete, odpiranje naravnih območij.

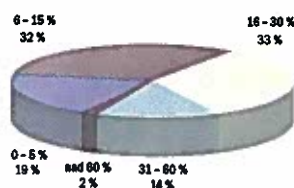
KRAJINSKI VZORCI

- strnjeni gozdovi na hribovju (Javorniško–Snežniško pogorje, Krim, Mokrec)
- kraška polja (Cerkniško, Babno, Logaško, Planinsko, Loški potok, Ponikve)
- členjena kmetijska krajina na razgibanem reliefu (Hrušica, Slemena, Goljanska planota)
- vodnate doline (Postojnsko, Pivško)

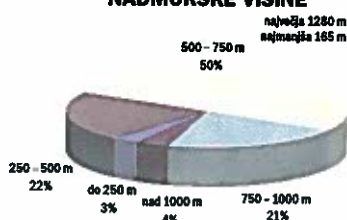
SMERNICE ZA VAROVANJE

- ohraniti podeželski značaj prostora, kar pomeni pozidavati v ustreznem razmerju do odprtega prostora in v obliki, ki je značilna za območje (strnjena ali razložena, na slemenu, v vznožju, na vrhu, na obrobju) in v skladu z značajem naselja
- ohranjati prehodnost naravnih koridorjev, kot so doline, poplavna območja
- ohraniti razpoznavne naravne, dinarske smeri prostora
- ohraniti značilne robove, ki so pomembni za krajinsko podobo oziroma orientacijo, zaključenost ali odprtost območja ter prepoznavnost (obrobja kraških polj, obrobja dolin – Želimeljščica, Rašica, Mišja dolina, Cerkniščica)
- varovati prvobitnost naravnih oblik (rečnih strug in sotesk, kot so Iška, Zala) in njihove okolice, posebno značilne naravne pojave ter območja, kot so vrtače, doline, hidrološke kraške posebnosti, skalni robovi in močvirni biotopi na splošno in povsod tam, kjer so ti pomembni člani krajine (visoka vegetacija na zamočvirjenih območjih na Pivškem in Postojnskem)

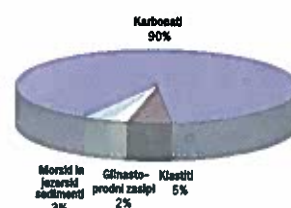
STRMINE

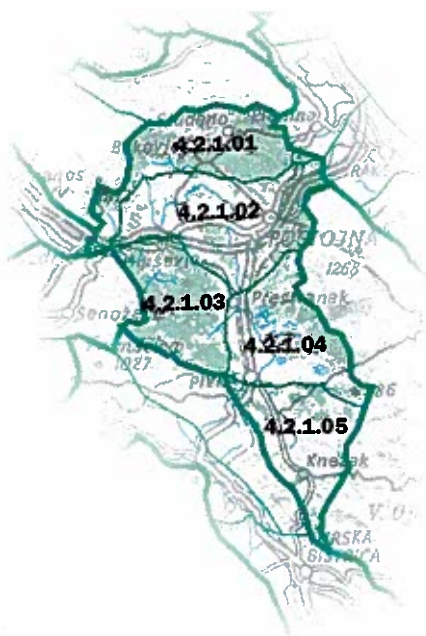
NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

4.2.1 Pivška planota

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.2.1.01 Pobočja Nanosa in Hrušice
- 4.2.1.02 Postojnska kotlina
- 4.2.1.03 Zahodni obronki Postojnske kotline
- 4.2.1.04 Zgornja Pivka
- 4.2.1.05 Suha dolina Knežaka

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Pivško planoto razmejuje na severu hribovito območje Hrušice, na zahodu Nanos in nižje hribovje, ki ločuje spodnji sredozemski Kras od drugih kraških območij. Na jugu prehaja manj izrazito v dolino reke Reke, na vzhodu pa jo od Cerkniškega spet razmejujejo višje gore Javornikov.

Ključne značilnosti

- valovita kraška planota s stožčastimi vrhovi na obrobju
- tradicionalna kmetijska krajina
- odprtost prostora
- turistično območje (Postojnska jama)
- jame in gradovi, presihajoča jezera

Merila za opredelitev enote Najpomembnejša opredelilnica enote je relief, ki opredeljuje enotni videz rahlo valovite planote, jasno razmejene z obrobim hribovjem.

Splošna prostorska razmerja To je valovita, sorazmerno pregledna planota, ki se notranje členi na enote: območje pod Hrušico, osrednja postojnska planota, ki se razteza od Razdrtega do Postojne, dolina reke Pivke in njen zgornji del pri Knežaku. Zanimivo je, da celotna krajinska enota ne odkriva dinarske smeri, čeprav je obdana s svetom, ki ima izrazite dinarske poteze.

Krajinske posebnosti V širšem merilu je posebnost enote v tem, da v primerjavi z okoliškim svetom nima dinarske smeri. Kraški pojavi na tem območju so ena večjih slovenskih znamenitosti (Postojnska jama). V kategorijo krajin posebnih vrednosti v slovenskem, pa tudi širšem merilu, se uvršča tudi nekaj izjemnih manjših območij, kot sta naprimer vas Strmca z ohranjeno strnjeno pozidavo in s tradicionalno strukturo vaškega polja ter Predjama z gradom in jamami. Med krajinske posebnosti te kraške planote štejemo tudi manjša močvirja in presihajoča jezera.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Za enoto je značilen rahlo valovit svet, ki na obrobju prehaja v višje vzpetine. Te označujejo bolj ali manj stožčasti vrhovi, ki se komaj opazno povezujejo v grebene. Kraški relief je bolj izrazit na obrobju, kjer so tudi znameniti podzemeljski kraški pojavi.

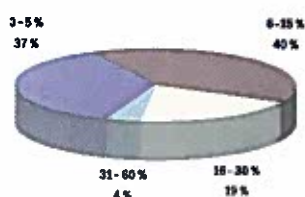
Vode Čeprav je območje znano po ponikalnicah in izjemnih kraških podzemeljskih pojavih, med katerima sta najznamenitejša sistem Postojnske jame in Predjamski grad, je na površini sorazmerno bogastvo voda. Osrednji vodotok Pivka teče po manj izraziti dolini in ustvarja več mokrih zemljišč. V zgornji Pivki so presihajoča jezera.

Rastje Obrobja planote so bogato poraščena z gozdovi, na osrednjem delu pa se prepletajo kmetijska raba, travinje in njive z drevesnimi živicami, ki so za posamezne dele območja posebno značilne, ter otoki strnjene gozdnega drevja. Ob potokih in na zamočvirjenih površinah je bogata obrežna vegetacija, predvsem jelševje in vrbovje ter trstika, ki jo kmetje tudi kosijo.

Primarna raba tal Kmetijska raba je zelo izrazita in pomembno prispeva k oblikovanju kulturne krajine v tem območju. Izstopa predvsem travinje, mnogo je pašnikov. Nekaj je večjih govedorejskih farm. Značilna je pravzaprav kmetijska krajina rahlo valovitega sveta s prepletom manjših otokov gozda, njiv in travnikov ter ponekod zamočvirjenih zemljišč z ločjem, vrbami in jelšami.

Poselitev Poselitev se pretežno pojavlja v obliki strnjanih naselij z dvema večjima krajema – Pivko in Postojno. Razpršena gradnja je večinoma novejšega datuma in posledica mestnega načina življenja, ki ga omogoča dohodek iz industrije. Manjša naselja – vasi ohranjajo ruralni značaj in so funkcionalno povezana z okoliškimi kmetijskimi površinami.

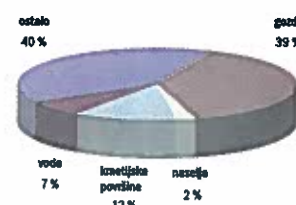
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

4.2.1/1 Valovita krajina Osrednji del postonjske planote označuje vzorec rahlo valovite krajine na flišu. Večje čistine polj in travnikov ter pašnikov obroblyajo drvesne živice in skupine drevja. Dolinice v podnožju valovitih gričev so zamočvirjene. Poselitev je večinoma na slemenih razpotegnjenih gričev.

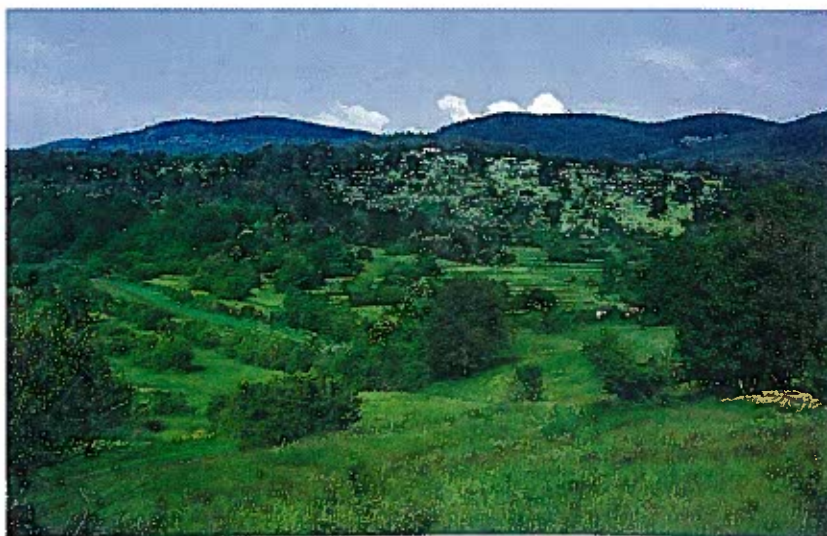
Značilen vzorec. Primer: Okolice farme Škule pri Hruševju

4.2.1/2 Kraške kotanje Manjša območja kmetijske krajine na kraških poljih, z drobno parcelno strukturo in izmenjavo kultur ter z gozdnatim obrobjem in strnjenimi vaškimi naselji so na stiku z kraškim svetom Hrušice in Javornikov.

Značilen vzorec. Primer: Strmca

4.2.1/3 Kraška gmajna – zaraščajoči se svet Na robovih kotline na privzdignjenem svetu se kaže vzorec zaraščajoče se kraške gmajne s pasovi grmovnih živic.

Značilen vzorec. Primer: Svet nad Palčjim

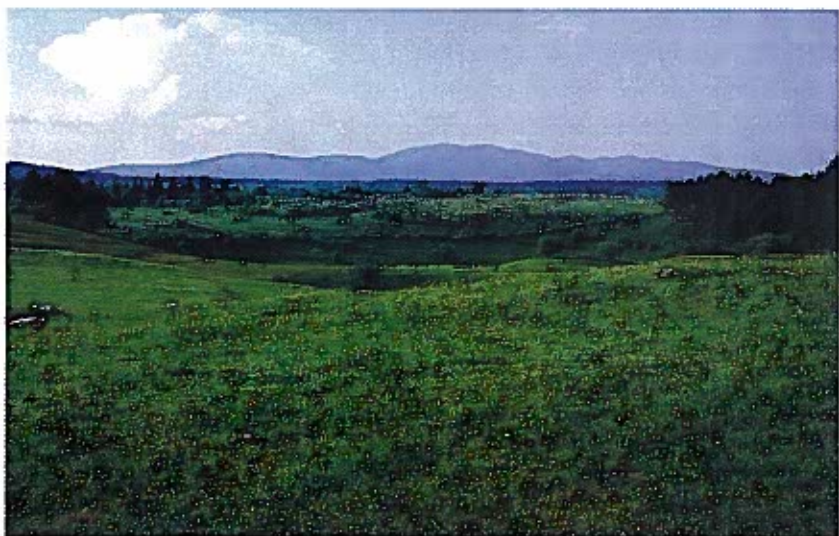
KRAJINSKI VZORCI

4.2.1/4 Presihajoče Jezero Presihajoča jezera oblikuje poseben vzorec zelene ravnice brez višjega rastlinja v kraškem svetu.

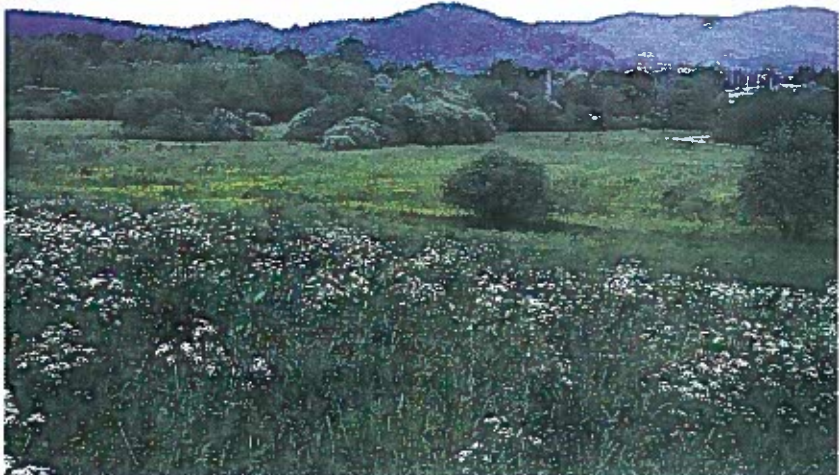
Izjemen vzorec. Primer: Palško jezero brez vode

4.2.1/5 Kraški travniki Očiščen svet kraških travnikov kaže značilne kraške geomorfološke pojave – vrtače z redkim rastlinjem – osamelimi drevesi in grmovjem.

Značilen vzorec. Primer: Svet severozahodno od gradu Kalec

4.2.1/6 Mokri travniki Na lokalnih zamočvirjenjih v kraškem svetu se ustvarja značilen vzorec mokrih travnikov s kopastimi otoki rastja.

Značilen vzorec. Primer: V okolici vasi Hrašče

KRAJINSKI VZORCI

4.2.1/7 Kraška mokrotna dolina Dolina Pivke je manj izrazita kraška dolina z vodo. Neposredno ob vodi se ustvarja ravninski svet, mestoma zamočvirjen, mestoma obdelovan v značilnih pasovih kraških polj ter obdan s suhim svetom kraških gmajn.

Izjemen vzorec. Primer: Svet ob Pivki severno od Knežaka

VREDNOTENJE

4.2.1.01 Pobočja Nanosa in Hrušice 1–2

Zaraščajoča se pobočja so izrazito kraška, v podnožju je nekaj izjemnih krajinskih manjših območij, kot so Strmca, Landol in Predjama.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.2.1.02 Postojnska kotlina 2–3

Zaradi Postojnske jame je območje znano turistično središče, vendar je razvoj samega mesta načel mnoge kakovosti, za kar so nenazadnje vzrok tudi turistične ureditve pred vhodom v jamo.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.2.1.03 Zahodni obronki postojnske kotline 2

Čeprav je ureditev večjih kmetij vnesla v krajinsko sliko manj privlačne sestavine – sodobne kmetijske objekte, silose in pašnike, je to večinoma še vedno zelo privlačen krajinski prostor z značilnimi vasicami na manjših vzpetinah.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.1.04 Zgornja Pivka 2–3

Krajina doline Pivke je zaradi razvoja mesta Pivke, vojaških dejavnosti in predvsem prometnega položaja v mnogočem izgubila nekdanje kakovosti. Toda te so še ostale v območju zgornjega toka Pivke, še zlasti v kraškem svetu njenega obrobja. Tu se prepletajo zelo kakovostni krajinski vzorci z razvrednotenimi območji.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.1.05 Suhe doline Knežaka

2

Pravi dinarski kras je tu še posebno izrazit; izmenjujejo se kmetijska krajina z naselji in členjene gozdne površine.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

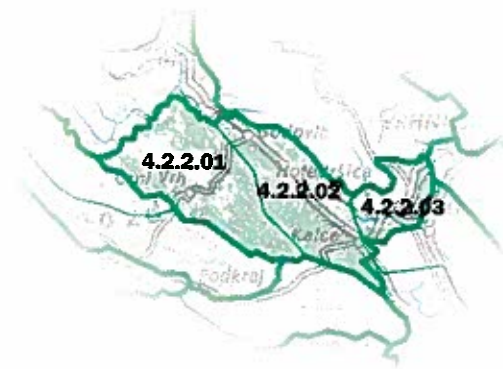
SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- posebno skrb je treba posvetiti značilni krajinski podobi – prepletu drevesnih živic in kmetijskih zemljišč
- preprečiti krčenje gozdnih živic in uničevanje močvirij, kar bi lahko bilo posledica kmetijskih melioracij
- zagotoviti neposredno varstvo območja Strmce in Predjamskega gradu
- preprečiti razpršeno poselitev in gradnjo oblikovno neustreznih objektov (razmerja, material, gabariti), ki rušijo sicer dokaj ohrajeno prvobitno podobo strjenih vasi

4.2.2 Planota Črni vrh – Logatec

4.2.2

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.2.2.01 Zadloško–Črnovrška planota
- 4.2.2.02 Dol Godovič – Grčarevec
- 4.2.2.03 Logaško polje

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja poteka od Kalc preko Hrušice in Javornika do Malega polja in naprej proti Zadlogu, se približa Divjemu jezeru in reki Belci, se obrne proti Godoviču in zajame Logatec z okolico.

Ključne značilnosti

- kraški relief
- kmetijska raba na uravninah
- dobra orientacija v prostoru
- zimsko turistično središče
- začetni člen v zaporedju kraških polj

Merila za opredelitev enote Osnovno merilo za opredelitev enote je geološka zgradba, ki na obrobju geografsko zaokrožene enote prehaja v sosednja območja z jasno izraženimi reliefnimi mejami.

Splošna prostorska razmerja Enota ima zelo izrazito prepoznavno zgradbo, jasno zaznaven okvir ter jasno čitljivo temeljno dinarsko smer reliefne zgradbe, ki ji praviloma sledijo tudi komunikacije, naprimer cestna povezava proti Idriji in Tolminu. Sicer povsem kraško podolje pravzaprav pomeni prehod notranjekraškega v predalpski svet. Ima podobo suhe doline in je začetek sistema kraških polj (Planinsko polje, Cerknjsko polje). Od tu se podolje postopoma dviga vse do Loškega potoka in Babnega polja. Logaško polje je v tem sistemu nekakšna stranska dolina.

Krajinske posebnosti Med krajinske posebnosti bi pravzaprav lahko uvrstili celotno enoto, saj pomeni začetek najbolj izražene kraško-dinarske poteze v slovenskem prostoru, sistema kraških krajinskih območij, ki se kaže v zaporedju kraških polj: Planinskega in Cerknjskega polja ter Loškega potoka.

Razen pri Hotedrščici in pa na Logaškem polju, kjer pritečeta potoka z dolomitnega obrobja, v tem območju ni površinskih voda. Gre za suhi dol z izrazitimi kraškimi pojavi, predvsem z zelo izrazitimi vrtačami v dnu doline ter s strnjenimi gozdovi na obrobju. Dokaj ohranjena Črnovrško-Zadloška planota je priljubljeno turistično območje, predvsem za bližnja primorska mestna središča.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Relief je v splošnem precej uravnan in tipičen za kraška polja ali kraške suhe dole: v dnu doline vrtačast, ponekod tudi z globljimi koliševkami, ponekod izravnane, večinoma tam, kjer potočki z dolomitnih Rovt poniknejo. Ti potoki so v preteklosti ustvarili debelejšo plast tal in izravnave, na katerih je bilo mogoče urediti njive.

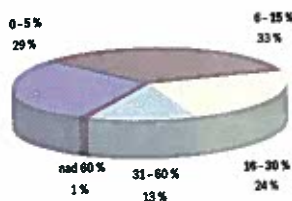
Vode Vode pritekajo z dolomitnih Rovt in na dolinskih poljih poniknejo. Izrazitejša vodotoka sta samo Hotenjka in Logaščica. Manjši stoječi vodi sta bajerja pri Godoviču in Logatcu.

Rastje Strnjeni gozdovi poraščajo obrobja enote. Hribovje Hrušice ter Logaško podolje porašča dinarski jelovo bukov gozd. Sicer sklenjene gozdne površine so v dnu doline raztrgane; tu se pojavljajo kmetijske površine. Obseg gozdnih krp se manjša proti osrednjemu delu polj in z njih povsem izgine na večjih izravninah, kjer prevladuje travinje.

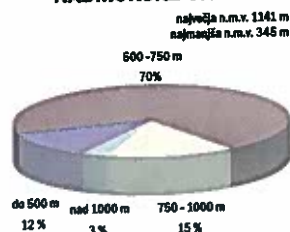
Primarna raba tal Medtem ko na pobočjih na obrobju planote prevladuje gozd, so površine v osrednjem delu v kmetijski rabi, ki jo prav tako opredeljuje relief. Za ravne dele kraških polj so značilne njive, na Logaškem polju so na njegovem znatnem delu urejeni pašniki, na valovitih in nagnjenih terenih pa sicer prevladuje travinje. To se postopoma prepleta z gozdom v bolj vrtačastem svetu (naprimer Novi svet) ali v podnožju pobočij obrobne hribovja.

Poselitev Nekaj strnjenih naselij, kot so Črni Vrh, Godovič, Hotedrščica in zlasti Logatec, dopolnjuje razpršena poselitev oziroma manjši zaselki povsod tam, kjer je reliefna zgradba omogočala krčitve in kmetijsko rabo zemljišč. Razpršena poselitev se pojavlja predvsem na obrobjih polj ter na bolj razgibanem kraškem svetu (Zadlog, Lome, Novi Svet). Naselja le še deloma ohranjajo tradicionalne oblike gradnje; novogradnje vnašajo nove oblike in material ter v zadnjem času bistveno prispevajo k razpršenosti poselitve.

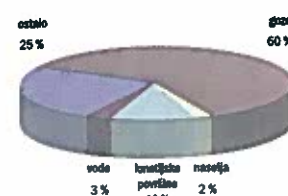
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

4.2.2/1 Kraška polja Kjer se Javorniki in Hrušica spustijo v ravnino, se začne sistem velikih kraških polj, kot na primer Planinsko, Cerkniško. Logaško polje je kljub temu, da daje videz velike odprte površine, v tem sistemu bolj stranska dolina. Obdaja ga nižje gričevje, poraslo z gozdom. Na pobočjih, ki obrobajo kraška polja, se močno širi urbanizacija.

Značilen vzorec. Primer: Logatec

4.2.2/2 Vrtačasti travniki v zaraščanju Travinje, ki prevladuje na krčevinah vrtačastega značaja, se postopoma prepleta z gozdom. Zelo čist je kontrast med gozdom in odprtim prostorom, ki pa se vedno bolj izgublja zaradi zaraščanja. Značilna vrtačasta krčevina pri Novem svetu daje videz valovite krajine.

Značilen vzorec. Primer: Godovič

4.2.2/3 Suhi dol z gozdnatim obrobjem Suhi dol Godovič – Kalce označuje kraško razgiban svet, ozko stisnjen med dolomitno hribovje na SV in visoko Hrušico na JZ. Suhi dol se ponekod širi in oži ter ima značilno dinarsko smer, ki ji sledijo tudi komunikacije.

Redek vzorec. Primer: Dol Godovič – Kalce

KRAJINSKI VZORCI

4.2.2/4 Kmetijska krajina v manjših suhih dolinah Na obrobju večjih polj ter v bolj razgibanem kraškem svetu najdemo manjše suhe doline kot zalive večjih polj, ki so pretežno travnate; le ponekod je dovolj prsti za njive. Na pobočjih so urejeni pašniki, ki prehajajo v gozd.

Značilen vzorec. Primer: Črni vrh – Zadlog

4.2.2/5 Celki v suhih dolinah z vrtačami Na izkrčenih površinah z ugodnejšim naklonom so se izoblikovali celki. Značilen je vrtačast svet z manjšimi njivskimi površinami, ki jih obdajajo gozdovi z bogato členjenim gozdnim robom.

Značilen vzorec. Primer: Mrzli log

VREDNOTENJE

4.2.2.01 Zadloško – Črnovrška planota **2**

Dokaj velika naravna ohranjenost in jasen prostorski red poudarjata privlačnost planote, ki se razvija v turistično območje. Prepletanje naravnih sestavin s prvimi kulturne krajine ustvarja veliko pestrost krajinske zgradbe.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.2.2.02 Dol Godovič – Grčarevec **2**

Kljub melioracijskim posegom na travnatih površinah sta za to območje značilna velika naravna ohranjenost in prostorska pestrost. Krčevine na zelo vrtačastem terenu so posebnost širšega območja. Poselitev ohranja tradicionalni vzorec strnjenegega naselja s cerkvami na vrhovih hribov.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.2.03 Logaško polje **3**

Naravna ohranjenost je manjša predvsem zaradi intenzivne graditeljske dejavnosti in uvajanja sodobnih tehnologij kmetijske rabe prostora. Prostorska pestrost, prostorski red in harmoničnost prvin krajinske zgradbe so neizraziti.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohranjati je treba kraške oblike reliefa
- smotrno je omejevati zaraščanje kmetijskih površin
- preprečevati razpršeno pozidavo
- ohranjati naravne značilnosti (relief, vode, vegetacija) in ustvarjene vrednosti kraških polj, ki se kažejo v kulturni krajini z značilno parcelno strukturo, izmenjavo kultur in členjenostjo obdelovalnih površin

4.2.3 Cerkniško območje

KRAJSKE PODENOTE

- 4.2.3.01 Planinsko polje
- 4.2.3.02 Rakovška uvala
- 4.2.3.03 Cerkniško polje
- 4.2.3.04 Loško polje
- 4.2.3.05 Babno polje
- 4.2.3.06 Menišija

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota se začne pri Planinskem polju in poteka po grebenu Zagore, sega do Grčarskega vrha, od tu pa poteka ob robu Logaškega polja, obide naselji Rakek in Cerknico, se povzpne na Slivnico ter Kriško goro in potem poteka ob vznožju Rane gore. Nato objame Loško in Babno polje, poteka do Hrvaške meje, se tu obrne proti SZ in poteka po prvih grebenih Snežniškega pogorja in po vrhovih Javornika do Kačjih Rid.

Ključne značilnosti

- kraško površje, precej vodnato
- poselitev na robovih kraških polj
- dobra orientacija v prostoru
- izjemni in obsežni kraški pojavi
- zaporedje vodnatih kraških polj

Merila za opredelitev enote Temeljno merilo za opredelitev enote je relief s hidrogeološkim površinskim in podzemnim sistemom in s površinskimi kraškimi pojavi.

Splošna prostorska razmerja Cerkniško območje je dokaj homogeno. Obsega sistem notranjskih kraških polj, nastalih ob idrijskem tektonskem prelomu. Kraška polja so obdana na zahodu z gozdnatim, strmim Snežniško – Javorniškimi masivom, na vzhodu pa z razgibanim logaškim kraškim ravnikom.

Splošna strukturna značilnost enote je njena izrazita dinarska usmeritev. Zgradbo prostora gradi sosledje kraških polj, ki jih obdajajo strma pobočja planot na obrobju. Preglednost in orientacijo prostora še poudarjajo cestne povezave, ki so se razvile vzdolž naravne smeri kraških polj. To so predvsem krajinski vzorci velikega merila, v katerih so močno poudarjeni kontrasti med ploskovitostjo (kraško polje kot nosilec svetlin v prostoru) in volumnom (poraščena pobočja kot nosilci temnin). Vodotoke z izrazitimi meandri in starimi rokavi spremlja bogata drevesna zarast, ki kraška polja deli v manjše enote. S tem ustvarjajo manjše merilo ter razgibanost krajine.

Krajinske posebnosti Največje naravne posebnosti območja so presihajoče Cerkniško jezero, občasno

jezero na Planinskem polju, Rakov Škocjan, Planinska jama, Križna jama in številni kraški mikroreliefni pojavi. Med krajinske posebnosti štejemo tudi Slivnico – hrib z izrazito, dominantno lego in simbolnim pomenom (čarovnice). Poleg tega se med krajinske posebnosti uvrščajo ostrnice, ki dokazujejo, da je v teh krajih še vedno uveljavljen tradicionalni način sušenja sena. Za to enoto je značilen tudi drevored, ki z manjšimi prekinitvami poteka ob cesti od Planinskega polja čez Rakovsko uvalo, Cerkniško polje, Loško polje in se konča ob Snežniškem gradu.

V območju je tudi nekaj kulturnozgodovinskih spomenikov: gradovi, dvorci, pristave in tabori (Planinsko in Cerkniško ter Loško polje) ter pristave, ki so pripadale Snežniškemu gradu. Poleg tega so ohranjene romarske poti in ostanki mlinov in žag (Rakov Škocjan in dolina Cerkniščice).

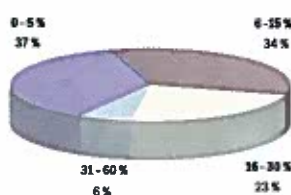
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief To je uravljen svet niza kraških polj, omejenih s strmimi pobočji planot in vrhov, znotraj katerih se pojavljajo izrazite kraške oblike. Pobočja Snežnika in Javornikov, kraška polja, zanimiva mrazišča, jame, brezna in zatrepi z vodnimi izviri ter ponori oblikujejo razgiban relief tega območja. Še posebno slikoviti so mikroreliefni pojavi, ki jih je v kraškem svetu izoblikovala voda. Le ti so edinstveni v Rakovem Škocjanu, kjer je potok Rak izoblikoval številne udornice, naravne mostove, jame in izvire.

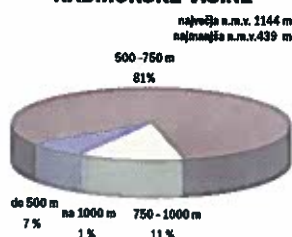
Vode Po kraških poljih vijugajo v slikovitih okljukih vodotoki, ki so s podzemnimi vodnimi tokovi povezani v enoten hidrogeološki sistem. Robove in dno kraških polj gradijo slabo prepustni dolomiti, zato vode iz notranjskih gora in planot pritečejo na dan in teko po poljih v izrazitih meandrih ter poniknejo na drugi strani polja. Ob času visokih voda so pritoki večji kot odtoki, požiralniki in zatočne jame jih ne morejo hkrati sprejeti, zato so kraška polja občasno poplavljen; v takih primerih nastaneta znamenito Cerkniško in Planinsko (občasno) jezero.

Številni izviri izpod Snežniško–Javorniškega masiva dopolnjujejo pestrost in povečujejo vrednost tega

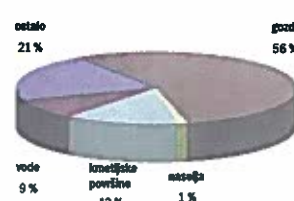
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.2.3 Cerkniško območje

območja. Poteki strug vodotokov so še naravno ohranjeni, obrežja bogato zarasla z vsemi tremi sloji vegetacije, tako da je v prostoru njihova prisotnost jasno razvidna.

Rastje Strma pobočja okoliških kraških masivov in vrhov poraščajo različne gozdne združbe, prevladuje pa jelovo–bukov gozd. Rob gozda je na zahodni strani kraških polj večinoma jasen, na vzhodni strani pa travniki po zaraščajočih senožetih postopoma prehajajo v strnjen gozd.

Travniška vegetacija, ki porašča ravnice poplavnih polj, je enkrat ali večkrat letno poplavljen, zato na teh območjih prevladujejo močvirne združbe z značilnimi drevesnimi osamelci, ki izstopajo kot krajinski poudarki v projekcijah na ozadje strmih gozdnih pobočij.

Primarna raba tal Rahlo dvignjeni obrobni svet kraških polj na prehodu iz ravnega polja v strma pobočja ima izrazito kompleksno zgradbo. Ob stiku z naselji prevladujejo kakovostna kmetijska zemljišča – njive in kul-

tivirani travniki. Območja naplavljenih vršajev so pretežno v njivski rabi, na poplavnih površinah pa prevladujejo slabši, močvirni travniki.

Zemljiška delitev je v ravnini vzdolžna in pasasta, v razgibanem reliefu pa se prilagaja oblikam reliefa. V poletnem in jesenskem času zemljiško delitev še poudarjajo tradicionalne ostrnice (sušenje travinj na 2 – 3 m visokih sušicah).

Poselitev Na poselitveni vzorec vpliva na eni strani naravna prehodnost prostora, na drugi pa lokalne značilnosti posameznih polj. Naselja so strnjena ob cesti ali odmaknjena na rob polja. Poseljena so zlasti vzhodna, rahlo dvignjena, valovita obrobja kraških polj. Zaradi pogostih poplav so namreč naselja na višje ležečih robovih ali na dvignjenih vršajih. Vasi na kraških poljih so se oblikovale predvsem ob cestnih povezavah. Ker jim je cesta glavno razporeditveno vodilo, prevladujejo obcestne vasi z značilnimi tlorisi domov v dveh vrstah in z zemljiško delitvijo na proge.

KRAJINSKI VZORCI

4.2.3/1 Gozd na strmih pobočjih in grebenih Na strmih pobočjih so se oblikovali obsežni in strnjeni, stabilni jelovo–bukovi sestoji.

Značilen vzorec. Primer: Vznožje Javornikov

KRAJINSKI VZORCI

4.2.3/2 Suha kraška polja To so območja revnih, suhih tal, ki so v pretežno travniški rabi, na robu naselja pa se pojavi pas z mozaičnim prepletom njiv, travnikov, sadovnjakov.

4.2.3

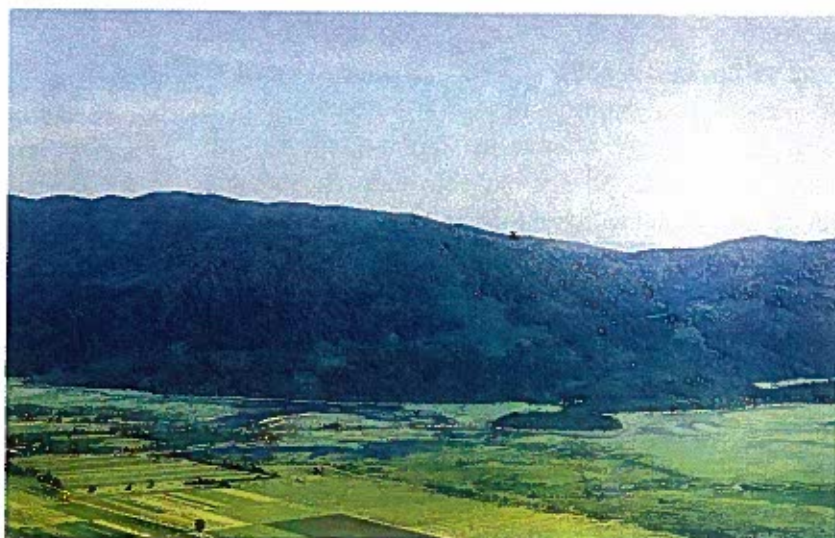
Značilen vzorec. Primer: Babno polje

4.2.3/3 Kraška poplavna polja Z vodo bogata kraška polja imajo značilno kmetijsko izrabo na dvignjenih vršajih, na poplavnih območjih pa značilno obvodno krajino z obrežno vegetacijo.

Redek vzorec. Primer: Planinsko polje

4.2.3/4 Kraška polja s presihajočimi jezeri V suhem obdobju gradijo krajinsko sliko poplavnega območja travniki in logi. Značilna travniška vegetacija je na območju, kjer se zadržuje voda, sestavljena iz močvirnih trav. Drevesna in grmovna zarast vnaša v prostor prijetno merilo in razgibanost. K pestrosti krajinskega vzorca pripomorejo tudi izjemni kraški pojavi – požiralniki.

Redek vzorec. Primer: Cerkniško jezero

KRAJINSKI VZORCI

4.2.3/5 Vodnata kraška dolina Izjemna izoblikovanost reliefa, prisotnost številnih nenavadnih kraških pojavov, prisotnost vode, obvodne vegetacije in nekaj travniških površin gradi pestrost in izjemnost ter prepoznavnost tega krajinskega vzorca.

Redek vzorec. Primer: Rakov Škocjan

VREDNOTENJE

4.2.3.01 Planinsko polje

1

Spremenljivost krajinske slike čez leto, meandriranje Unice, zanimivi vegetacijski člani, drevesni osamelci, kmetijska raba dvignjenih in pred poplavami varnih zemljišč ustvarjajo enkraten preplet prvin kulturne krajine in naravne krajinske zgradbe.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.2.3.02 Rakovška uvala

2

Enota manjših razsežnosti z osamelcem Orlekom, valovitim obrobjem, drevoredom, ki deli uvalo na dva enakovredna dela in s poselitvijo na prehodu v kraški ravniki ni izjemna, odlikuje pa se po nenavadni ubravnosti meril in prilagojenosti kulturnih prvin naravnim danostim.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.3.03 Cerkljsko polje

1-2

Kljub točkovnim razvrednotenjem in poizkusu melioriranja dela polja se ta enota uvršča med najsvojevrstnejše krajine tako po ohranjenosti naravnih danostih kot po kakovostih kulturne krajine.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.2.3.04 Loško polje

2

Kulturno krajino Loškega polja odlikuje visoko sožitje med naravno ohranjenimi deli polja ob vodotoku in površinami s poudarjeno kmetijsko rabo.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.2.3.05 Babno polje

2-3

Za enoto s sicer visoko stopnjo naravne ohranjenosti je značilna enolična krajinska slika.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.3.06 Menišija

2-3

Valovito kraško obrobje, v vznožju poraslo z redkim gozdom, ima značaj senošetne krajine, ki v strmejših delih prehaja v strnjen gozd.

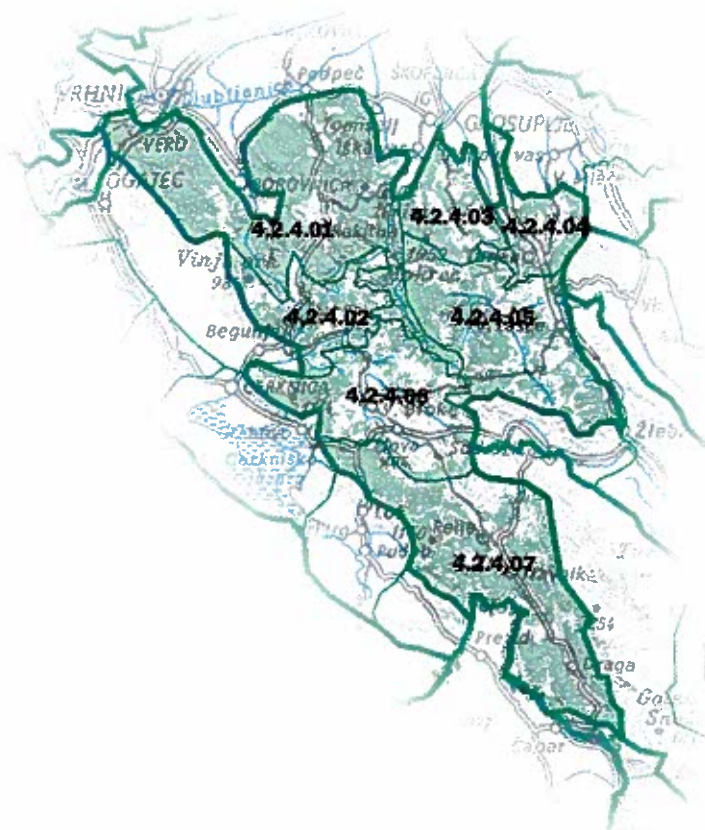
Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- preprečiti večje posege v poplavno območje presihajočih jezer, zlasti posege, ki bi prekinili naravne procese in ogrozili krajinske oblike, ki v največji meri sooblikujejo podobo krajine v tej enoti
- preprečiti kmetijske posege, ki bi lahko uničili značilne kraške oblike, naprimer vrtače in druge depresije
- omejiti poselitvena območja in novogradnje usmerjati v obstoječa naselja ter oblikovati jasne robove naselij
- omejiti gradnjo počitniških hišic
- sanirati obstoječa razvrednotenja v prostoru (industrijski objekti, kamnolomi in tako dalje)
- preprečevati goloseke in monokulturne nasade ter gradnjo smučišč, kar še posebej velja za vidno izpostavljena območja
- varovati območja, kjer občasna poplavnost, zamočvirjenost, prisotnost bogate obrežne zarasti, značilna parcelacija in kulturno zgodovinska pričevalnost ustvarjajo enkratne krajinske vzorce

4.2.4 Velika notranjska planota

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.2.4.01 Krimsko-Pokojiška planota
- 4.2.4.02 Vidovsko hribovje
- 4.2.4.03 Goljanska planota
- 4.2.4.04 Turjak
- 4.2.4.05 Velike Lašče – dolina Rašice in Slemena
- 4.2.4.06 Topol – Nova vas – Bloke
- 4.2.4.07 Širše območje Loškega potoka

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja poteka od Logaške planote, Brezovice pri Borovnici do Kamnika pod Krimom, po južnem robu Ljubljanskega barja, do Želimelj in Smrjenj, M. Ločnika, do Male gore, Travne gore, ob Gote-niškem Snežniku do Trave, po hrvaški meji, čez Racno goro, do Metuljev, Bloške police, severno od Slivnice, na Menišijo in Logaško planoto.

Ključne značilnosti

- slemena, reliefna raznolikost, vodnatost
- odprta kmetijska krajina, vezana na vasi
- odmaknjenost, razglednost, odprtost ravnin
- prvobitnost prostora
- soteske, grad, cerkve

Merila za opredelitev enote Območje geografsko sklenjenega planotastega sveta opredeljujeta nadmorska višina in geološka zgradba.

Splošna prostorska razmerja Zgradbo prostora bi lahko opisali kot zaporedje ločenih kraških planot, ki se med seboj razlikujejo po reliefni izoblikovanosti. Preglednost in orientacijo v prostoru motita izrazita členjenost območja znotraj posameznih enot kot tudi njihova medsebojna delitev z vodnimi soteskami v različnih smereh. Na območjih uravnanih planot (Nova vas, Bloke) sta preglednost in orientacija večji, predvsem zaradi odprtosti prostora in relativne neporaslosti v območjih kmetijske rabe. Posamezni deli obrobja (relief ali vasi) so orientacijske točke v prostoru in nakazujejo smer prostora in njegovo nadaljevanje, kar je značilno za doline.

Merilo krajin znotraj enote je različno, na območjih večjih kraških planot je merilo večje in zgradba enostavnejša, čeravno so lahko kmetijske površine drobno strukturirane, pa so zaradi travinj neprepoznavne (Bloška planota, Krmsko – Pokojiška planota). Na območjih slemen in rečnih dolin je merilo drobnejše, kompleksnost vzorcev pa večja predvsem zaradi reliefa (terase, njive) in vegetacije (Velikolaška dolina, Slemena, Vidovska planota).

Zgradbo prostora spremlja velika spreminjavnost predvsem v območjih z izrazitejšo kraško hidrologijo (Loški potok z obdobji krajše poplavnosti), kar pa na razmerja v prostoru bistveno ne vpliva.

Krajinske posebnosti Naravno ohranjene, neposeljene in težko dostopne soteske Iške in Zale sodijo med krajinske posebnosti območja. Prav tako kulturne prvine, kot so grad Turjak na reliefnem pomolu nad Želimeljščico, na daleč, po obliki in poraščenosti razpoznavna gora Gora s sv. Ahacem, tako iz Ljubljanske kotline kot Slemen, nadalje cerkve – znamenja v prostoru (sv. Ana nad Podpečjo, sv. Marjeta nad Golim, sv. Marija nad Robom, sv. Lovrenc na V. Osolniku, sv. Gregor na Sv. Gregorju, sv. Lenart v Loškem potoku) zaznamujejo naravno izpostavljene dele prostora.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Visoke kraške planote se strmo dvigajo iz nižjega ravninskega sveta (prehod iz dolin: Sodraške, Želimeljske), prav tako stopnjevan je prehod med posameznimi uravnanimi deli planot (z nižjega Cerkniskega območja v Novo vas, z Nove vasi na višje ležeče Bloke ali Loški potok).

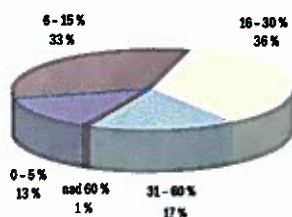
Relief je valovito planotast, vanj se zajedajo doline, grape, soteske, prehaja v slemena, griče, višje hrbte, ravnine in kotlaste izravnave.

Vode Površinske vode se pojavljajo v ozkih grapah ali strmih skalnih in prepadnih soteskah, zareznih v planote (Želimeljščica, Iška, Zala), ali kot površinski vijugavi tokovi po slabo prepustni podlagi (Bloke, Ponikve nad Preserjami). Ustvarjenih jezerskih biotopov je malo in so majhni (Bloško jezero, Rakitniško jezero). Zamočvirjenja so povsod ob potokih, v dolinah se pojavljajo v večjih površinah (Mišja dolina, dolina Rašice).

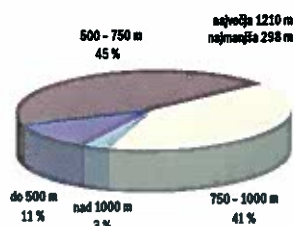
Občasno se pojavljajo na površini podzemne vode, ki ostanejo najpogosteje nekaj dni ali tednov (Loški potok).

Rastje Na odmaknjenih legah enote prevladujejo sklenjeni jelovo – bukovi sestoji. Razširjeni so tudi drugi, predvsem sekundarni in degradirani gozdovi ter opuščene kmetijske površine, ki se zaraščajo s pionirsko vegetacijo. Na višjih legah je to predvsem smreka, delno leska in topol, drugod bor in breza. Na vlažnih površinah v dolinah prevladuje grmovna in visoka vegetacija ter močvirni biotopi. Travinje prevladuje na kmetijskih površinah, pojavljajo se kot intenzivne (v ravninah) ali ekstenzivne površine (na pobočjih).

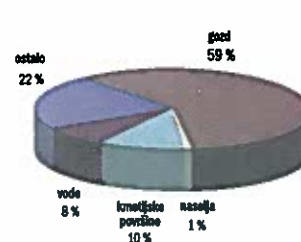
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

Primarna raba tal Kmetijske površine se pojavljajo kot sklenjene večje izkrčenine sredi gozdov (Rakitniška kotlina, Pokojiška planota, Kamniško podolje, Slemenca), vedno v povezavi z naselji, redko kot manjše jase sredi gozdov. Pasovi ozkih kmetijskih površin ob naseljih se v večji oddaljenosti od njih spremenijo v senožeti, obsežne travnate površine, pogosto neravne in porasle s skupinami dreves ali posamičnimi drevesi. Gozdarstvo ima prednost predvsem na površinah s strnjenim in gozdarsko zanimivimi gozdni sestoji, vmesne površine pa so kulturna krajina v prehodu, ki

prehaja bodisi v gozd z naravno sukcesijo, bodisi v nove zazidljive površine.

Poselitve Osnovni poselitveni vzorec se prilagaja razgibanosti, kakovosti tal in poplavnosti. Najpogostejše so številne, manjše, gručaste vasi na izravninah slemen, na obrobju dolin in kraških poljih ali kot samine na manjših kmetijskih površinah, obdane z gozdovi. Novejši poselitveni vzorec se temu redu ne prilagaja, gre pretežno za sistem razpršene gradnje ali širitev vasi navzven ob komunikacijah ali med njimi.

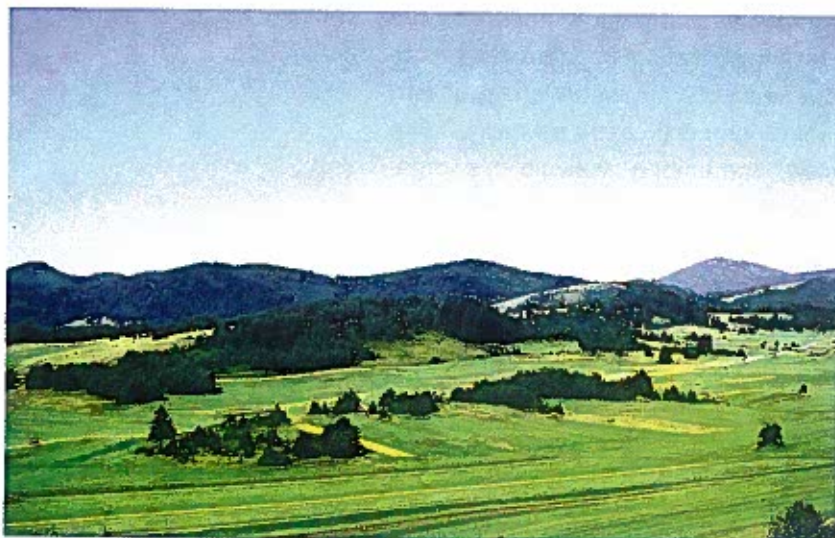
KRAJINSKI VZORCI

4.2.4/1 Gozdne kraške planote Dvigljeni uravnani platoji s kmetijskimi površinami se v mozaičnem tradicionalnem kmetijskem vzorcu prepletajo z gozdovi in strnjenimi vasmimi. Ponekod se pojavljajo vrtače. V planote se zajedajo globoke, naravno ohranjene soteske vodotokov, ki imajo izjemno zgradbo.

Značilen vzorec. Primer: Gozdovi nad Iško

4.2.4/2 Kmetijska krajina na uravnani planoti Uravnan svet, širok in odprt, z manjšimi vzpetimi hribi, ki so povečini travnati ali porasli z borovjem. Naselja ležijo na pobočjih. Manjši potočki so regulirani, progasta struktura njiv sledi blagim nagibom; vegetacije na odprtih površinah je malo.

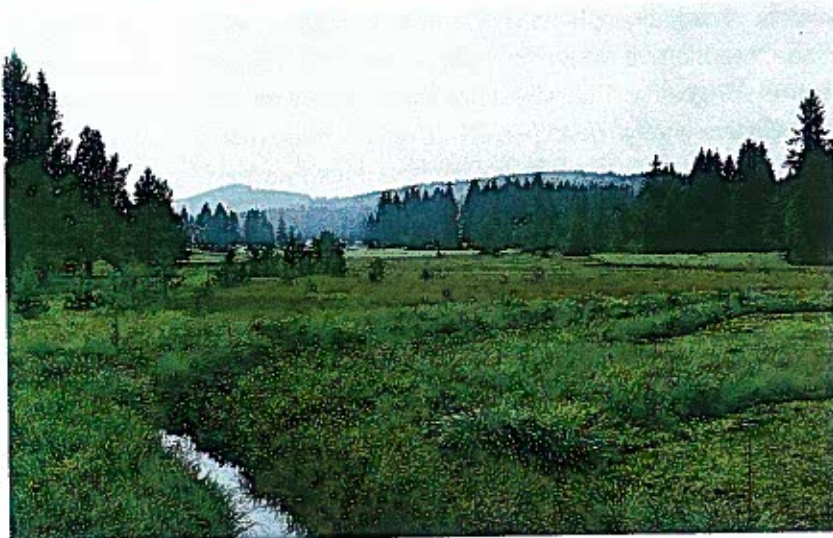

Značilen vzorec. Primer: Topol

KRAJINSKI VZORCI

4.2.4/3 Kmetijska krajina na zamočvirjeni kraški planoti Komaj opazne depresije so zamočvirjene, ponekod so celo naravno ohranjeni potoki. V splošnem prevladujejo travniki, na odcednejših površinah pa so urejene njive. Gričevno obrobje je poraslo z borovjem. Pozidava se pojavlja na obrobju planote.

Redek vzorec. Primer: Bloke

4.2.4/4 Kmetijska krajina na slemenem reliefu Na reliefno razgibanem območju z zaobljenimi oblikami ter z grapami in dolinami se pojavlja značilna poselitve v manjših zaselkih na slemenih. Kmetijska pridelava je ekstenzivna, s prevladujočim travinjem. Prepletanje večjih travniških površin s sadovnjaki in poselitvijo ustvarja razgiban krajinski vzorec.

Značilen vzorec. Primer: Slemena

4.2.4/5 Kraška polja V kraških uvalah z jasnimi strmejšim in gozdnatim obrobjem so središčno postavljene gručaste vasi ob osrednji cestni povezavi. Talne vode pomembno vplivajo na organizacijo naselja in rabo prostora. Kmetijske površine so urejene na ozkih parcelah, ki so ponekod poudarjene s pasovi grmovnih živic, tako da tradicionalna kmetijska raba ustvarja mozaičen in pester vzorec.

Redek vzorec. Primer: Retje, Loški potok

KRAJINSKI VZORCI

4.2.4./6 Vodnate doline Rečne doline prehajajo v zamočvirjene ravnice z bogato obrežno zarastjo in močvirnimi travniki. Pozidava in sodobna kmetijska pridelava se pojavljata na obrobju zunaj dosega poplavnih voda, večinoma v mozaičnih vzorcih in na terasno preoblikovanih pobočjih. Opuščanje kmetijske obdelave močvirnih ravnici vodi k naravni sukcesiji, s tem pa se zmanjšujejo vrednosti kulturne krajine.

Značilen vzorec. Primer: Dolina Rašice

4.2.4

4.2.4./7 Kmetijska krajina v suhi dolini Dolge, ozke doline, ponekod razširjene, mikroreliefno razgibane, ponekod z manjšimi zamočvirjenji. Strnjena naselja na dnu doline so obdana s tradicionalnimi kmetijskimi površinami na boljših zemljiščih. Zaraščena pobočja prehajajo v strnjen gozd. Na razvojno zanimivih območjih se čuti pritisk urbanizacije v novogradnjah in širitvah vasi.

Značilen vzorec. Primer: Draga

VREDNOTENJE

4.2.4.01 Krmsko–Pokojiška planota 2

Zaradi odmaknjenosti je ta pretežno gozdna enota ohranila veliko stopnjo naravne ohranjenosti in značilnosti naravne krajine.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.4.02 Vidovsko hrlbovje 2–3

Kmetijska krajina na razgibanem reliefu odslikuje veliko skladnost prvin kulturne krajine z naravnimi strukturami območja, vendar po izjemnosti ne izstopa.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.4.03 Goljanska planota 2–3

Prilagojenost poselitvenega vzorca in kmetijske rabe tal reliefni zgradbi ter ohranjenost naravnih oblik reliefa uvrščata območje med značilne kmetijske krajine s samooskrbnim kmetijstvom.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.4.04 Turjak 3

To kraško območje ima nekatere kulturne prvine izjemnega pomena (Turjaški grad, cerkev svetega Ahaca, slapovi), vendar se tu pojavlja močna stihijska pozidava slabših kmetijskih površin in razvrednotenega gozda.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.2.4.05 Velike Lašče – dolina Rašice – Slemenca 2–3

Kmetijska krajina je kljub zaraščanju kmetijskih površin in spreminjanju vasi ohranila visoko stopnjo prostorske pestrosti in skladnosti kulturne krajine ter naravne zgradbe prostora.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.2.4.06 Topol – Nova vas – Bloke 2–3

Območje zaznamujejo naravna ohranjenost močvirnih ravnin in potokov, kraška izoblikovanost reliefa, prilagojenost izrabe prostora tem naravnim danostim in manjše izjemne krajinske strukture, kot je potek Bloščice čez Bloško planoto.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.2.4.07 Širše območje Loškega potoka 1

Kmetijska raba je v tej dolini oblikovala drobno členjeno kulturno krajino s strnjnimi naselji in značilno parcelno strukturo, ki je kljub opuščanju kmetijske rabe na nekaterih višje ležečih območjih še vedno jasno čitljiva in ustvarja jasen prostorski red.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohranjati prvobitne, težje dostopne predele (soteske Iške, Zale, gozdnata pobočja in vrhovi Mokrcra, Krma)
- ohranjati vidnost posameznih znamenj v prostoru z upoštevanjem njihovega kulturno zgodovinskega izročila (Turjaški grad, posamične cerkve na Goljanski planoti)
- ohranjati posebne reliefne oblike (Gora, doline vodotokov Želimejščica, Iška, Zala)
- ohranjati strukturo kraških polj in oblike preoblikovanja, ki jih narekuje (pozidava nad poplavami, ohranjanje robov polja)
- ohranjati obliko dolin kot posebne krajinske in morfološke enote (reke Želimejščica, Iška, Zala)
- ohranjati strukturo slemenastih krajin
- ohranjati tip senožetne krajine, ki s postopnim in vegetacijsko značilnim vzorcem prehaja v gozd
- zaraščanje naj poteka logično, glede na prostorske značilnosti, na primer po pobočjih navzdol (pobočja nad Retjami, Novo vasjo, na Blokah); v primeru vasi, obdanih z gozdom naj se ta širi od gozdnega roba navznoter, proti vasi (V. Poljane, Golo)
- preprečevati pobočno pozidavo visokih in strmih leg ter slemenastih območij, ki so zdaj v kmetijski rabi in so vidno izpostavljena
- tehnološka prilagoditev in sprememba parcelacije naj potekata v logičnih vzorcih, ki morajo povzemati razmerja v zgradbi sedanje kulturne krajine (na primer vzdolžnost)
- pri posegih v vodni režim ohranjati visoko vegetacijsko zarast in grmovne skupine ter drevesne in grmovne živice (Želimejščica, Rašica, Cerknjščica)
- območja zamočvirjenj, pomembna ekološko in krajinsko (Bloke), previdno upravljati z redno kmetijsko rabo, s čimer bo preprečeno zaraščanje

4.2.5 Snežnik z Javorniki

KRAJINSKE PODENOTE

Enota ni razdeljena na podenote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja enote poteka po južnem obrobju Cerknjiškega jezera do Laz pri Gornjem jezeru in naprej po obrobju Loškega in Babnega polja do meje s Hrvaško, dalje nad naselji Podgraje, Kuteževo, Jasen, se približa Ilirski Bistrici ter teče naprej do Jurišča, za Palškim in Petelinjskim jezerom do roba Javornikov pri Postojni.

Ključne značilnosti

- gozdnati kopasti vrhovi
- brez poselitve
- odmaknjenost
- naravna prvobitnost prostora
- izraziti vrhovi in vrtače z inverzijo

Merila za opredelitev enote

Temeljni opredelilnici enote sta nadmorska višina in geološka zgradba, ki oblikujeta sklenjeno visoko kraško hribovje.

Splošna prostorska razmerja Prostor sestavlja več vzporednih verig vrhov, ki potekajo v dinarski smeri. Severni del je precej nižji in ga od južnega dela loči Mašunski dol. Preglednost in orientacija na planoti sta oteženi zaradi razgibanega mikroreliefa in prostranih gozdov. Občasni razgledi na vrh Snežnika z določenih točk na cestah ali dolih na določeni nadmorski višini povečujejo orientacijo. Sredi gozdov se ponekod pojavljajo majhne odprtine travnatih površin, a so razsežnejše na zahodnem obrobju Snežnika nad Ilirsko Bistrico.

Krajinske posebnosti Celotno območje Snežnika je šteti za krajinsko posebnost, saj pomeni enega največjih gozdnih območij v Sloveniji z reliktno alpsko floro na vrhovih in velikimi zvermi (medved, volk, ris). Najvišji vrh – Veliki Snežnik pa po obliki razpoznavno zaznamuje širšo okolico in simbojno tudi slovensko južno mejo. Značilni so ostanki vojaških utrd in bunkerjev, ki so bili zgrajeni vzdolž nekdanje meje, ter lovski dvorci. Ohranjenih je mnogo spomenikov iz časa NOB, predvsem v Javorniško–Snežniških gozdovih.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Snežnik je visoko kraško hribovje s kopastimi vrhovi in zakraselimi dolinami in doli. Mikrorelief je močno kraško preoblikovan, gostota vrtač je na določenih delih izjemna, nekatere vrtače pa so izjemne po svoji velikosti, globini ter pojavu popolne toplotne in s tem vegetacijske inverzije. Kraški značaj območja oblikuje tudi izrazita kamnitost površja, predvsem na višjih predelih in na pobočjih. Kot najvišja gora na jugu države (1796 m) je z značilno sneženo kapo tudi daleč v poletje viden daleč naokoli.

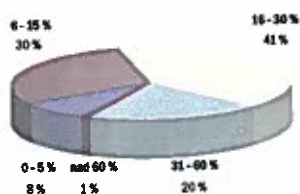
Vode Območje nima površinskih voda, pač pa sta oba dela, tako severni (Javorniki) kot južni (Snežnik) deležna obilnih padavin in sta tako zaledje voda obema območjema, Ilirsko–Bistriškemu in Cerknjiškemu.

Rastje Prevladujejo sklenjeni bukovo jelovi gozdovi. Na zahodnem delu je več pašnikov in travnatih površin na pobočjih. Južni del Snežnika je že pod vplivom podnebja Kvarnerskega zaliva, tako da se ponekod pojavljajo toploljubne rastlinske vrste. Meja gozda sega približno do višine 1520 metrov. Do te višine se še pojavljajo nizke bukve, potem pa ruševje in gorske trate.

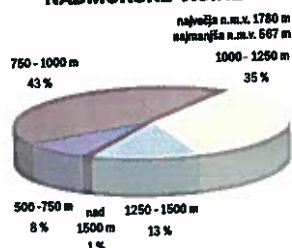
Primarna raba tal Gozdarstvo je edina raba, ki se pojavlja v tem območju danes. Včasih je bilo na Snežniku veliko pašnikov, nekateri, predvsem na zahodnem obrobju se uporabljajo še danes, večina pa se je zarasla.

Poselitev Snežnik ni poseljen, na posameznih delih so bila v preteklosti gozdarska naselja in lovski dvorci, danes pa se ta območja spreminjajo v počitniška naselja. Večje naselje počitniških hišic je na Sviščakih, kjer sta tudi planinska koča in smučišče.

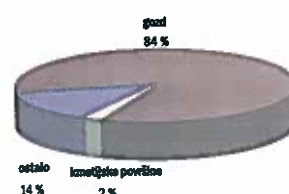
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

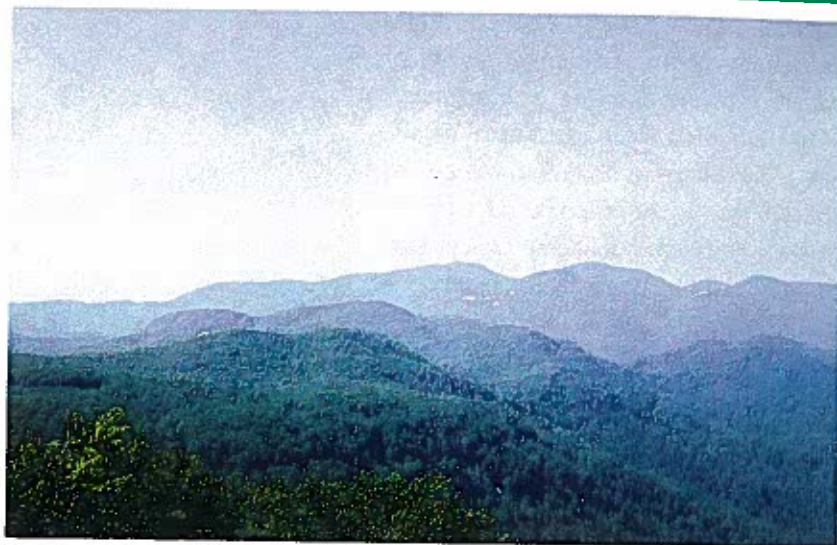

KRAJINSKI VZORCI

4.2.5/1 Gozd na kopastem sredogorju

Obsežen sredogorski masiv z gozdnatimi, močno vrtačastimi in strmimi pobočji in posamičnimi izstopajočimi kopastimi vrhovi. Gozd je prevladujoča in ponekod edina raba. Močna gozdarska izraba v prostor reže vidne sledove gozdnih cest.

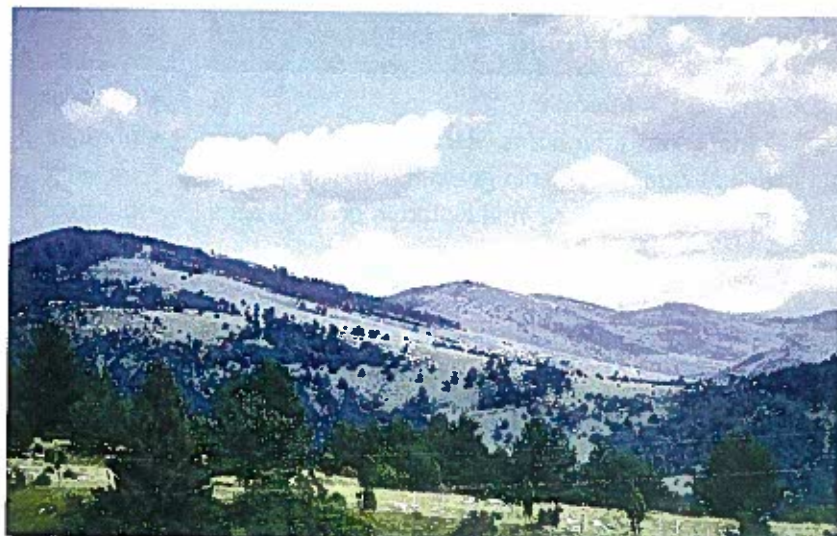

Značilen vzorec. Primer a: Pobočja pod Snežnikom

Primer b: Snežnik

4.2.5/2 Pašniki na pobočjih Na zahodnem delu Snežnika nad Ilirsko Bistrico nad robom verige nižjih vrhov so travnata prisojna pobočja s travnatimi vrhovi.

Značilen vzorec. Primer: Nad Šembijami pri Ilirski Bistrici

KRAJINSKI VZORCI

4.2.5/3 Jase v gozdu Sredi obsežnih gozdov se pojavljajo manjše ali večje odprte travnate površine z ohranjenimi stavbami, ki so služile gozdarski dejavnosti. Nekatere so obnovljene in se še uporabljajo, druge propadajo. Na jasah se pojavljajo tudi počitniške hišice, kot večja naselja ali posamezni objekti.

Redek vzorec. Primer a: Sviščaki

Primer b: Grda Draga

VREDNOTENJE

4.2.5 Javorniki in Snežnik

1

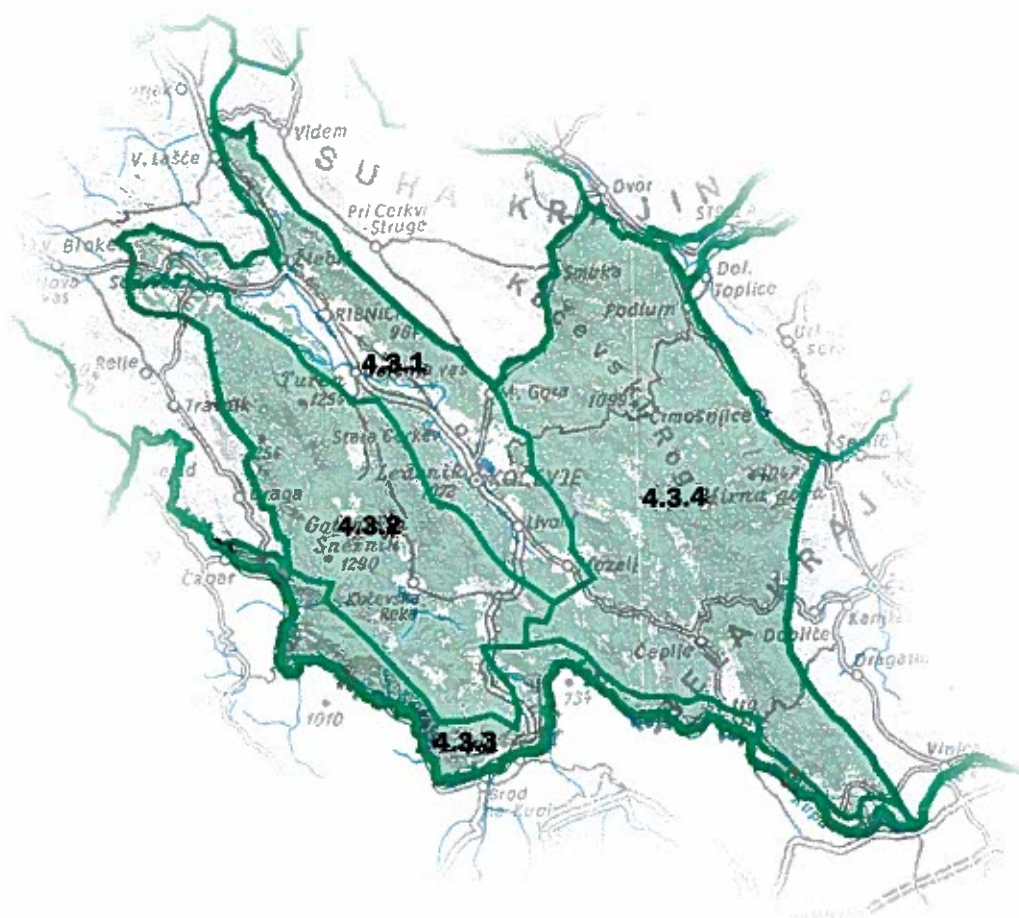
Za celotno enoto je značilna visoka stopnja naravne ohranjenosti razprostranjenih gozdnih območij
 Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohranjanje prvobitnih, težje dostopnih predelov
- ohranjanje strnjenih gozdov na pobočjih, predvsem na vidno izpostavljenih lokacijah
- ohranjanje značilnosti kraškega reliefa in dinarskega značaja površja
- preprečevati širitev počitniških hišic

4.3 Kočevska kotlina in Kočevski Rog

KRAJINSKE ENOTE

- 4.3.1 Ribniško–Kočevska dolina
- 4.3.2 Kočevska gora z Moravsko planoto
- 4.3.3 Zgornje Kolpsko gorovje z reko Kolpo
- 4.3.4 Kočevskoroško hribovje

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja enote poteka od grebenov nad povirjem Bistrice v Sodraški dolini do Kamnega vrha na severnem delu Male gore in od tu poteka po grebenu nad Dobropoljem in Struško dolino do JV vznožja Male gore. Od tu preide na grebene Roškega masiva in poteka nad dolinama Krke ter Radešice in Črmošnjčice ter nadalje proti jugu, kjer se pri Vukovcih spusti v dolino Kolpe. Meja zatem poteka po državni meji v dolinah Kolpe in Čabranke, se dvigne na zahodno vznožje Goteniške in Velike gore do Travnne gore in preide v povirje Bistrice.

Merila za opredelitev enote Območje v glavnem opredelujeta celinsko podnebje z občasnimi prodori sredozemskega podnebja ter kraški značaj površinske oblikovanosti reliefa. Zaokrožajo ga sklenjena območja gozdov.

Prepoznavnost krajine Enota je prepoznavna po enotnem, strnjemem in prevladujočem površinskem pokrovu, ki ga gradijo prostrani jelovo – bukovi gozdovi, po zakraselem površju, redki poselitvi in visoki stopnji naravne ohranjenosti. Z nekaj izjemami je to kraški svet, porasel z gozdom, prepoln jam, vrtač, mrazišč, ozkih dolin, kraških polj in planot, kjer so redke vode ponikalnice. Vsa polja, doline in planote so obdane z obsežnimi gozdovi in so oaze znotraj gozdnatega, neposeljenega sveta. Plitva tla so močno zakrasela, prepletena z vrtačami in omogočajo samo rast travinja, njive se pojavljajo le na uravljemem dnu dolin ali pa so v trakovih položene na pobočje. Številna naselja, ki so jih v preteklosti naseljevali Kočevarji, so bila med 2. svetovno vojno izpraznjena, zato je danes na pretežnem delu tega območja mogoče le še slutiti nekdanjo poselitvev in kulturno krajino.

Spreminjanje krajine Za območje Kočevske je značilno opuščanje kmetijske rabe, kar je predvsem posledica izselitve Kočevarjev, deloma pa je vzrok tudi v težavnih razmerah za kmetijstvo (nadmorska višina, plitka tla in podnebje), odročnosti (na primer dolina Zgornje Kolpe) in hkrati v razvoju industrije v mestih. Opuščanje kmetijske rabe vodi v vse obsežnejše zaraščanje kmetijskih površin in v povečevanje obsega že sicer prevladujočih gozdnih območij. Hitri proces ogozdovanja, ki se je intenzivno začel takoj po drugi svetovni vojni, traja na nekaterih območjih še danes. Na drugi strani poteka oživljanje zapuščenih območij z uvajanjem družinskih kmetij in izvajanjem obsežnih agromelioracij.

Oba procesa korenito spreminjata krajino in značaj nekaterih predelov, vzorci tradicionalnega kmetijskega sveta izginjajo, oblikuje se krajina novih meril. V zadnjem času se tu uveljavljajo obsežni pašniki za drobnico, živinorejske farme (Klinja vas), lovski turizem (zlasti v oborah, naprimer na Smuki), izletništvo na višje ležečih predelih (Stojna, Mirna gora) ter smučišča (Gače). V dolini Zgorje Kolpe se vse bolj uveljavlja turizem ob vodi (kopanje, čolnarjenje, rafting, kampiranje), ki se še posebej hitro razvija v Osilnici in nekaterih manjših krajih (naprimer Prelesje) in žal vnaša

neustrezne objekte. Obseg nekdanj obsežnih zaprtih (vojaških) območij se je v zadnjih letih močno skrčil, vendar ta namembnost še vedno ostaja pomembna značilnost te enote.

V primerjavi s Kočevskim poljem se v Ribniški dolini kljub intenzifikaciji kmetijstva ohranjajo prostorska razmerja in krajinski vzorci ter obstoječa namembnost prostora.

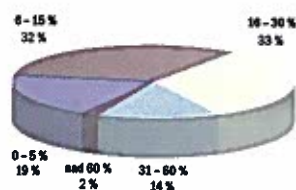
KRAJINSKI VZORCI

- strnjeni gozdovi na hribovju (Kočevska gora, Kočevski Rog)
- valovita planota s kmetijskimi površinami v zaraščanju (Kočevski Rog)
- rečna soteska (dolina Zgornje Kolpe)
- kraška polja (Ribniška dolina in Kočevska kotlina)

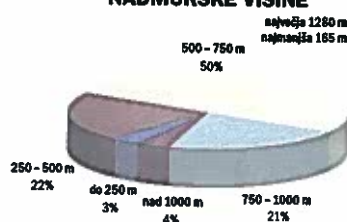
SMERNICE ZA VAROVANJE

- na območjih intenzivne kmetijske rabe uvajati členitvene krajinske prvine (živice po parcelnih mejah in po brežinah teras);
- ponovno uvajati stare sorte sadnega drevja, pa tudi zelenjadarstvo (dolina Kolpe) in živinorejo (Kočevska)
- ohranjati struge in obrežja Kolpe in ponikalnice Rinže na Kočevskem polju ter Bistrice in Ribnice na Ribniškem polju v kar se da naravnem stanju, odseke s klasičnimi regulacijami pa sanirati
- ohraniti strukturo naselij, preprečiti razpršeno pozidavo novogradenj
- ohraniti strukturo kulturne krajine v dolini Zgornje Kolpe (razmestitev objektov, arhitektura)
- razen redkih izjem (naprimer Mirna gora, Stojna) preprečevati turizem na višje ležečih, težko dostopnih in naravno ohranjenih območjih
- preprečevati gradnjo novih lovskih koč, logarnic in turističnih objektov, pač pa obnoviti obstoječe
- ohraniti in na nekaterih mestih rekonstruirati pomnike polpretekelega časa (ostanki nekdanjih vasi Kočevskih Nemcev, nekdanji drevoredi, pokopališča, pomniki NOB, območja medvojnih in povojnih pobojev ipd.) ter jih predstaviti

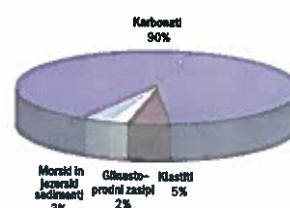
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

4.3.1 Ribniško–Kočevska dolina

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.3.1.01 Sodraška dolina
- 4.3.1.02 Ribniška dolina z Malo goro
- 4.3.2.03 Kočevsko polje

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja poteka po grebenih nad povirjem Bistrice v Sodaški dolini do Kamnega vrha na severnem delu Male gore in od tu poteka po grebenu nad Dobropoljem in Struško dolino do JV vznožja Male gore. Nadalje meja poteka mimo Mozlja, zajame Mozelsko polje in se čez Štalcerski hrib dvigne na vrhove Stojne, od tam pa se spusti do vznožja Velike gore ter se nadaljuje do Nove Štifte in Podklanca.

Ključne značilnosti

- kraško površje in gozdna pobočja
- večja naselja in kmetijska raba v dolini
- preglednost, jasnost krajinske zgradbe
- razvojno središče
- pestrost obvodnega sveta

Merila za opredelitev enote Območje opredeljuje relief z značilnim kraškim površjem – kraškimi polji, obdanimi z gozdnatimi pobočji.

Splošna prostorska razmerja Zgradba prostora je enostavna, saj jo jasno označujejo kmetijsko obdelana kraška polja in gozdna pobočja na obrobju (Velika Gora in Stojna ter Mala Gora in Kočevski Rog). Osnovna smer Kočevsko–Ribniške doline je dinarska. Dolina ni enotna; osamelec Jasnica deli območje na Kočevsko polje in Ribniško dolino, ki sta različni v pogledu vodnatosti pa tudi rabe (živinoreja in pašniki v Kočevski kotlini, poljedelstvo v Ribniški dolini). Preglednost in orientacija v prostoru je jasna, poudarja jo cesta, ki poteka po sredini doline v njeni naravni, dinarski smeri. Merilo krajine znotraj enote je različno: medtem ko so v Kočevski kotlini krajinski vzorci razsežni in enostavni, se v Ribniški dolini merilo zmanjša in kompleksnost vzorca močno poveča. Razlog za to sta parcelna struktura kmetijskih zemljišč in značilna izmenjava travinja ter njiv s pestro zastopanostjo različnih kultur. Poselitev je večinoma nanizana ob cesti, ki poteka po dnu doline.

Krajinske posebnosti Kot naravno posebnost je treba omeniti Željnske jame in kraške jame na Mozelskem polju, izvire Rinže pod Stojno in izvire Ribnice ter Rakitnice. Značilni so stari rokavi Rinže, ki so pretežno suhi in jih dosežejo le visoke vode nekajkrat v letu. Žal so ti geomorfološki pojavi zaradi agromelioracij po-

nekod močno preoblikovani.

V neposredni bližini Kočevja je zaradi izkopavanja rudnika premoga nastalo umetno jezero, v njegovi okolici pa na odlagališčih jalovine valovita krajina, porasla z brezami in drugo pionirsko vegetacijo.

V območju so pomembni nekateri kulturnozgodovinski spomeniki, še zlasti pa gradovi: Kočevski grad, Ribniški grad in grad Fridrihštajn na Stojni nad Kočevjem.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Ravninski dolinski del enote je blago valovit, ponekod umetno uravljen, na nekaterih delih močno zakrasel svet, z velikim številom vrtač. Značilna je množica kraških pojavov, ki se na površini kažejo kot kraške vrtače, uvale in udornice z mrazišči, stari rečni rokavi in ponori. Zahodna pobočja so strma z jasnim robom (grebeni Stojne, pobočja Velike gore), medtem ko na vzhodnem delu ravnina zlagoma čez večplastne gričevne predele Male gore prehaja v Kočevski Rog.

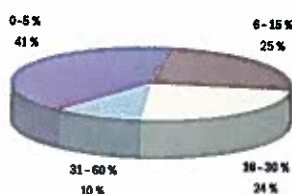
Vode Po dolini se v izrazitih meandrih preliva več vodotokov, ki s svojo reliefno členjenostjo, slikovitim obrežjem in drevesno zarastjo ustvarjajo krajinsko zanimiva prizorišča. Vodotoki imajo še razmeroma neokrnjene izvire z bogato floro in favno in so jasno razpoznavni v prostoru, kar je predvsem posledica bogate obrežne vegetacije (Rinža, Bistrica, Ribnica, Rakitnica).

Rastje V dolini prevladuje kmetijska raba. Veliko merilo pašnih in obdelovalnih površin nekoliko omilijo gozdni otoki, ki ustvarjajo prijetno merilo dolinskega dna. V Ribniški dolini prevladujejo njive in na mokrotnih zemljiščih travinje. Pretežni del nekdanjih pašnikov na vzhodnem robu kotline je bil zaradi skalovitega, vrtačastega in plitkega terena pogozden s smrekovimi sesoji, ki danes ustvarjajo značilno (temno, hladno) sliko celotne Kočevske kotline. Vzhodni rob doline (pobočja Male gore) poraščajo svetlejši gozdovi z večjim deležem bukve in drugih listavcev. Zemljišča, kjer je zaradi plitvih tal in skalovitosti ter vrtač kmetijska obdelava težja, se vse bolj zaraščajo (naprimer okolica Štalcerjev in Mozlja).

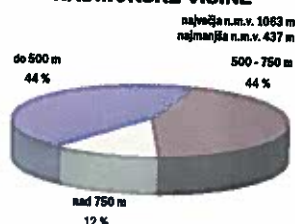
Primarna raba tal Medtem ko pobočja poraščajo gozdovi, je dolinsko dno pretežno v kmetijski rabi. Njive se pojavljajo v dolinah ob naseljih, v vzdolžnih pasovih, v mozaični izmenjavi s travniki in poljedelskimi kulturami.

4.3.1

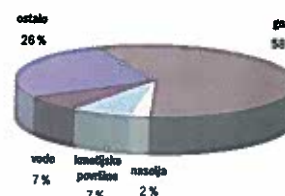
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.3.1 Ribniško-Kočevska dolina

Na vrtačastem svetu s plitvejšimi in ponekod skalovitimi tlemi urejajo nove pašno-košne kmetijske sisteme (naprimer okolica Rajndola in Štalcerjev, Cvišlerji).

Poselitev Vasi se držijo predvsem roba kotline, obdajajo jih obdelovalne površine, drobna parcelacija in pasovi sadnega drevja, ki obkrožajo strnjene vasi. Večja naselja, kot so Ribnica, Sodražica in Kočevje, ležijo

sredi uravnane dolinskega dna ob osrednji cestni povezavi. Zunaj poselitvenih jeder se na odprtih površinah pojavljajo novejši kmetijski obrati velikih razsežnosti, grajeni brez upoštevanja za to območje značilne arhitekture ter brez ustrezne vegetacije, ki bi lahko vsaj delno omilila neustrezna razmerja v prostoru.

KRAJINSKI VZORCI

4.3.1/1 Gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih Na strmih pobočjih so se oblikovali stabilni, strnjeni in obsežni jelovo-bukovi sestoji.

Značilen vzorec. Primer: Pogled na Stojno

4.3.1/2 Gozd na ravnini Na dokaj obsežnem kraškem polju je kljub številnim agromelioracijam ostalo še nekaj zaplat gozda.

Značilen vzorec. Primer: Bližina Koblarjev

KRAJINSKI VZORCI

4.3.1/3 Gozd na obrobju dolin Valoviti robni svet je navadno v pašno–košni rabi in se postopoma zarašča z gozdom.

Značilen vzorec. Primer: Pobočja nad Sodražico

4.3.1

4.3.1/4 Kmetijska krajina v dolini Na uravnanih predelih Ribniške doline prevladuje drobnejša parcelacija z izmenjavo različnih kmetijskih kultur.

Redek vzorec. Primer: Med Žlebičem in Sodražico

4.3.1/5 Kmetijska krajina na valoviti planoti Z agromelioracijami so bile izvedene izboljšave zemljišč predvsem na valovitem obrobju kraških polj.

Značilen vzorec. Primer: Med Črnim Potokom in Mozljem

KRAJINSKI VZORCI

4.3.1/6 Kmetijska krajina na ravnini

Melioracije so izvedene na osrednjem, najbolj uravnanem delu polja, kjer so parcele zelo obsežne in je izbor kultur zelo majhen.

Značilen vzorec. Primer: Stara Cerkev

VREDNOTENJE

4.3.1.01 Sodraška dolina

2

Za kmetijsko krajino na valovitem reliefu je značilna drobna parcelna struktura, v kateri se izmenjujejo različne kulture in soustvarjajo tradicionalno podobo kulturne krajine.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.3.1.02 Ribniška dolina z Malo goro

2–3

Prevladujoče kmetijske površine so zaradi drobne parcelacije zelo členjene in ustvarjajo značilen vzorec kmetijske krajine.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.3.1.03 Kočevsko polje

3

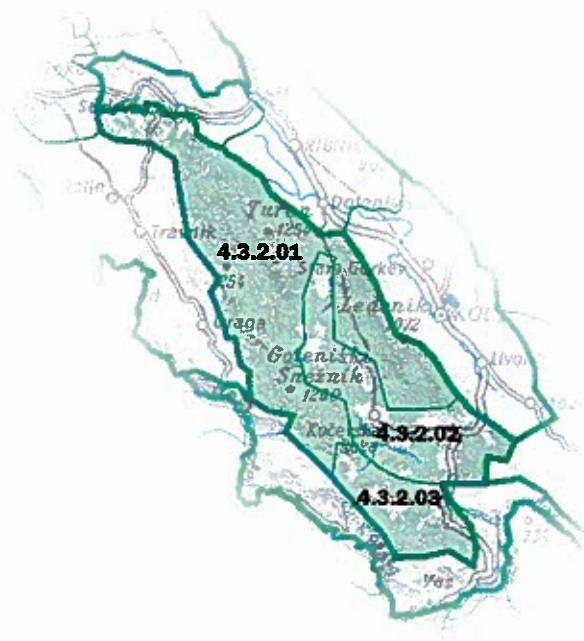
Velikopotezno zastavljena sodobna kmetijska proizvodnja je ustvarila povsem nova razmerja v krajini. Kljub zmanjšani prostorski pestrosti, neubranosti meril in pomanjkanju odnosa do tradicionalnih vzorcev ostaja prisotnih še nekaj prvin skladne kulturne krajine.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohraniti kraško konfiguracijo ravnega dolinskega dna (vrtače, rečni meandri, ponori – predvsem na območju Črnega Potoka in Mahovnika) in vegetacijske členitvene prvine (živice, manjše skupine drevja) ob hkratni sonaravni kmetijski rabi
- preprečiti zlivanje obmestnih naselij v sklenjene urbane strukture in posamezna naselja oblikovati v sklenjene celote
- robove poselitve zaključevati s postopnim prehodom v kmetijsko krajino
- v območjih melioracij in kmetijskih obratov uvajati drobneje strukturirano parcelacijo z vegetacijskimi členi ter tako ustvariti manjše merilo novejših kulturnih krajine
- ohranjati osamljene gozdiče in obvodno vegetacijo med obdelovalnimi zemljišči, s čimer bodo zagotovljene ekološka pestrost in vidne kakovosti kulturne krajine
- preprečiti onesnaževanje tal in talne vode z odpadnimi vodami iz živinorejskih farm (npr. Klinja vas)
- območje rudniškega jezera v Kočevski kotlini sanirati, preurediti in ga nameniti razvoju turizma

4.3.2 Goteniško pogorje

KRAJINSKE POPENOTE

- 4.3.2.01 Goteniško gorovje
- 4.3.2.02 Goteniška dolina
- 4.3.2.03 Borovško–Briška dolina

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota obsega strnjene sestoje gozdov Stojne, Goteniške in Velike gore, ki so nadaljevanje velike notranjske planote in se končajo z ostrim robom nad dolino Kolpe. Meja enote poteka po vzhodnem vznožju Velike gore do Rakitnice, se vzpne na vrhove Stojne, zajame Moravsko planoto do grebenov nad Kolpo, po katerih poteka do Dragarske doline in od tu ob vznožju Goteniške gore do Travne gore in se konča v povirju Bistrice.

Ključne značilnosti

- prevladujoči gozdovi in naravna ohranjenost
- redka naselja, meliorirane kmetijske površine
- monotona prostorska zgradba
- nekdanje zaprto območje, odmaknjenost
- območje s posebnimi nameni

Merila za opredelitev enote Temeljna opredelilnica enote je geološka zgradba, ki skupaj z nadmorsko višino ustvarja zaokroženo enoto z razgibanim reliefom, mikroreliefnimi pojavi in prostranimi gozdovi.

Splošna prostorska razmerja Planotast svet z nekaj izrazitimi slemenimi ima izrazito dinarsko smer. Zaradi obsežnih gozdov in razgibanosti kraškega terena je območje težko pregledno. Na stiku pobočij z uravnavami se pojavljajo močni kontrasti med obsežnimi, strnjanimi gozdovi in kmetijskimi površinami s prevladujočim travinjem. Merilo posameznih krajinskih vzorcev je veliko, pestrost prostora pa majhna. Odprtih površin je zelo malo; pojavljajo se predvsem na uravnanem predelu in ob maloštevilnih naseljih (naprimer okolica Kočevske Reke, Morave, Gotenice in Grčaric).

Krajinske posebnosti Nedvomno je najizrazitejša posebnost enote naravna ohranjenost gozdnih predelov Goteniške gore in obkolpskih vrhov, kjer je kar nekaj pragozdnih rezervatov (Strmec, Krokari), izjemnih florističnih območij (rastišče narcise na Borovski gori s Krempo), enkratnih kraških pojavov in strmih sten. Med posebnosti enote se uvršča tudi zaraščajoča se kulturna krajina zapuščenih vasi. Nenazadnje je to območje izjemnega pomena kot osrednji slovenski življenjski prostor velikih zveri (volk, ris, medved).

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

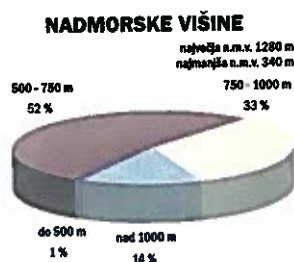
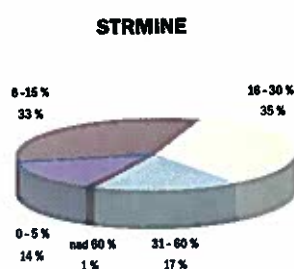
Relief Relief Kočevske gore z Moravsko planoto označujejo strma pobočja Goteniške gore in Stojne ter uravljeno, vendar valovito in vrtačasto kraški svet Goteniške doline in Moravske planote. Na skrajnem južnem delu enote se ločeno pojavi ozka Borovška dolina, nad katero se strmo dvigajo pobočja verige obkolpskih vrhov, ki na drugi strani postopno preidejo v Moravsko planoto.

Vode Površinskih voda skoraj ni, razen na območju Kočevske Reke, kjer apnenci in dolomiti pridejo v stik z glinastimi skrilavci in peščenjaki, kar ima za posledico, da na površje prideta Reški in Mokri potok z zelo razvejano mrežo. V bližini Kočevske Reke je Reški potok umetno pregrajen in ustvarja manjše jezero znotraj naravne depresije.

Rastje To je nepretrgan svet dinarskih jelovo-bukovih gozdov. V Goteniški dolini so bile obsežne površine nekdanjih pašnikov zaradi vojaških razlogov pogozdene z monokulturo smreke (vidne bariere, neprehodnost). Vegetacija Moravske planote ponekod spominja na belokranjske brezove gozdove, vzrok je v nekdanji paši v gozdovih in steljarjenju.

Primarna raba tal Ob sicer prevladujočih gozdnih se na Moravski planoti uveljavlja kmetijska raba, ki je na posameznih predelih usmerjena v intenzivno živinorejo, zato ponekod prevladuje travinje. Na območju Moravske planote se v zadnjem času izvajajo obširne agromelioracije, katerih namen je v krčitvi zaraščajočih površin in njihovo spreminjanje v pašnike. Tudi v Borovski dolini in v okolici Brig se uvaja živinoreja (konji), čeprav je ta del nekoč slovel po pridelavi sadja.

Poselitev V splošnem je poselitev tega območja redka, gručasta, nekatera območja so bila po vojni popolnoma izseljena, druga pa zaradi statusa tega območja zaprta. Južnejši predel enote je z manjšimi naselji, kot so naprimer Dolnja in Zgornja Briga ter Borovec, precej bolj poseljen od osrednjega (Kočevska Reka, Morava). Na severnem delu, v nekdanjem vojaškem območju, so bila sicer redka naselja po vojni popolnoma izseljena in so do danes ohranila posebno namembnost (predvsem Gotenica, delno tudi Grčarice).

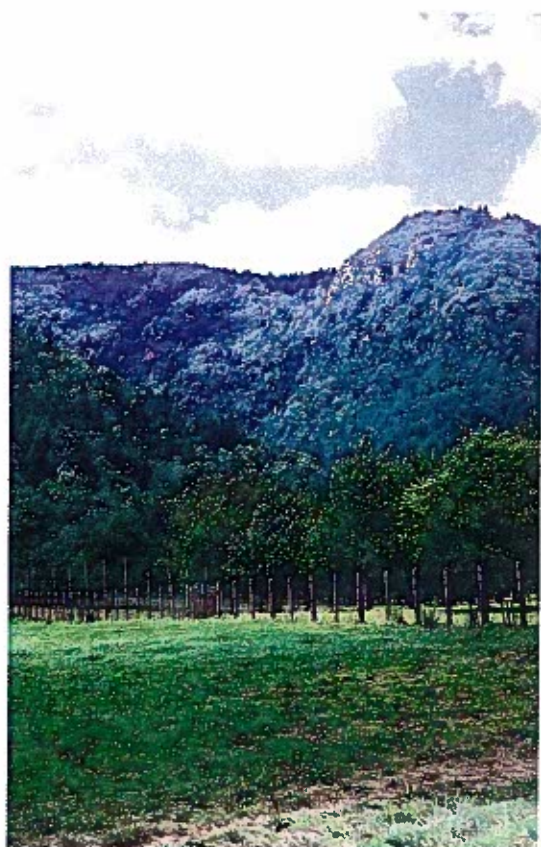
KRAJINSKI VZORCI

4.3.2/1 Gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih Na strmih pobočjih so se oblikovali stabilni, strnjeni in obsežni jelovo–bukovi sestoji.

Značilen vzorec. Primer: Stojna

4.3.2/2 Skalna ostenja Grebene s strmimi pobočji ponekod na najvišjih legah gradijo skalna ostenja.

Redek vzorec. Primer: Gotenica

KRAJINSKI VZORCI

4.3.2/3 Kmetijska krajina na valoviti planoti Kmetijske površine na vrtačastem svetu se zaradi težavnega obdelovanja vedno bolj zaraščajo. Ponekod se je z agromelioracijskimi ukrepi oblikovalo območje nove kulturne krajine brez vegetacijskih členitvenih prvin, ki deluje izrazito monotono in tuje.

Značilen vzorec. Primer a: Kočevska Reka

Primer b: Gotenica

4.3.2/4 Kmetijska krajina v zaraščanju Edino v Borovški dolini zasledimo še nekdanjo prostorsko členjenost kmetijske kulturne krajine s pomembnim deležem sadnega drevja na bujnih podlagah, predvsem jablan.

Redek vzorec. Primer: Borovška dolina

VREDNOTENJE

4.3.2.01 Goteniško gorovje 1–2

Krajina s prevladujočimi gozdovi je le ponekod členjena s travnatimi površinami. Prostrani, naravno ohranjeni gozdovi so pomemben habitat velikih zveri in na nekaterih predelih uvrščeni v kategorijo rezervatov.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.3.2.02 Goteniška dolina 2–3

Območja s prevladujočim travinjem – čistinami, obdanimi z gozdom. To so območja, ki so bila po vojni meliorirana in namenjena preskrbi zaprtega območja ter imajo še vedno predvsem značilnosti kmetijske monokulture.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.3.2.03 Borovško – Briška dolina 2

Po vojni izseljena območja, v katerih je še čutiti nekdanjo vitalnost poselitve in kulturne krajine s pomembnim deležem sadovnjakov. Značilno je zaraščanje naselij in obdelovalnih površin.

Simbolna vrednost naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohraniti mozaičnost krajinske zgradbe, kjer je še ohranjena tradicionalna raba prostora in jo vsaj ponekod obnoviti po sonaravnih načelih urejanja
- obnoviti nekatere izmed bolj ohranjenih naseljitveno–zgodovinskih območij
- izoblikovati turistično ponudbo, ki jo bodo dopolnjevale naravne posebnosti območja
- varovati naravno ohranjenost najvišje ležečih, težko dostopnih predelov
- ohraniti značilnosti kraškega reliefa in podzemske kraške pojave
- preprečiti nadaljnje zaraščanje kulturne krajine (travnikov, pašnikov, sadovnjakov)

4.3.3 Dolina Zgornje Kolpe

KRAJINSKE PODENOTE

Enota ni razdeljena na podenote

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Dolina se začne ob izviru Čabranke in poteka po Kolpi oziroma državni meji do Vukovcev, se tu povzpne na grebene nad Kolpsko dolino, zajame Kostelško in se spet konča pri Prezidu.

Ključne značilnosti

- rečna soteska z varovalnimi gozdovi
- izjemna kulturna krajina na naplavnih ravninah
- jasna čitljivost prostorske zgradbe
- visoka stopnja naravne ohranjenosti
- ohranjenost tradicionalne strukture naselij in arhitekture

Merila za opredelitev enote Območje doline Kolpe opredeljujejo reliefne in podnebne razmere ter tok reke Kolpe.

Splošna prostorska razmerja Temelja razmerja v prostoru določata geološka podlaga in reliefna zgradba. Rečni tok je v preteklosti oblikoval veličastno sotesko z izjemnimi višinskimi razlikami in s skalnimi grebeni. Slikovitost krajine poudarja vodotok v dnu doline. Dolina je v splošnem dovolj pregledna; orientacija je v tem prostoru povezana z okoljskimi vrhovi, ki se povezujejo v verigo in spremljajo tok reke, pa tudi s cestno povezavo, ki je speljana po dolini. Veliko merilo same doline se kontrastno dopolnjuje z drobno členjeno kulturno krajino na naplavnih ravninah ob Kolpi, ki jo označujejo strnjena naselja, ohišnice s sadnim drevjem in trakasta parcelna struktura obdelovalnih površin (Sodevci, Radenci).

Krajinske posebnosti Naravna ohranjenost reke, številni geomorfološki pojavi v vodotoku, bogata navzočnost obrežne vegetacije, prehodi v strme gozdnate, včasih skalne brežine in prisotnost starih mlinov, jezov ter Kostelskega gradu, so elementi, ki gradijo nezamenljivo identiteto doline Kolpe.

Medtem ko so na ravni naravnih posebnosti izjemni predvsem reliefna zgradba doline in skalni vrhovi ter prvinskost varovalnih gozdov in rezervatov, se med krajinske posebnosti, ki so posledica človekovega delovanja, uvršča izjemna kulturna krajina na obrežnih ravninah, pa tudi nekatere asociativne vrednosti (Peter Klepec). Tako naravne kot ustvarjene danosti sooblikujejo zgornjekolpsko dolino v eno naših najslikovitejših krajinskih območij.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief V zgornjem toku je dolina zožena v ozko sotesko; skalne stene (Kuželjska, Loška) soteske so visoke tudi do 100 m, pobočja so strma in ponekod prehajajo neposredno v Kolpo. Na posameznih odsekih se dolina razširi v naplavne ravnice. Prepadne stene in strma pobočja, porasla z gozdno vegetacijo, dajejo temu območju pečat divjine, obsežnosti, odmaknjenosti in naravne ohranjenosti.

Vode Kolpa kot osrednji vodotok je dokaj dobro ohranjena, tako struga kot obrežja in obrežna vegetacija.

Posebno privlačni so izviri, ki so sicer v večini na hrvaški strani (eden od izvirov Čabranke, Kolpe), nekaj pa jih je tudi na slovenskem ozemlju (naprimer Bilpa).

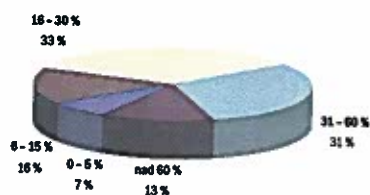
Na Kolpi je kar nekaj jezov, ki silijo vodo na večinoma opuščene mlinske in žagarske naprave. V zadnjem času jezove obnavljajo, predvsem zaradi zadrževanja visokih voda in s tem varovanja obrežnih ravnin pred poplavami. Z okoljsko cesto, zgrajeno pred leti, so bila ponekod obrežja Kolpe poškodovana, predvsem pa se je zožal njen obvodni prostor.

Rastje Strma pobočja so porasla z varovalnim gozdom (bukev, na južnih pobočjih termofilen gozd). Tok Kolpe je na vsej dolžini bogato obraščen z obrežno vegetacijo (jelša, vrba, hrast). Kmetijske površine se na nagljenih terenih pogosto zaraščajo, tako da se delež gozda tudi v tej enoti še povečuje.

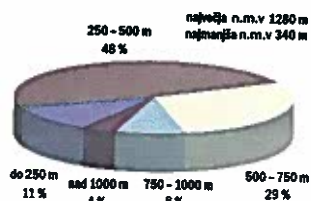
Primarna raba tal Na naplavnih ravninah prevladujejo kmetijske površine; nekdanjo prevladujočo njivsko strukturo so v glavnem zamenjali travniki, njive pa so se ohranile le na kakovostnejših tleh in v neposredni bližini naselij. Ravnice so ponekod že hidromeliorirane (širše območje Osilnice, Vas – Fara), zato je na teh območjih krajinska slika močno spremenjena. Opuščanje kmetijske rabe se kaže v zaraščanju nekoč obdelanih kmetijskih zemljišč na obrobju poplavnih ravnin in ob vznožju pobočij, pa tudi v propadanju sadovnjakov, v katerih so le še ostanki starih sadnih sort na bujnih podlagah, predvsem jablan.

Poselitev Naselja so se pretežno razvila na naplavnih ravninah ob Kolpi (Sodevci, Radenci, Prelesje), na vršajih (Ribjek), v nekaj primerih pa tudi na večjih uravninah na pobočjih (Pungert, Padovo). Zaradi odmaknjenosti od večjih razvojnih središč je dolina v glavnem ohranila tradicionalno strukturo naselij z arhitekturo, ki ima ponekod poseben značaj (naprimer cerkveci v Ribjeku in Sv. Ana). V zadnjem času zaradi izseljevanja stari objekti propadajo, hkrati pa se z razvojem turizma pojavljajo novejši objekti, katerih gabariti, material in oblikovanje ne upoštevajo tradicionalnih arhitekturnih oblik in vnašajo v ta prostor tuje elemente.

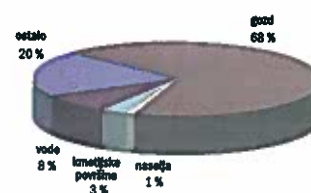
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

4.3.3/1 Strnjeni gozdovi s skalnim ostenjem Na strmih pobočjih so se oblikovali strnjeni gozdni sestoji, ki imajo varovalno funkcijo. Celoten greben nad sotesko Kolpe je skalovit, ima izjemne geomorfološke oblike in ustvarja izjemna krajinska prizorišča.

Značilen vzorec. Primer a: Pogled na dolino Kolpe

Primer b: Stena nad Kužljem

4.3.3/2 Vodotok z obrežno vegetacijo Reka Kolpa daje pečat celotni dolini. Obvodna vegetacija, prodišča in jezovi prispevajo k drobnemu merilu in jasni čitljivosti tega območja.

Značilen vzorec. Primer: Kolpa pri Kužlju

KRAJINSKI VZORCI

4.3.3/3 Kmetijska krajina z naselji na ravnici Obdelovalne površine so urejene na naplavnih ravninah in se navadno terasasto vzpenjajo v pobočje. Naravne danosti so povzročile drobno in reliefu prilagojeno parcelacijo, ki skupaj z naselji oblikuje kulturno krajino izjemnih vrednosti.

Redek vzorec. Primer: Laze

4.3.3/4 Celki na pobočju Na uravninah, ki se pojavljajo ponekod po pobočju kolpske doline, so urejena obdelovalna zemljišča ter zaselki, ki so komajda opazni sredi prevladujočih gozdov.

Redek vzorec. Primer: Pungert

VREDNOTENJE

4.3.3 Dolina zgornje Kolpe

1

Združevanje drobnih struktur, ki jih je ustvaril človek (razčlenjena parcelna struktura, izmenjavanje kmetijskih kultur, stogi, strnjena poselitev, sakralni objekti ipd.) in veličastnost naravne zgradbe ustvarjata skladno podobo človekovega sožitja z naravo. Izrazite posebnosti so skalne stene, sklenjeni varovalni gozdovi, značilna arhitektura in izpostavljena lega cerkvic ter ohranjena naselbinska struktura.

Simbolna vrednost nar. in kult. prvin: državni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- pri načrtovanju posegov v prostor upoštevati majhnost merila in raznolikost strukturnih elementov območja

- ohraniti varovalne gozdove na pobočjih rečne soteske, preprečevati goloseke in monokulture
- ohranjati naravno morfologijo struge Kolpe in obvodnega sveta
- revitalizirati stara vaška jedra, preden bodo povsem propadla, pri čemer je sprejemljivo tudi usmerjanje v turizem
- omejiti razpršeno gradnjo počitniških hišic
- preprečiti postavitev neurejenih kampov ter kopališč ob Kolpi in sanirati neustrezne, že zgrajene objekte
- zagotavljati obstoj fiziografsko bogatega in naravno ohranjenega naravnega okolja
- turistične in rekreacijske objekte graditi oziroma urejati le na posameznih, posebej za ta namen določenih območjih doline zgornje Kolpe

4.3.4 Kočevsko–Roško hribovje

KRAJINSKE PODENOTE

4.3.4.01 Kočevski Rog

4.3.4.02 Kočevska Mala gora s podolji

4.3.4.03 Poljanska dolina

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja enote poteka od naselja Mala gora po cesti Kočevje – Dvor do Podgozda in nato po grebenu Roškega masiva po robu dolin Krke in Radešice ter Črmošnjičice, nato poteka po cesti do bližine Semiča, kjer se dvigne nad Tušev Dol in Dobliče ter poteka mimo Stare Lipe do Vukovcev v dolini Kolpe. Nato se meja dvigne na južna in zahodna pobočja Poljanske gore ter se pri Nemški Loki obrne proti jugu, to je proti obkolpskemu grebenu in poteka po robu Moravske planote, Mozelskega polja in Kočevskega polja do Male gore.

Ključne značilnosti

- prevladujoči gozdovi in kraško površje
- opuščena naselja in zaraščanje kulturne krajine
- nepreglednost območja
- spomeniki iz časa druge svetovne vojne
- naravna ohranjenost

Merila za opredelitev enote Poleg geološke podlage in razgibanega kraškega reliefa je temeljna opredelilnica enote površinski pokrov s prevladujočimi gozdovi.

Splošna prostorska razmerja Splošna strukturna značilnost enote je izrazita dinarska smer slemen. Reliefno podobo enote gradi njen stopničasti prehod iz Kočevske kotline čez nižjo Kočevsko Malo goro v izravnano Koprivniško podolje in od tod strm dvig v Kočevski Rog. Zaradi razgibanega površja in številnih vrtač, udornic ter koliševk, pa tudi zaradi prevladujočega gozda je preglednost te enote slaba, orientacija pa težavna.

Zaraščajoča se kmetijska zemljišča ob nekdanjih kočevarskih naseljih in na kraških podoljih (Koprivnik), ostanki zapuščenih vasi, gozdne jase, z vrtačami in koliševkami prepredeni sklenjeni gozdovi so temeljne strukturne prvine, ki gradijo svojevrstno identiteto Kočevskoroškemu hribovju. Kljub podobni geološki podlagi ima nižja, gričevnata Mala gora kar nekaj manjših dolin, kraških polj in uval, ki so bile v preteklosti poseljene in obdelane. Kočevski Rog s Poljansko goro pa je enovit, poraščen gorski masiv.

Krajinske posebnosti Med največje vrednosti Kočevskega Roga se uvrščajo naravno ohranjeni gozdni rezervati (npr. Rajhenavski pragozd) in tudi preostali gozdovi z visoko stopnjo naravne ohranjenosti, ki so v evropskem merilu pomemben habitat velikih zveri – volka, risa in medveda. Območje predstavlja razsežno reliktno krajino, nastalo po izselitvi Kočevskih Nemcev med drugo svetovno vojno. O nekdanjem življenju danes pričajo le še ostanki opuščenih vasi s cerkvami, pokopališči, potmi, znamenji in vodnjaki ter ostanki sadovnjakov in sledovi nekdanjih obdelanih kmetijskih zemljišč. Območje Kočevskega Roga je znano iz 2. svetovne vojne; iz tega obdobja so še ohranjene bolnice, spomeniki in grobišča iz vojnih in povojnih let. Ti spomeniki in pa izletniška točka Mirna gora ter smučišče Gače so dokaj dobro obiskane turistične točke.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Enoto opredelujeta kraški svet in matična kamenina – kredni dolomiti in apnenci. Za to območje je značilen razčlenjen kraški relief z vrtačami, koliševkami, udornicami in skalnim površjem, celotno območje pa je poleg tega tudi posejano s kraškimi jamami in brezni.

Podolja Kočevske Male gore so redke uravljene površine med razgibanimi, hribovitimi kraškimi hrbti (naprimer Koprivnik, Trnovec).

Vode Površinskih vodotokov skorajda ni. Izjema je območje Ponikev, kjer izvira manjši potok.

Rastje V enoti prevladujejo obsežne površine strnjenih jelovo–bukovih gozdov, ki so vse do danes ohranile naravnost in pestrost kraškega visokega gozda. Na tem območju so še ohranjene prvinske oblike gozda (pragozdovi Pečke, Rajhenavski pragozd, mraziščni gozdovi v udornici Globočica in v Prelesnikovi koliševki idr.). V nižjeležečih gozdovih Kočevske Male gore se pojavljajo velike površine čistih bukovih gozdov oziroma mešanih listnatih gozdov, ponekod prekinjenih z nasadi čiste smreke. V kraških podoljih, kjer se kmetijska raba vse bolj opušča, prehaja gozd v nekdanje pašnike, ki so že prepleteni s posameznimi grmišči in skupinami gozdnega drevja. Sledove nekdanjih sadovnjakov je mogoče razbrati le še iz maloštevilnih ostarelih sadnih dreves med zaraščajočim se gozdom. Razmeroma redke jase v tem območju vzdržujejo lovci, ki z redno košnjo skrbijo za prehransko bazo zelo številčne divjadi in s tem preprečujejo preveliko škodo, ki jo divjad pogosto povzroča z objedanjem gozdnega drevja.

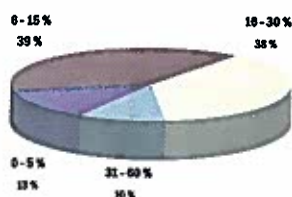
Primarna raba tal V sicer pretežno gozdnem območju so kmetijske površine redke in le na najugodnejših legah v poljedelski rabi. Prevladuje travinje. Nekdanje kmetijske površine se pospešeno zaraščajo. V zadnjem času se podolja Kočevske Male gore spet namenjajo kmetijski rabi. Z bolj ali manj ustreznimi oblikami agromelioracij se zaraščene kmetijske površine in ponekod tudi gozd spreminjajo v urejene pašnike.

Poselitev Razen večjega naselja Koprivnik in Poljanske doline naselij v tem območju tako rekoč ni več (Svetli Potok, Brezje, Podstenice, Pogorelec). Ob gozdnih cestah so še opazni bolj ali manj ohranjeni ostanki opuščenih kočevarskih naselij in tudi zaraščajoča se kulturna krajina ob njih priča o nekoč intenzivni obdelavi in vitalnosti tega območja.

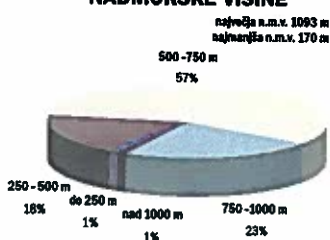
Na območjih nekdanjih naselij so marsikje zgrajene logarnice, gozdarske kočje, kmetijski družbeni obrati in družinske kmetije.

4.3.4

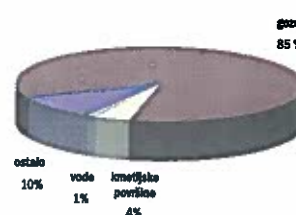
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

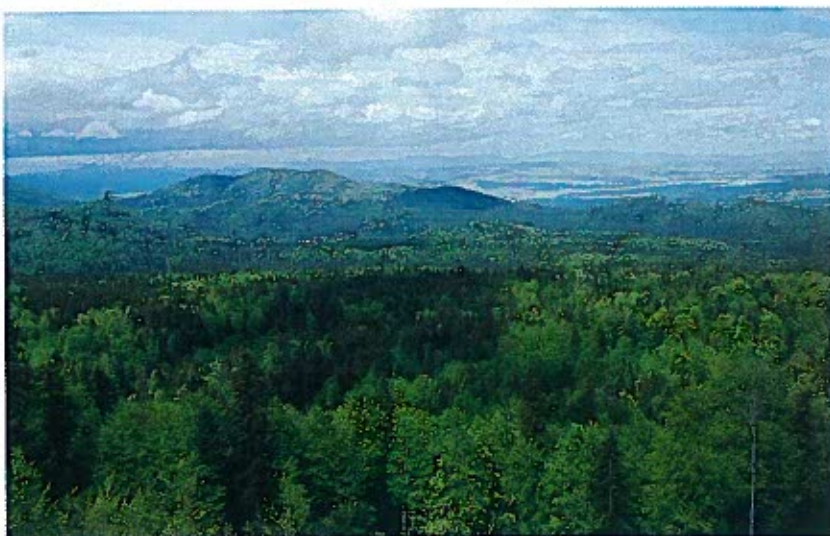
POVRŠINSKI POKROV

KRAJINSKI VZORCI

4.3.4/1 Gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih Krajino Kočevskega Roga gradijo obširni jelovo–bukovi gozdovi ter izrazito kraški relief z mnogimi vrtačami in koliševkami.

Značilen vzorec. Primer: Roški gozdovi

4.3.4/2 Krajina nekdanjih naselij v zaraščanju Nekdanje obdelovalne površine se zaraščajo predvsem z lesko, brezo in gabrom. Ostanki nekdanjih naselbin Kočevskih Nemcev kažejo hitro spreminjanje tega območja iz vitalne kulturne krajine v bolj ali manj naravno območje.

Značilen vzorec. Primer: Svetli Potok

4.3.4/3 Pašniki na vrtačastem reliefu Na posameznih območjih se uveljavljajo družinske kmetije, ki naj bi vzpostavile pašno–košno rabo in tako ustavile zaraščanje kočevske krajine.

Redek vzorec. Primer: Smuka

KRAJINSKI VZORCI

4.3.4/4 Členjena kmetijska krajina Na uravljenih do rahlo valovitih tleh se prepletajo kmetijske in gozdne površine, ki ustvarjajo drobno členjeno krajino.

Redek vzorec. Primer: Poljanska dolina

4.3.4/5 Kmetijska krajina na valoviti planoti Ob naseljih so ponekod še razmeroma dobro vzdrževane prvine kulturne krajine z obdelovalnimi terasami.

Značilen vzorec. Primer: Stari Log

VREDNOTENJE

4.3.4.01 Kočevski Rog

1

Enota ima izjemno naravno zgradbo s povsem kraškim značajem, poleg tega pa območju dajejo posebno vrednost še številne kulturne posebnosti, povezane z zgodovino Kočevskih Nemcev in z drugo svetovno vojno, po kateri se nekdanj vitalna kmetijska krajina z naselji zarašča.

Simbolna vrednost nar. in kult. prvin: regionalni pomen

4.3.4.02 Kočevska Mala gora s podolji

2

Izraziti potek gozdnih grebenov loči to enoto od Kočevskega Roga, ki ima sicer podobno naravno zgradbo; svojevrstna zgodovina območja daje tudi tej enoti visoko vrednost.

Simbolna vrednost nar. in kult. prvin: regionalni pomen

4.3.4.03 Poljanska dolina

2–3

Nekdanj izredno vitalna dolina zamira, na nekdanjo skladnost kulturne krajine spominjajo le še propada-

joči zgodovinski spomeniki, sakralni objekti in majhne strnjene vasice.

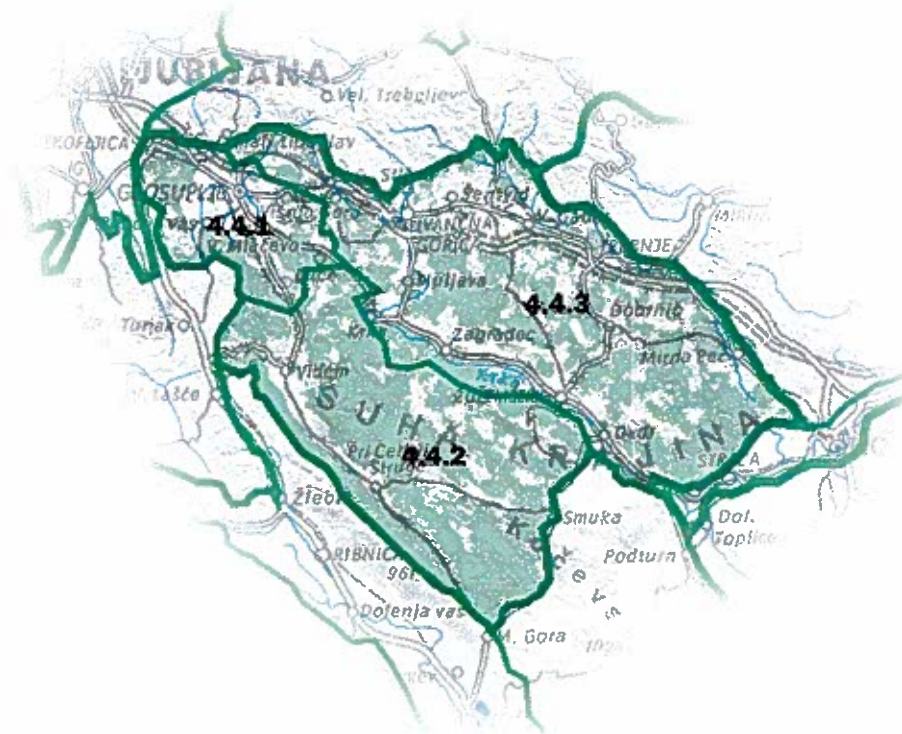
Simbolna vrednost nar. in kult. prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ob razvoju kmetijstva ohranjati lokalne posebnosti, krajinsko oblikovne zakonitosti, kulturno zgodovinsko identiteto območja ter naravne vrednosti prostora
- sistemsko predstaviti območje, opuščena kočevarska naselja, predvsem pa spomenike
- zagotoviti sanacijo poškodb reliefa zaradi graditve infrastrukturnih objektov
- ustrezno urediti kmetijske obrate in pripadajoče površine v smislu približevanja lokalnim prostorskim razmerjem (členitev velikih površin, merilo objektov)
- ohranjati naravne razmere brez prisotnosti ljudi in pozidave na najvišje ležečih terenih in na drugih slabo dostopnih območjih

4.4 Grosupeljska kotlina in Suha krajina

KRAJINSKE ENOTE

- 4.4.1 Grosupeljska kotlina
- 4.4.2 Suha krajina južno od Krke
- 4.4.3 Krajina severno od Krke

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja območja poteka na vzhodu od roba Ljubljanskega barja nad Šmarjem – Sap do Vrha nad Višnjo Goro in Velike Dobrave, na Sobrače in dalje po pobočju levega brega Temenice do Prečne, Soteske in Podgozda, nato mimo Smuke in Starega Loga do Male gore in Malih Lašč, mimo Laporij, Javorja, Ščurkov, Selnika in čez Pijavo Gorico do Ljubljanskega barja.

Merila za opredelitev enote Za opredelitev enote sta najpomembnejša geološka podlaga (apnenci iz različnih obdobij) in reliefna oblikovanost, ki sta vzrok za kraško površje in odsotnost površinskih voda z izjemo kraških polj.

Prepoznavnost krajine

Območje je razpoznavno po raznolikih pojavnih oblikah kraškega površja, ki so značilne za pravi dolenski kras: kraška polja (Radensko polje, Lučki dol, Globodol), kraški vodotoki (Krka, Temenica), naplavljenе kraške ravnice (Grosupeljsko, Muljavsko in Šentvidsko polje) ter zakrasele kraške planote, nekatere v obliki širokih hrbtov (Polževska planota), druge kot valovite kraške planote z višjimi osamelci (Dobrnič, Ajdovska planota).

Spreminjanje krajine Opuščanje kmetijske izrabe prostora se kaže v zaraščanju površin, na katerih je zaradi neugodnih naravnih razmer obdelava otežena (plitva tla, poplavnost, vrtačasto površje). Prav tako pa se ponekod uveljavlja trend izboljševanja kmetijskih površin (agromelioracije, hidromelioracije), ki vodi k siromašenju naravne vegetacije in k zmanjševanju ekološke pestrosti tega območja, pa tudi k izgubljanju mikroreliefnih kraških pojavov, ki so pomembna prvina prepoznavnosti tega območja. Hkrati se ponekod pojavlja težnja pozidave kakovostnih kmetijskih površin. Nasploh so nižinski deli enote, polja in ravnine razvojno izredno dinamični, zato je tu mogoče pričakovati kar precejšnje spreminjanje krajine, predvsem zaradi intenzifikacije kmetijstva, pa tudi nadaljnje pozidave kmetijskih zemljišč.

Manj antropogenega spreminjanja kažejo območja kraških planot in od središč odmaknjene doline, oziroma je to omejeno na zaraščanje ter novogradnje predvsem počitniških hišic in gospodarskih objektov.

KRAJINSKI VZORCI

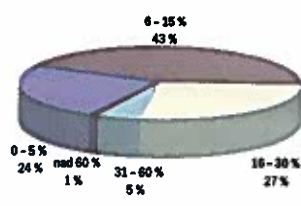
- strnjeni gozdovi na gričevju (okolica Dobrnica in Ambrusa)
- poplavne ravnice (doline Temenice, Višnjice, Krke)
- kmetijska krajina na valoviti planoti (okolica Dobrnica, Šentviško polje)
- kmetijska krajina na ravnini (Mirnopeška dolina, Grosupeljsko in Muljavsko polje)
- kraška polja (Lučki dol, Radensko polje, Globodol)
- pobočja z vinogradi (Dvorska gora, Lisec, Gradenc)

SMERNICE ZA VAROVANJE

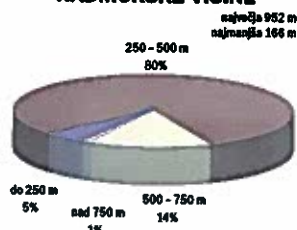
- pri izboljševanju kmetijskih zemljišč ohranjati členitvene prvine sedanje kulturne krajine (naprimer skupine drevja, obrežno vegetacijo, posamezne obvodne biotope)
- novogradnje usmerjati v okvire obstoječih naselij in preprečevati razpršeno gradnjo
- zagotoviti varovanje naravnih, zlasti obvodnih in močvirnih biotopov
- zagotoviti ohranjanje kraških reliefnih pojavov, kot so vrtače, suhe struge, ponori, bruhalniki

4.4

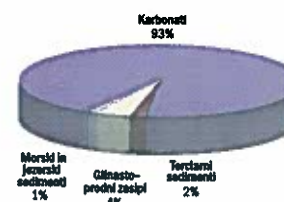
STRMINE

NADMORSKE VISINE

GEOLOGIJA

4.4.1 Grosupeljska kotlina

KRAJINSKE PODENOTE

4.4.1.01 Grosupeljsko polje z obrobjem

4.4.1.02 Radensko polje

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja Grosupeljske kotline, ki vključuje široko in vodnato Grosupeljsko polje z obrobjem in posameznimi stranskimi dolinami, poteka od vzhodnega roba Ljubljanskega barja, Šmarja – Sap, pod Veliko Staro vasjo do Peščenika, Velike Loke, Luč do Čušperka, za vrhovi Starega grada na Predole, Šentjurij, Gradišče, Piljavo Gorico, Šmarje – Sap.

Ključne značilnosti

- vodnat svet z značilno obvodno krajino
- poselitev na obrobjih ravnin in na slemenih
- odprtost in preglednost območja
- zaledje Ljubljane
- jame, protiturški tabor, gradovi, kraško polje

Merila za opredelitev enote Najpomembnejši merili za opredelitev enote sta reliefna zgradba z izmenjavo gričevja in uravnanelega sveta in hkrati velika vodnatost (površinske in podzemne vode).

Splošna prostorska razmerja Grosupeljska kotlina vključuje široko in vodnato Grosupeljsko polje, obrobje in posamezne stranske doline, ki so nekakšni podaljški Grosupeljskega polja.

Enota je raznolika in zajema tako gričevje s številnimi dolinami, vrezanimi v matično kamenino, kot izrazito kraško polje (Radensko polje) in široko, sorazmerno ravno grosupeljsko ravnico. Skupna značilnost vseh teh predelov enote je velika vodnatost, saj se voda pretaka po površini in pod njo.

Kljub temu, da je prostor zelo pregleden, ga je na hitro težko odčitati. Njegova razsežnost namreč onemogoča, da bi odčitali vse njegove meje. Te se proti jugu izgubljajo iz vidnega polja, tako da ni jasno, ali so hribine že del obrobja ali le osamelci na polju. Na drugih delih je orientacija lažja, ker je meja med obrobjem in ravnico ostrejša.

Krajinske posebnosti Krajinske posebnosti tega sicer kraškega sveta so manjše vodnate dolinice med oblimi pobočji na zahodnem obrobju, z ohranjeno bogato obrežno vegetacijo ob potočkih. Največja krajinska posebnost te enote pa je Radensko polje, tipično kraško polje, s katerega se dviga gozdni osamelec Kopanj. Polje je izredno vodnato, kar se kaže v stalnih vodnih

tokovih in občasni poplavnosti. Temu se podrejata tako raba prostora kot poselitev, ki je pomaknjena na rob polja. Poleg krajinskih raznolikosti ima Radensko polje vrsto biotopskih območij ter je pomembno preletno območje za ptice. Podobne značilnosti ima Lučki dol nad Radenskim poljem. Na obrobju je več gradov in arheoloških najdišč (Stari grad, Čušperk, Boštanj, Zavrh), od katerih pa je najbolj izpostavljen Boštanjki grad.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

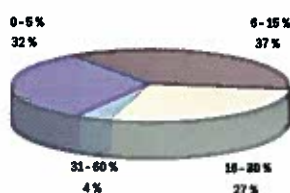
Relief Za to območje so značilne izrazite kraške ravnice z debelimi naplavinami. Medtem ko Grosupeljsko polje pravzaprav ni kraško polje, saj nima niti jasnih robov niti značilne dinarske smeri, ima Radensko polje izrazito kraški značaj. Zanimive kraške reliefne oblike se pojavljajo kot osamelci sredi ravnice (Ježa na Grosupeljskem polju, Kopanj na Radenskem polju) in razgrapano obrobje polj, mikroreliefni pojavi pa se kažejo kot številne, raznolike kraške reliefne oblike v naplavini polja (suhe struge, požiralniki, bruhalniki).

Vode Območje je izredno vodnato. Prvotno so bili vodni tokovi usmerjeni proti Ljubljanskemu barju, kasneje pa so se vode preusmerile v Krško dolino. Značilni sta poplavnost nekaterih delov (Radensko polje, Lučki dol, površine ob Bičju in Podlomščici) in izredna raznolikost vodnih oblik ter pojavov, povezanih z vodo: potoki, bolj ali manj stalna jezera v estavelah, ribniki, mrtvi rokavi, regulirane struge, močvirja, suhe struge, izviri.

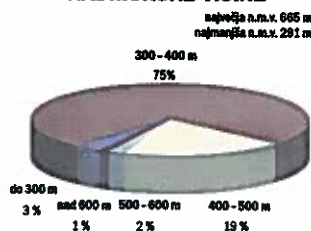
Rastje Gozdovi pokrivajo predvsem območja, kjer ravnina prehaja v nagnjena, strmejša zemljišča na obrobju. Na severnih legah ga je več, na blažjih in bolj osonečenih nagibih, kjer prevladuje kmetijska izraba, pa manj. Naravna hidrofilna vegetacija (vrba, jelša) se zarašča tudi ob številnih potokih, ob estavelah, mrtvih rokavih in opuščeni strugah ter na zamočvirjenih zemljiščih, kjer je nasploš opazna pestrost vegetacijskih prvih, ki ustvarjajo kakovostne vodne in obvodne biotope (močvirni travniki, šaši, trstičje).

Primarna raba tal Med kmetijskimi površinami prevladuje travinje, na odcednejših zemljiščih, ki se pojavljajo običajno na blagih nagibih, prevladujejo njive. Pridelava travinja je intenzivnejša na zemljiščih, kjer to

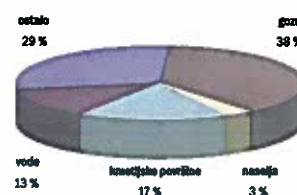
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.4.1 Grosupeljska kotlina

dopuščajo talne razmere (količina vode v tleh, poplavnost). Velike površine kmetijskih zemljišč boljše kakovosti, predvsem nekdanja družbena posestva, so meliorirane; tu prevladujejo velike njivske parcele, brez omejkov ali drevesnih živic. V nasprotju s tem so na nagnjenih zemljiščih na obrobju po plastnicah nanizane njivske površine v zanimivih vzorcih, ki pričajo o še vedno uveljavljeni tradicionalni kmetijski rabi tega prostora.

Poselitev Zaradi velike močvirnosti in poplavnosti dna Grosupeljskega in Radenskega polja ter drugih manjših dolinic se pozidava dosledno pojavlja na obrobjih dolin in obsežnejših ravnin, na prehodu doline v pobočje ali na slemenih. Vasi so gručaste ali pa razpotegnjene po slemenih in hrbtih. Največje naselje Grosuplje se prav tako pojavlja ob vznožju hriba, a se v novejšem času širi v dolino na kakovostna kmetijska zemljišča in v poplavno območje Grosupeljščice in Bičja.

KRAJINSKI VZORCI

4.4.1/1 Kmetijska krajina na ravnini
Široko območje kmetijske krajine z melioriranimi zemljišči in bolj ali manj zaznavnim gričevnatim obrobjem. Na ravninah se strnjena pozidava pojavlja zunaj dosega poplavnih vod. Očitna je razlika med družbenimi posestvi in tradicionalnim kmetijstvom vasi na obrobju.

Značilen vzorec. Primer: Grosupeljsko polje

4.4.1/2 Členjena kmetijska krajina z naselji na valovitem reliefu
Nekatere doline so občasno poplavljene in nekatere suhe; na obrobju so strnjena naselja. Naravni poteki vodotokov so ponekod še ohranjeni, prostor pa odlikuje skladnost med kmetijsko rabo prostora, poselitvijo ter visokoraslo vegetacijo in naravno ohranjenostjo.

Značilen vzorec. Primer: Velike Lipljene

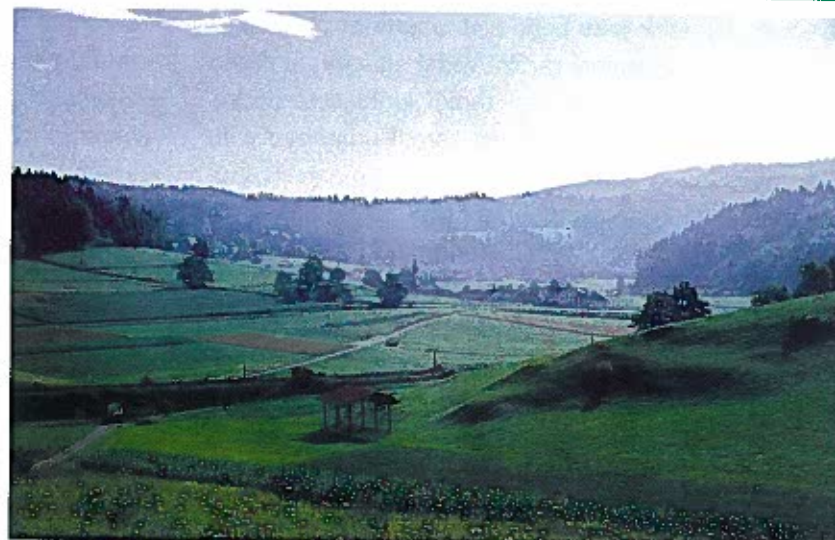

KRAJINSKI VZORCI

4.4.1/3 Kmetijska krajina v dolini

Nekatere doline imajo enostavnejšo krajinsko zgradbo z jasno razpoznavno smerjo in ponekod večjimi ali manjšimi razširitvami, ki se jim organizacija prostora prilagaja tako v poselitvi kot kmetijski rabi.

Značilen vzorec. Primer: Žalna

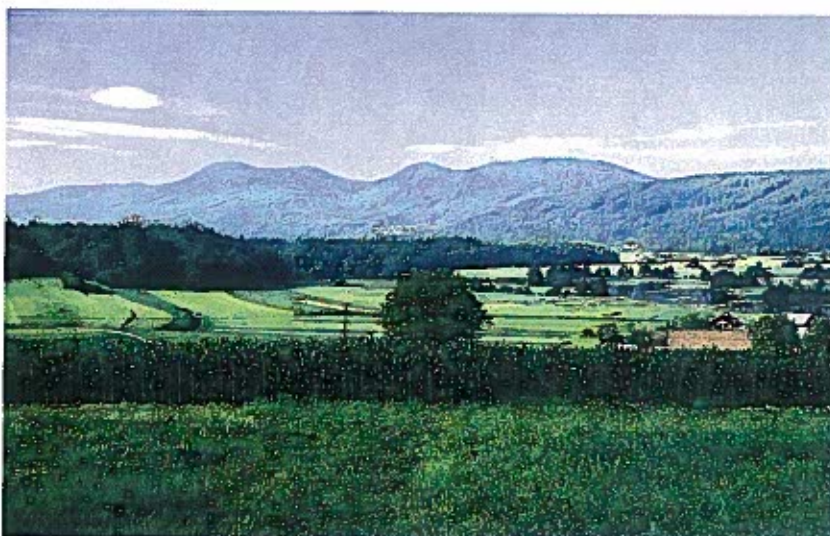
4.4.1/4 Suho kraško polje Kraško polje z uravljenim, mikroreliefno močno razgibanim dnom ima jasno izraženo obrobje, poraščeno z gozdom. Raba prostora (kmetijstvo in poselitev) sta prilagojena naravnim danostim in omejitvam, predvsem občasnim poplavnim visokim vodam.

Značilen vzorec. Primer: Lučki dol

4.4.1/5 Kraško polje z vodotokom

Kraško polje s strmejšim in gozdnatim obrobjem, občasnim potokom po dolini in s ponikalnico ima drobno členjen kmetijski prostor. Gručasto vaško naselje ob cesti je urejeno na dvignjenem obrobju polja.

Značilen vzorec. Primer: Radensko polje

VREDNOTENJE

4.4.1.01 Grosupeljsko polje z obrobjem 3–4

V tej enoti so ohranjeni različni vodni sistemi, ki pa so močno preoblikovani, bodisi zaradi kmetijstva (hidromelioracije in regulacije) bodisi zaradi urbanizacije in industrije. Tradicionalna kmetijska raba v menjavi z gručastimi vasmi in naravno ohranjenimi potoki na obrobju polja daje prostoru visoko vrednost, ki pa jo zmanjšujejo regulacije vodotokov in urbanizacija obrobja.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.4.1.02 Radensko polje 1–2

To območje je izjemno zaradi značilnega hidrološkega režima in pod vplivom vode nastalih reliefnih tvorb, poleg tega pa je značilna tudi skladnost rabe prostora z naravnimi danostmi.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- ohranjati morfologijo vodnih pojavov in obvodno zarast (Podlomščica, Dobrovka)
- ekološko pestrost prostora ohranjati z varovanjem mokrišč (Bičje, Radensko polje)
- spremembe kulturne krajine zaradi intenzifikacije kmetijske pridelave je smotno izvajati le na odcednih zemljiščih in kakovostnih tleh
- obsežne meliorirane kmetijske površine je treba krajinsko ustrezno strukturirati z ohranjanjem naravne zarasti oziroma z uvajanjem novih živic, osamelcev, skupin drevja in grmovnic, obrežne zarasti
- poselitev v podeželskem prostoru prilagajati vzorcem kakovostne vaške poselitve, za katero so značilni strnjena pozidava in jasni robovi na prehodu v obdelovalna zemljišča
- pri urejanju vodotokov se je treba omejevati na lokalne posege v struge in pri tem čimbolj ohranjati njihovo naravno morfologijo

4.4.2 Suha krajina južno od Krke

4.4.

KRAJINSKE PODENOTE

4.4.2.01 Hočevsko–Ambruško hribovje

4.4.2.02 Dobrepolje

4.4.2.03 Hinjska planota

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enoto na severovzhodu omejuje dolina Zgornje Krke; meja se pri Podgozdu odcepi in poteka po robu masiva Kočevskega Roga ter se v bližini Kočevja ob vznožju Male gore obrne proti zahodu, od tu naprej poteka meja po grebenu Male gore do Ponikev in mimo Zdenske vasi na robu Dobropolja ter se v bližini Hočevja konča v dolini Krke.

Ključne značilnosti

- suha kraška planota z vrtačami
- tradicionalna kulturna krajina ob naseljih
- odprtost, preglednost prostora
- odmaknjenost od večjih središč
- vodnato kraško polje

Merila za opredelitev enote Za opredelitev enote so najpomembnejše kraške značilnosti površja, ki se kažejo v vrsti večjih ali manjših reliefnih pojavov. Pomembna posledica zakraselosti je, z izjemo kraškega polja Dobropolje, odsotnost površinskih voda, kar daje enoti tudi ime – Suha krajina.

Splošna prostorska razmerja Hribovje Suhe krajine ima značilno dinarsko smer, ki je hkrati smer doline reke Krke, ki na severu sklone to enoto in smer večine prometnic. V splošnem je planotasti predel reliefno precej enakomeren z razmeroma majhnimi amplitudami (350 – 600 m nadmorske višine) in zato slabo čitljiv. K temu prispeva tudi zelo členjen površinski pokrov, saj se na vzhodnem delu izrazito prepletajo kmetijske površine in gozdovi ter naselja. Medtem ko v zahodnem predelu prevladujejo sklenjene gozdne površine in so naselja redka in majhna, je v vzhodnem delu pomemben delež gručastih naselij z obdelovalnimi površinami. Izjemna struktura v tej enoti je Dobropolje, obsežno kraško polje z izrazitimi reliefnimi robovi, ki imajo dinarsko smer in z jasno členjenim površinskim pokrovom (kmetijske površine, naselja, vlažna travniška območja).

Krajinske posebnosti Največja posebnost enote je kraško polje Dobropolje, ki je v Suhi krajini, za katero je značilna odsotnost površinskih vodotokov, povsem izjemno. Za preostalo območje (Hinje, Prevole, Lopata) je značilno izrazito vrtačasto površje s plitvimi tlemi ter

z množico skal na površju, kar je prispevalo k oblikovanju reka, da tu "kamenje cveti". Na severnem delu je manjše vinogradniško območje (Gradenska gora) s tradicionalno obdelavo z vrstami po padnici. Na severnem obrobju enote, vzdolž doline Krke, so ohranjena nekatera območja z izjemno strukturo obdelovalnih teras (Šmihel pri Žužemberku).

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

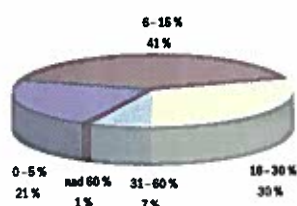
Relief Pretežni del enote je planota z reliefno precej izenačenim gričevjem, katerega slemena potekajo v dinarski smeri. Za to območje so značilne številne vrtače ter plitka tla in skale na površju. Na zahodu izstopa obsežno uravnano kraško polje, z globokimi tlemi.

Vode Zaradi izrazito kraškega površja vode ponikajo v podtalje, zato v Suhi krajini ni površinskih voda. Izjema je kraško polje Dobropolje, ki je zlasti v južnem delu, pod Četežem, celo zelo vodnato (Mlake) in občasno poplavljen. Ob zahodnem obrobju polja je več vodnih jam; tu in tudi v osrednjem delu polja pa več požiralnikov in bruhalnikov.

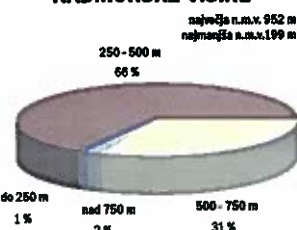
Rastje Na Hočevsko–Ambruškem hribovju prevladujejo sklenjene površine listnatega in mešanega gozda s prevladujočo bukvijo. Za vzhodnejši predel so značilne bolj členjene gozdne površine. Gozdovi poraščajo nagnjena zemljišča s plitvimi in skalovitimi tlemi ter se širijo na opuščene kmetijske površine. Na zaraščajočih se predelih se pojavljajo predvsem leska, gaber in hrast, v velikem delu enote pa je precejšen tudi delež breze.

Primarna raba tal Medtem ko na zahodnem delu enote prevladujejo gozdovi, je na vzhodnem delu delež kmetijskih površin precej večji. Najkakovostnejše in sodobno obdelane kmetijske površine so na Dobropolju, kjer so odmaknjene od kraških pojavov (požiralniki, bruhalniki, jame), tako da jih ne dosežejo visoke vode. Zaradi izredno plitvih tal je v gričevnem predelu obdelava tal težavna. Pogosto so njive urejene v dnu večjih vrtač ("delane" vrtače) in na ozkih terasah na pobočjih (Šmihel). Nekatera nekdanja obdelana območja njiv na terasah se zaraščajo (Lašče). Sicer v precejšnjem delu prevladujejo pašniki, ki se postopoma zaraščajo z gospodarsko nekovostnim gozdom. V zadnjem času

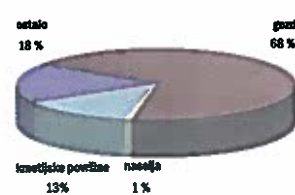
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

skušajo izboljšati možnosti za obdelavo z agromelioracijami. Ob naseljih se ponekod uvajajo novejšje sorte sadja, predvsem jabolane v manjših plantažnih nasadih. Vinogradniška območja so razmeroma majhna in neizrazita; izjema je le nekoliko obsežnejša Gradenska Gora.

Poselitve Za ravninsko Dobrepolje je značilna enakomerna porazdelitev vasi (značilne obcestne vasi), ki je posledica načrtne kolonizacije v prejšnjih stoletjih (Zdenska vas, Kompolje). Sicer redke novogradnje se po vsej enoti praviloma pojavljajo na robovih vasi, s čimer se zmanjšuje nekoč jasna členjenost krajinske slike in se izgublja razmejitve pozidanih od obdelovalnih površin. Na zahodnem predelu suhokranjskega

hribovja je poselitve manj, na vzhodnejšem pa so še ohranjene gručaste vasi (največji Ambrus in manjša naselja Žvirče, Hinje, Prevole, Lopata, Visejec ter Ratje z dobro ohranjeno strukturo gručaste vasi), ki dopolnjujejo razmeroma uravnoteženo mozaično krajinsko sliko. Posledica odmaknjenosti teh krajev od večjih razvojnih središč je sicer ohranjena tradicionalna naselbinska struktura, hkrati pa sta bili za pretekla desetletja značilni stagnacija in upadanje števila prebivalcev; ta slika se v novejšem času nekoliko popravlja. Zaradi počasnega razvoja je razpršena poselitve le redka, izjema so vse pogostejše počitniške hiše, ki se praviloma pojavljajo v bližini vinogradov.

KRAJINSKI VZORCI

4.4.2/1 Gozd na slemenih Prevladujejo bukovi gozdovi, ki praviloma pokrivajo vrtačast svet s plitvimi tlemi in s skalami na površju. Gozdni robovi se z zaraščanjem pomikajo na kmetijske površine; tu se pojavljajo hrast, gaber in predvsem leska.

Značilen vzorec. Primer: Gozdovi južno od Visejca

4.4.2/2 Kmetijska krajina z naselji na kraški planoti Obdelovalne površine so oblikovane na trakastih obdelovalnih terasah z grmovnimi brežinami in živimi na parcelnih mejah, naselja so strnjena; vse to prispeva k drobnemu merilu in jasni členjenosti površinskega pokrova.

Značilen vzorec. Primer : Visejec

KRAJINSKI VZORCI

4.4.2/3 Členjena kmetijska krajina na vrtačastih pobočjih Obdelovalne površine so razporejene okrog strnjjenih naselij, bolj oddaljene in vrtačaste površine se zaraščajo.

Značilen vzorec. Primer: Hinje

4.4.2/4 Kraško polje Kraško polje ima ravno dno in strmejša gozdna obrobja ter strnjena obcestna naselja in prevladujočo kmetijsko rabo. Za kmetijske površine na ravnini je značilna trakasta parcelna struktura, na gričevju in vrtačastih predelih pa se nekdanja obdelovalna zemljišča zaraščajo.

Značilen vzorec. Primer: Dobropolje

VREDNOTENJE

4.4.2.01 Hočevsko–Ambruško hribovje 3

Na vrtačastem reliefu so kmetijske površine urejene okrog strnjenih naselij; na pobočjih so njive urejene na ozkih terasah, vzporednih s plastnicami, ponekod pa so njive obdelane tudi v vrtačah. Na bolj nagnjenih in oddaljenih predelih se raba opušča.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.4.2.02 Dobrepolje 3

Suho kraško polje z močno izraženim gozdnatim obrobjem, načrtno razporeditvijo vasi in razdelitvijo kmetijskih zemljišč, ustvarjajo prepoznavnost in jasen prostorski red. Posodabljanje kmetijske rabe v ravninskem delu in urbanizacija prostora zmanjšujejo kakovosti naravne zgradbe prostora.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.4.2.03 Hinjska planota 3

Kmetijska krajina na gričevju se izmenjuje s strnjenimi naselji in členjenimi gozdnimi površinami in se zaradi neugodnih razmer prepušča zaraščanju.

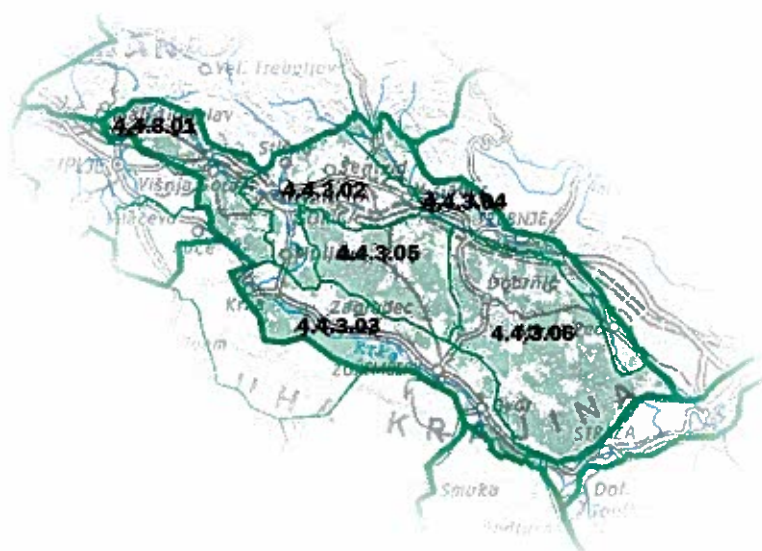
Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- pri širitvi poselitve in razvoju kmetijske dejavnosti vsaj na nekaterih vrednejših predelih ohranjati krajinske kakovosti, kot so značilno kraško površje, obdelovalne površine na terasah, kraško polje s hidrogeološkimi značilnostmi in podobno
- agromelioracije omejiti v razsežnostih in vsebini, tako da bo preprečeno uničenje mikroreliefnih pojavov, predvsem vrtač, ki bistveno prispevajo k prepoznavnosti enote
- preprečevati nadaljnjo razpršeno gradnjo stanovanjskih in počitniških hiš na robovih naselij, zunaj poselitvenih območij in še zlasti v vinogradniških območjih

4.4.3 Krajina severno od Krke

KRAJINSKE PODENOTE

- 4.4.3.01 Višnjegorska dolina
- 4.4.3.02 Muljavsko in Šentvidsko polje
- 4.4.3.03 Dolina zgornje Krke
- 4.4.3.04 Dolina Temenice
- 4.4.3.05 Hribovje Kremenjaka in Šumberka
- 4.4.3.06 Dobrnič

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Območje krajine severno od reke Krke je na severu omejeno z gričevjem ob Savi in na vzhodu z obrobjem panonskih pokrajin; meja poteka mimo Velike Stare vasi, Police, pod Vrhom pri Višnji Gori, po obrobju nad Stično do Velikih Češnjic, Sobrač, mimo Trebnjega po levem bregu Temenice do Jablana, se obrne proti jugozahodu in poteka do Soteske, Podgozda, Budganje vasi nad Krko, nad Zagradcem do Krške vasi, Nove vasi na Polževem, Peščenika, Spodnjega Brezovega in Velike Stare vasi.

Ključne značilnosti

- nestalna vodna mreža
- izmenjava gozda, kmetijskih površin in naselij
- odprto kraško površje
- versko središče
- kraško polje, prazgodovinske gomile in naselja

Merila za opredelitev enote Enoto označuje matična kamenina – apnenec, katerega značilnosti se kažejo v kraškem reliefu in odsotnosti površinskih voda na planotastem predelu.

Splošna prostorska razmerja Območje ima dinarsko smer. V tej smeri tečejo hrbti pobočij, doline potokov in rek in starejše cestne povezave, ki potekajo predvsem po dolinah (stara cesta v Novo mesto) ali tudi po hrbtih (rimska cesta). Čeprav ni velikih višinskih razlik, je območje reliefno razgibano, prav tako je zelo členjen tudi površinski pokrov, v katerem se izmenjujejo kmetijske površine, zaplate gozdov, vinogradi in naselja. Glavna skupna značilnost so vodnate doline in dolinice (dolina ob Višnji in Temenici ter Polževo) ter vmesna pobočja, hrbti ter planote brez površinskih voda (Dobrníč). Posamezne podenote se sicer med seboj precej razlikujejo, razmejitve s sosednjimi območji pa so zaradi reliefne zgradbe zelo jasne.

Krajinske posebnosti Dolina Krke je izmed vrste vodotokov v tem območju največja posebnost. Krka je namreč precej vodnata in široka in daje veliko možnosti za turistično izrabo (čolnarjenje, ribolov, sprehode, kopanje). Njene posebnosti so: močan in privlačen kraški izvir, izločanje lehnjaka, ki gradi številne naravne pragove v reki, kraške jame ob strugi ter nas-

ploh raznolikost bregov (povsem kanjonski značaj s strmimi stenami, ponekod pa poplavne obvodne ravnice, v spodnjem delu pobočja z vinogradi – Dvorska gora). Druga posebnost tega območja je kraško polje Globodol, ki ima podzemni stik z visoko kraško vodo; ta v času obilnega deževja bruha iz številnih bruhalnikov in odteka po suhih strugah proti reki Temenici. Posebnost je tudi tok reke Temenice, značilne kraške ponikalnice, ki ubira pot nekaj časa po površini, pa pod zemljo in ponovno po površini. Vidni so suhi rokavi, ponori in izviri (Ponikve, Zijalo), nekateri odseki (naprimer pri Trebnjem) pa so izrazito vijugavi in zaradi bogate obrežne zarasti ustvarjajo izredno zanimiv krajinski vzorec.

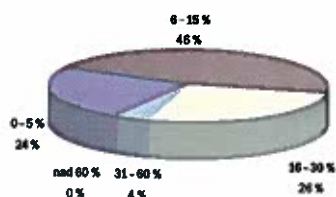
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Večji del enote je valovito kraško podolje, ki ga je skupaj z obrobjem mogoče členiti na več reliefnih enot. Po eni strani so značilne doline ob Višnji in Temenici z razširitvami v zamočvirjena polja in ponekod kanjonski tip doline zgornjega toka Krke, po drugi strani pa planote z bolj (Dobrníč) ali manj (Polževo) izrazitimi kraškimi pojavi in oblikami. Tu sta še kraško polje Globodol ter razgibana površina debelejših nanosov okoli Šentvida, nastalih s preperevanjem apnenca in manj zakraselega dolomita. Na nastanek razgibane šentviške površine so vplivali manjši potočki, ki še danes odteka po suhih dolinicah in običajno ponikajo v njih. V vsej enoti so za ravninske, vodnate predele značilni kraški pojavi, kot so ponikalnice, kraški izviri, bruhalniki, požiralniki, ponori, suhi rokavi kraških rek, na preostalih predelih pa se pojavljajo kraške jame in brezna, vrtače in za kraški svet značilna plitva tla.

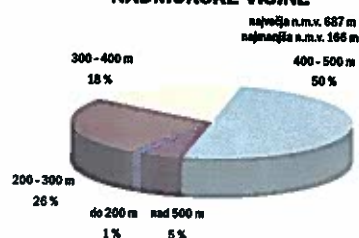
Vode Površinskih voda je veliko: Višnjica, ki v spodnjem toku predvsem poleti ponika v strugi, Temenica, s ponori in izviri ter suhimi strugami, reka Krka, večja kraška reka z vodami, ki jih zbira z vsega Grosupeljskega polja in Rašice, manjši potočki po dolinicah Šentvidskega območja, ki izvirajo in kmalu ponikajo, ter občasne visoke vode na kraškem polju (Globodol).

Rastje Pobočja višjih kraških vzpetin so gozdnata, ponekod, kjer to dopuščata relief in osončenost, se

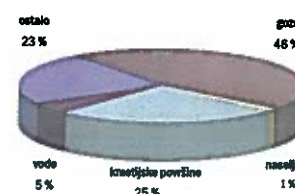
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.4.3 Krajina severno od Krke

menjavajo s kmetijskimi površinami, predvsem s travinjem. Kjer je zaradi neugodnih naravnih razmer in sorazmerne odmaknjenosti območja od razvojnih središč kmetijska raba opuščena, se zemljišča zaraščajo z naravno vegetacijo; tako se tu razvijajo gozdovi slabše kakovosti. Naravna zarast je pomembna prvina obvodnega sveta ob Krki, Temenici in deloma Višnjici ter ob manjših ponorih. Kraška polja so kmetijsko precej izkoriščena, zato je na obdelovalnih zemljiščih ohranjeno le malo naravne zarasti.

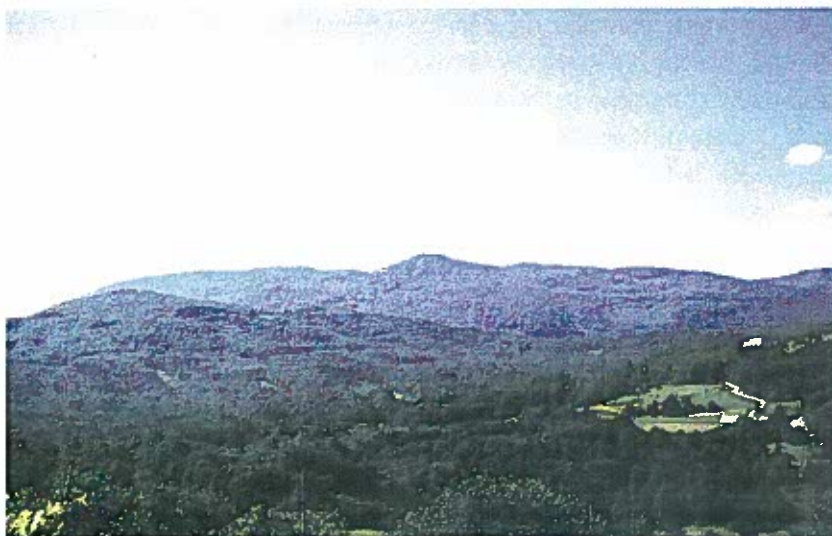
Primarna raba tal Kmetijstvo se pojavlja predvsem tam, kjer to dopuščajo vodne razmere (poplavnost, zamočvirjenost) in tam, kjer to dopuščata nagib in kraški relief. Precejšen del območja pokrivajo plitva tla, zato ponekod izvajajo obsežne agromelioracije s pobiranjem kamenja, zasipanjem manjših vrtač in krčenjem zaraščanih zemljišč. Njive se pojavljajo na odcednejših tleh z blagimi nagibi; travniki prevladujejo po zamočvirjenih dolinah. Zaradi pestrosti krajin, ki se pojavljajo v tej enoti, so tudi oblike kmetijske izrabe nadvse raznolike. Na planotastih delih z izrazitimi kraškimi pojavi se njivske površine pojavljajo v dnu vrtač in na nagnjenih zemljiščih na terasah (ob reki Krki, Reber); travinje pa prevladuje na območjih s plitvejšimi tlemi. Intenziv-

nejša kmetijska raba s prevladujočimi njivami se pojavlja v Šentvidu pri Stični ter na melioriranih površinah med Muljavo in Ivančno Gorico. Vinogradi pokrivajo pobočja nekaterih osamelcev (Lisec, Šmaver) in pobočja v dolini Krke (Dvorska gora, Soteska).

Poselitev V tem območju so znane prazgodovinske naselbine, izmed katerih ima Stična glede na razsežnost evropski pomen. Še danes so ponekod vidne visoke gomile okroglih in ovalnih oblik. Čez enoto teče pomembna prometna povezava vzhod – zahod. Zamočvirjenost dolin je tako v preteklosti kot sedaj vplivala na razvoj naselitve predvsem na pobočjih nad vodotoki (Višnja gora, Muljava, Šentvid pri Stični), ali vzdolž njih (Zagradec, Žužemberk) ter po gričevju (npr. Veliki in Mali Lipovec) in na višje ležečih planotah (Polževo). Vasi so na gričevju gručaste in na ravnini vrstne, njihove značilne robove (mehke prehode v krajino) pa v novjšem času večinoma načenjajo neustrezne novogradnje. Novejša razpršena poselitev se pojavlja tudi v vinogradniških območjih (počitniške hišice, stanovanjske hiše). Večje vasi in kraji imajo močno kmetijsko (Šentvid pri Stični) ali industrijsko zaledje (Šentvid pri Stični, Dvor, Žužemberk) in obrt, pogosto povezano s predelavo lesa.

KRAJINSKI VZORCI

4.4.3/1 Gozd na gričevju Precejšen del enote prerašča gozd slabše kakovosti, katerega obseg se še povečuje zaradi opuščanja kmetijske obdelave.

Značilen vzorec. Primer: Gozdovi pri Borštu

KRAJINSKI VZORCI

4.4.3/2 Kmetijska krajina v zaraščanju na gričevju Za zahodni del je značilen velik delež gozdov; obdelovalne površine so oblikovane na trakastih obdelovalnih terasah z grmovnimi brežinami, kar prispeva k drobni členjenosti površinskega pokrova. Terasse se ponekod že zaraščajo, izražen je trend gradnje počitniških hišic.

Značilen vzorec. Primer a: Reber

Primer b: Polževo

4.4.3/3 Kmetijska krajina na valoviti planoti Tradicionalne oblike kmetijske obdelave so ponekod na valovitem reliefu ohranile značilno parcelno strukturo in mozaično izmenjavo kultur, kar ustvarja izjemno zanimiv krajinski vzorec.

Redek vzorec. Primer: Mali vrh pri Mirni Peči

KRAJINSKI VZORCI

4.4.3/4 Kmetijska krajina na vrtačastem površju Zaradi težavnega obdelovanja so na vrtačastem svetu pogosto urejeni pašniki, vrtače, tudi tiste z obdelanim dnom, pa se vse bolj prepuščajo zaraščanju.

Značilen vzorec. Primer: Ajdovec

4.4.3/5 Kraško polje Obsežnejša kraška kotanja, obdana z gozdnimi pobočji, je občasno poplavljena, ko se talne vode dvignejo na površje in zalijejo suhe rokave. Strnjena naselja ležijo ob prometni poti, ki teče po sredini polja, na preostalih površinah je ohranjena tradicionalna pridelava, ki je ohranila drobno, trakasto parcelno strukturo.

Redek vzorec. Primer: Globodol

4.4.3/6 Vinogradi na pobočjih Na prisojnih pobočjih posamičnih gričev in rečne doline se pojavljajo zaplate vinogradov z zidanicami na grebenu in vzdolž poti, speljanih po plastnicah; značilna je tradicionalna obdelava z vrstami po padnici.

Značilen vzorec. Primer: Dvorska gora

KRAJINSKI VZORCI

4.4.3/7 Kmetijska krajina v vodnati dolini Smeri doline naravno ohranjene-ga vodotoka sledijo gozdnata pobočja in jo obroblijajo. Značilna je pobočna gručasta in obcestna poselitve, kmetijske površine so urejene na izravninah ter v neposredni bližini vasi. Na pobočjih so obdelovalne površine urejene na terasah, ki so vzdolžno položene na pobočje, kar še poudarja drobno členjeno parcelno strukturo.

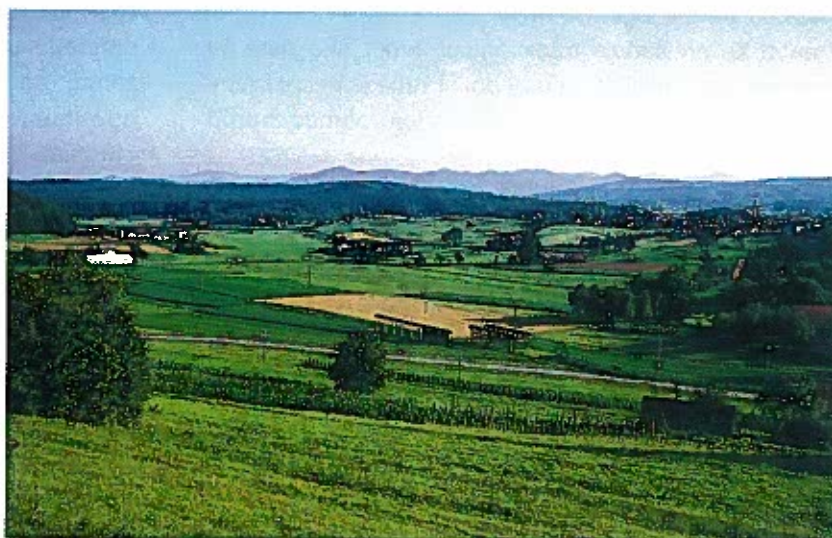
Redek vzorec. Primer: Dolina Krke na izviru

4.4.3

4.4.3/8 Kmetijska krajina na ravnini Meliorirane in praviloma komasirane kmetijske površine na ravnem ali rahlo valovitem reliefu imajo le malo ohranjenih vegetacijskih členov; izjema so naravni potoki z obrežno vegetacijo. Pozidava, ponekod tudi večja naselja in industrija, se pojavlja na obrobju, ki je pretežno gozdnato, posejano z manjšimi vasi.

Značilen vzorec. Slika: Okolica Šentvida pri Stični

VREDNOTENJE

4.4.3.01 Višnjegorska dolina 3–4

Dolino z izjemno lego srednjeveškega naselja Višnje Gore in gradu Podsmreka so v veliki meri razvrednotili infrastruktura, peskokop in pretirana urbanizacija. Zaraščanje in urbanizacija spreminjata tudi krajino višje ležečih predelov enote.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.4.3.02 Muljavsko in Šentvidsko polje 3–4

Majhne strnjene vasi se pojavljajo izključno na nižjem obrobju, z jasno mejo med tradicionalnim kmetijstvom, ki kot venec poteka okrog njih, ter sodobno kmetijsko rabo na ravnini. Križišče prometnih poti na ravnini je prineslo hiter razvoj industrije ter urbanizacije nasploh. Šentvidsko polje je še ohranilo značilno kmetijsko posest na valovitem reliefu.

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.4.3.03 Dolina Zgornje Krke 1

V enoti še prevladuje tradicionalna kmetijska raba na mehkem, valovitem reliefu. V dolini Krke je nekaj izjemnih krajinskih struktur (Trebња Gorica, območje proti Gabrovki).

Simbolni pomen naravnih in kulturnih prvin: državni pomen

4.4.3.04 Dolina Temenice 2

Kraška ponikalnica je ustvarila pestro krajino na valovitem reliefu; ponekod so ohranjena večja območja, kjer tradicionalna in sodobna kmetijska pridelava ohranjata drobno členjeno krajino z jasnimi razmejitvami med pozidavo, kmetijskimi površinami in naravno ohranjenimi območji.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.4.3.05 Hribovje Kremenjaka in Šumberka 3

Planotast, pretežno gozdat svet, kjer se ob naseljih na boljših tleh pojavljajo večje odprte površine v tradicionalni kmetijski rabi.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.4.3.06 Dobrnjč 2–3

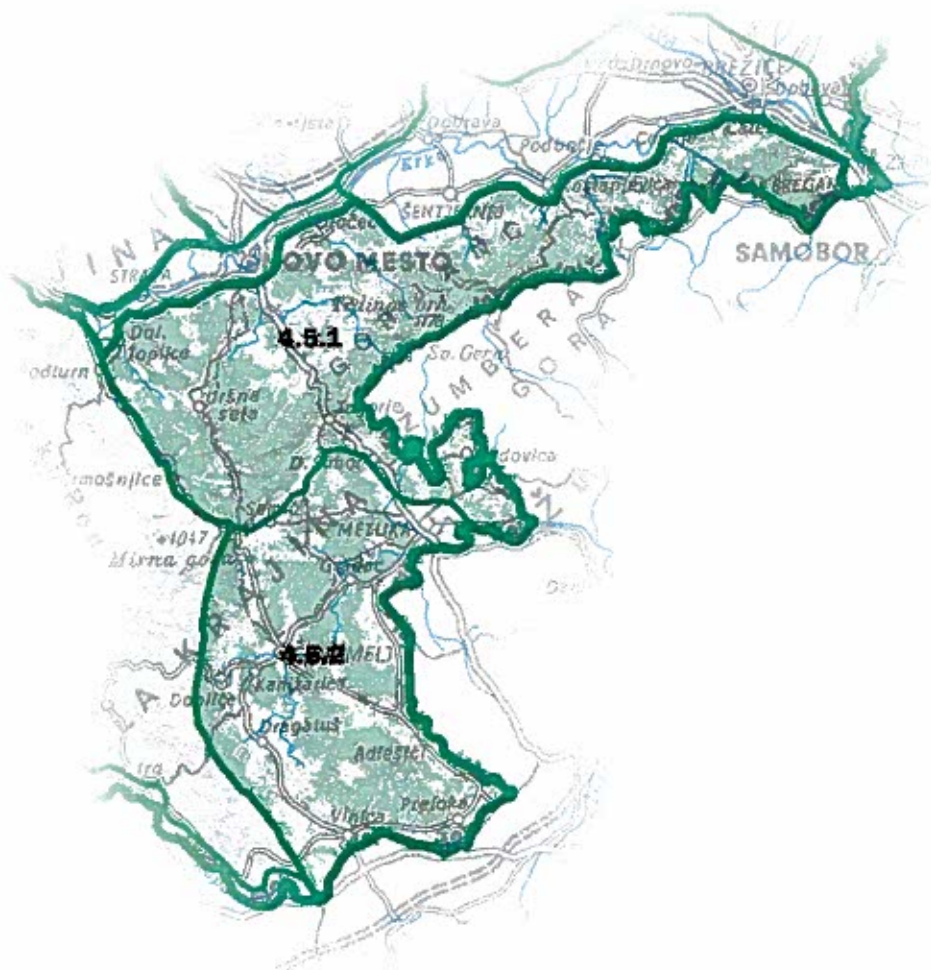
Na razgibanem površju, pokitem z gozdom na višjih in kamnitejših delih, se pod vrhovi odpirajo večje doline v kmetijski izrabi, ponekod zamočvirjene, običajno v povezavi z naselji. Na višjih in južnih legah se pojavljajo "gore", vinogradniška območja z drobno parcelno strukturo in tradicionalno obdelavo. V tej enoti je posebnost kraško polje Globodol z ohranjeno tradicionalno kulturno krajino.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- vaško poselitev ohranjati v mejah sedanjih vasi in naselij ter temu načelu prilagoditi tudi turistične zmogljivosti, kar še posebej velja za poselitev na kraških poljih
- v naseljih mestnega značaja je treba skrbeti za oblikovanje roba naselja, pri čemer je treba upoštevati naravne meje, cezure ipd.
- ohranjati naravno zarast (gozd kot manjše krpe v krajini in kot sklenjene površine, obrežno zarast ob vodotokih, vlažni travniki)
- močvirna zemljišča bi bilo smotno prepustiti naravni sukcesiji ali pa tradicionalni kmetijski rabi
- ohranjati prvine tradicionalne kmetijske kulturne krajine, kot so njive na terasah, parcelna struktura in izmenjava kultur na kraških poljih, vinogradi z vrstami po padnicah, in podobno
- sanirati obcestni prostor (vkop Polica ob avtocesti pri Višnji Gori), predvsem zaradi izboljšanja vidnih kakovosti tega območja in turističnih potencialov
- sanirati kamnolome in peskokope (Klek, Valična vas) zaradi izboljšanja vidnih kakovosti pa tudi zaradi nevarnosti onesnaževanja kraškega podtalja
- ohranjati izjemne kraške pojave, predvsem tiste, ki so povezani s ponikalnicami (bruhalniki, ponori, suhe struge, izviri)

4.5 Gorjanci z Belo krajino

KRAJINSKE ENOTE

4.5.1 Gorjanci z Radoho

4.5.2 Bela Krajina

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Enota je na jugu in vzhodu omejena s Kolpo, po kateri teče državna meja s Hrvaško, na zahodu pa z masivom Kočevskega Roga. Na severu se območje v bližini Dolenjskih Toplic stika z dolino Krke; meja poteka mimo Novega mesta ter se povsem približa Krki in se na robu Krško-Brežiškega polja pomakne k vznožju Gorjancev ter se pri Jesenicah stika z mejo s Hrvaško.

Merila za opredelitev enote Temeljni merili za opredelitev enote sta geološka zgradba, ki oblikuje gorski čok Gorjancev in Belokranjski ravniki ter kraški relief. Po geografskih opredelitvah je to območje predvsem zaradi podnebnih značilnosti pogosto uvrščeno med

subpanonske krajine, a se v kontekstu členitve prostora po krajinskih značilnostih zaradi izrazitih pojavov plitvega krasa uvršča med kraške krajine notranje Slovenije.

Prepoznavnost enote Krajina te enote je prepoznavna predvsem po izoblikovanosti površja, pa tudi po naravnem rastju in tradicionalnih oblikah kmetijske rabe tal, vključno z vinogradi. Obsežna gozdna območja na strmih pobočjih Gorjancev, ki so vidno izpostavljena iz zelo oddaljenih točk, so hkrati izjemne razgledne točke. Gričevje v območju Podgorja je sinonim za valovito dolensko krajino, obsežna ravnina, ponekod valovita in prepredena z vrtačami, pa za Belokranjski ravniki. Velik delež zakraselega podtalja je prevotljen (jame, brezna). Na višjih legah so kakovostni gorski in podgorski bukovi gozdovi ter nižje gozdovi hrasta in belega gabra, značilni pa so steljniki v vzhodnih predelih Bele krajine in bukove na območju Velikega Bukovja. Za gričevnate in uravnane predele te enote je značilna členjenost krajinske slike, ki se kaže v prepletu gozdov s kmetijskimi površinami in naselji. Celotno območje je prepoznavno po vinogradniških gorah (gorah) na osamelih gričih ali pa na prisojnih pobočjih (Bočje, Gadova peč, Tolsti vrh, Ljuben, Vinomer, Semiška gora, Dobljčka gora). Sadno drevje (jablane, hruške, slive) je predvsem sestavni del ohišnic; v Beli krajini je zlasti pogost oreh. Kmetijske površine so kot v preostalih kraških območjih urejene na trakastih terasah, prilagojenih reliefu, pogosto pa tudi v dnu vrtač. Izjema so manjša ravninska območja ob vodotokih (Podturnščica, Lahinja). V primerjavi z večino kraških pokrajin notranje Slovenije je to območje precej vodnato (hudourniški pritoki Krke z Gorjancev in manjši pritoki Kolpe).

Spreminjanje krajine Tradicionalna kmetijska krajina je še razmeroma dobro ohranjena v območjih s počasnejšim gospodarskim razvojem. Izjema je le manjše območje v Beli krajini, ob Podturnščici, kjer so bile izvedene hidromelioracije. V strnjenih gozdnih območjih so ponekod še goloseki in monokulturni nasadi smreke. V Podgorju je vse več razpršene gradnje, za celotno območje pa je značilna pregosta in neprimerna pozidava

vinogradniških gor s počitniškimi in celo stanovanjskimi hišami (Semiška gora, Ljuben). Značilne košnice se na Gorjancih zaraščajo. V naravnem okolju je predvsem v bližini vasi in ob cestah odprtih in/ali opuščenih precej površinskih kopov. Obkolpski prostor je s porastom turističnega obiska v zadnjih letih sezonsko zaznamovan s kampi razmeroma velikih razsežnosti, ki niso komunalno urejeni. V celotni enoti je na posameznih predelih vidno moteča preobremenjenost prostora z infrastrukturnimi vodi in koridorji, ki prečkajo sicer skladno kulturno krajino.

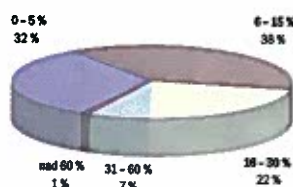
KRAJINSKI VZORCI

- strnjeni gozdovi na hribovju (strmi, najvišji predeli Gorjancev)
- gozdovi na gričevju (Veliko Bukovje, Podgorje)
- kmetijska krajina na gričevju (Brusnice, Gabrje, Dolž, Uršna Sela, Mihovo, Orehovec, Oštrc)
- kmetijska krajina na valovitem ravniku (okolica Dragatuša, območje ob Podturnščici)
- obvodna krajina – močvare in rečni rokavi (Kolpa, Krupa, Dobljčka, Lahinja, Nerajske luge)
- vinogradi na pobočjih (Vidošiči, Gadova Peč, Tolsti vrh)

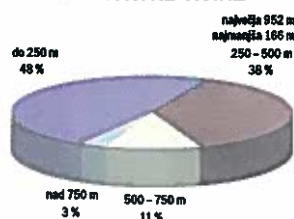
SMERNICE ZA VAROVANJE

- pri načrtovanju posegov je smotno upoštevati merila, ki opredeljujejo homogenost in prepoznavnost te enote: relief in mikrorelief, naravno rastle in raba tal ter značilnosti ravninskih vodnih pojavov
- varovati visoko stopnjo naravne ohranjenosti, ki se kaže v vrtačastem reliefu in naravnem rastle
- sanirati razvrednotena območja – kamnolomi, onesnaženja zaradi komunalne neurejenosti, infrastrukturni koridorji, preobremenjenost vinogradniških območij s pozidavo in turističnimi ureditvami (območje rudnika Kanižarica)
- ohranjati oziroma oblikovati jasne robove naselij
- robove naselij označevati tudi s sadnim drevjem na bujnih podlagah
- preprečevati razpršeno pozidavo

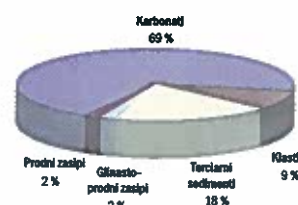
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

GEOLOGIJA

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja enote poteka na severu po obrobju Radohe in Gorjancev ter Podgorja; tu poteka meja mimo naselij Dolenje Mokro Polje, Orehovica, Gorenje Vrhpolje, Kostanjevica na Krki, Podbočje. Na jugovzhodu se meja stika z državno mejo in zaobjame Semiško goro ter na zahodu sega do masiva Kočevskega Roga.

Ključne značilnosti

- gozdno hribovje in gričevje
- obdelovalne terase in vinogradi
- dobra orientacija v prostoru
- bajeslovje, gradovi ob obrobju enote
- kraški svet, a dokaj vodnat

Merila za opredelitev enote Temeljno merilo za opredelitev te enote je reliefna zgradba; gorski čok Gorjancev je jasno čitljiv kot zaokrožena, homogena geografska enota.

Splošna prostorska razmerja Pobočja gorskega čoka Gorjancev z značilno prečnodinarsko smerjo, ki ga gradijo apnenci in dolomiti, prehajajo v ravnino Bele krajine in Krško–Brežiškega polja čez gričevje (Podgorje in Žumberak). Radoha je prostorsko in po značilnostih pravzaprav prehod med Gorjanci in Kočevskim Rogom, vendar se glede na krajinsko zgradbo (površinski pokrov in relief) uvršča h Gorjancem.

V splošnem gre za območje, ki je jasno čitljivo v širšem prostoru. Opredeljuje ga predvsem reliefna zgradba Gorjancev, ki se dvigajo nad belokranjskim ravnikom in nad Krško–Brežiškim poljem. Površinski pokrov je na višjih legah poenoten (obsežni gozdovi Gorjancev in Radohe), na nižjih pa, nasprotno, v naravnih in antropogenih prvinah členjen, razgiban, kar ustvarja mozaično in drobno členjeno krajinsko sliko. Za nižjeležeče predele, kjer je pomemben delež naselij in obdelovalnih površin, je značilno drobno merilo krajinske zgradbe, medtem ko so na višje ležečih predelih krajinski vzorci zelo enostavni (prevladujoči gozdovi).

Krajinske posebnosti Glede na to, da je za na širše območje značilno gričevje, se med krajinske posebnosti uvrščajo Kobile na Gorjancih, kjer višinske razlike in reliefna izoblikovanost strmih pobočij ustvarjata

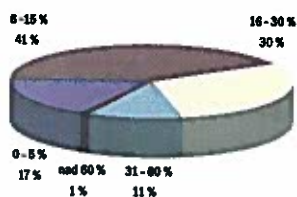
impresivno podobo. Na stiku gričevja z ravnino, kjer je nekoč potekala ena od meja kranjske dežele, je še ohranjen niz gradov z razmeroma kakovostnim okoliškim prostorom, ki se projicirajo na gozdna pobočja Gorjancev in dajejo območju posebne kulturno–zgodovinske vrednosti. Tem se pridružujejo tudi Trdinove bajke in povesti, ki izhajajo iz ljudskega izročila in se nanašajo na nekatere znane kraje (Gospodična, Krvavi kamen, Mehovo, Huda Peč). Celotno območje je predvsem na višjih legah vidno izpostavljeno; prav tako pa se predvsem z Gorjancev odpirajo izredni razgledi po Krški kotlini in celo do Alp. Pobočja Gorjancev prečka nekaj hudourniških potokov. Površje Radohe je v celoti bolj razgibano in precej bolj zakraselo, kot so Gorjanci, zato je razen redkih izjem brez površinskih voda. Dolina Črmošnjičice, ki teče po meji območja ob masivu Kočevskega Roga, je še polna ostankov kočevskih naselij, mlinov, žag in elektrarn.

OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

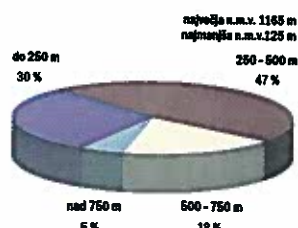
Relief Masiv Gorjancev, ki ga gradijo apnenci in dolomiti, je pomemben vodonosnik. Relief je v celotni enoti zelo razgiban in dosega razmeroma velike višinske razlike. Trdinov vrh na Gorjancih (1178 m) je najvišji vrh v jugovzhodni Sloveniji. V predelu Kobil so pobočja Gorjancev izredno strma, z jasno izraženimi grebeni. Na severnih legah členijo strma pobočja ozke struge hudourniških potokov, ki tečejo proti Krki. Na nižjih legah, pod nadmorsko višino okoli 400 m razgibano gričevje Podgorja in Žumberka polagoma prehaja v ravnino. Na zahodu je območje omejeno z ozko dolino Črmošnjičice, ki teče po prelomnici med Radoho in Kočevskim Rogom. Območje Radohe je višinsko izredno razgibano, polno suhih dolin in globeli. Kraški značaj površja se predvsem na zahodnem delu kaže v vrtačah ter številnih jamah in breznih.

Vode Kljub kraškemu značaju je to območje razmeroma vodnato. Pod vrhom Gorjancev izvira več potokov (Kobila, Pendirjevka, Klamfer), ki v hudourniških strugah, v katerih so še ostanki pregrad, tečejo proti Krki. Na območju gričevnega Podgorja se njihov strmec zmanjša. Tu tečejo čez vlažne naplavne ravnice v mirnejšem toku. Za Radoho je značilno izrazito kraško

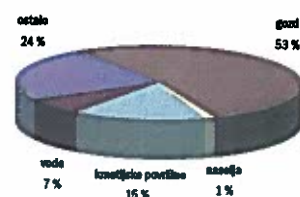
STRMINE

NADMORSKE VIŠINE

POVRŠINSKI POKROV

4.5.1 Gorjanci z Radoho

površje, zato razen hudourniškega potoka Sušice tu ni površinskih vodotokov. V pobočju Ašelic zahodno od Radohe izvirajo le manjši potočki, ki pa ponikajo v kraško podtalje. Ob vznožju Gorjancev je več toplih izvirov.

Rastje Na najvišjih legah Gorjanskega masiva so obširni in kakovostni gorski bukovi gozdovi in nekoliko nižje podgorski bukovi gozd, v Podgorju pa gozdovi hrasta in belega gabra, ki jim je ponekod primešana smreka. Težko dostopne strmine Kobil poraščajo varovalni gozdovi, na Trdinovem vrhu ter na Ravni gori sta dva pragozdova. Prostrane košenice, ki se deloma zaraščajo, so na Gorjancih botanično izredno zanimive, saj najdemo tu nekatere redke, celo endemične vrste. Na Radohi prevladujejo kakovostni bukovi gozdovi, ponekod se še pojavljajo košenice. Ob vznožju Gorjancev spremlja vodotoke bogata obrežna vegetacija.

Primarna raba tal Medtem ko gozdovi pokrivajo višje ležeče, strmejšje predele, so kmetijske površine urejene v gričevnem predelu Podgorja in Žumberka, kjer se obdelovalna zemljišča prepletajo z zaplatami gozda in s poselitvijo.

Naravne razmere so ugodne za pridelavo žitaric, krompirja in travinj in za živinorejo ter za vinsko trto. Njivske

in travniške površine so na nagnjenih terenih urejene na trakastih terasah, urejenih po plastnicah. Prevladuje drobna parcelna struktura. Vinogradniška območja so na prisojnih pobočjih (Gadova peč, Veliki in Mali Ban, Semiška gora) in na osamelih gričih (Tolsti vrh, Ljuben). Značilna sta drobna parcelna struktura in obdelovanje z vrstami po padnicah.

Poselitev Medtem ko na višjih legah (nad 400 m) naselij ni, je za gričevnate predele v bližini Novega mesta in Kostanjevice značilna razmeroma gosta poselitev. Prevladujejo gručaste vasi, ki so praviloma stisnjene v doline med gričevjem, pogosto ob vodotokih, ponekod pa se pojavljajo na valovitih pobočjih. V Podgorju nad Novomeško kotlino je poselitev precej razpršena. V nekoč strnjenih vaseh s tradicionalno arhitekturo se zlasti na robovih pojavljajo novejši objekti, ki vnašajo povsem nova razmerja, oblike in material. Zlasti v vinogradniških območjih je pozidava s počitniškimi in celo stanovanjskimi hišami občutno pregosta (Semiška gora). Na skrajnem zahodnem robu enote so v dolini Črmošnjičice opuščena kočevarska naselja, ki so posledica posebnih zgodovinskih razmer.

KRAJINSKI VZORCI

4.5.1/1 Gozd na hribovju Na višjih legah so se na strminah in grebenih oblikovali stabilni in kakovostni gorski in podgorski bukovi sestoji. Nekdaj vzdrževane košenice se postopoma zaraščajo.

Značilen vzorec. Primer: Kobile

KRAJINSKI VZORCI

4.5.1/2 Gozd na gričevju Zajema pretežni del Žumberka ter Podgorje. Prevladujejo listnati in mešani gozdovi hrasta, belega gabra, na višjih legah se pojavlja tudi bukev. Značilna je izmenjava gozdnih površin in košenic. Gozdovi pogosto pokrivajo vrtačast svet s plitvimi tlemi in z večjimi skalami na površju.

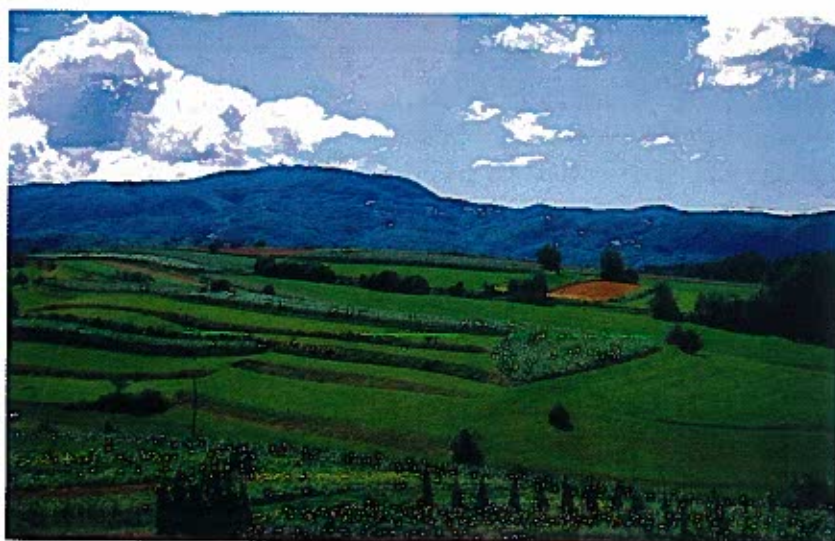
Značilen vzorec. Primer: Gorjanci – Podgorje

4.5.1

4.5.1/3 Kmetijska krajina na gričevju Podnebje in geološke ter reliefne razmere ustvarjajo ugodne razmere za pridelavo krompirja in žitaric ter travinj. Kmetijske površine so praviloma na ozkih terasah, urejenih po plastnicah z grmovno zarastjo na brežinah, pa tudi na uravnanih površinah med gričevjem, skupaj z vinogradi, z zaplatami gozdov in vodotoki ustvarjajo mozaično, drobno strukturo.

Značilen vzorec. Primer: Terasa pri Petelinjku

4.5.1/4 Kmetijska krajina z naselji na gričevju Kmetijske površine so praviloma na ozkih terasah, urejenih po plastnicah z grmovno zarastjo na brežinah, pa tudi na uravnanih površinah med gričevjem in ponekod v vrtačah. Strnjena naselja so umeščena na obrobje obdelovalnih površin in skupaj z vinogradi, z zaplatami gozdov in vodotoki ustvarjajo mozaično strukturo z jasno členjenostjo površinskega pokrova.

Značilen vzorec. Primer: Veliki Slatnik

KRAJINSKI VZORCI

4.5.1/5 Vinogradi na pobočjih V gričevnatem svetu se do nadmorske višine približno 300 m na mnogih prisojnih legah pojavljajo vinogradi s tradicionalno obdelavo vrst po padnici in z zidanicami, nanizanimi ob poti. Pobočja nad vinogradi so praviloma poraščena z gozdom.

Značilen vzorec. Primer: Bočje

4.5.1/6 Vodnate doline Hudourniški potoki, ki pritekajo z Gorjancev, se v območju Podgorja umirijo in skupaj z bogato obrežno vegetacijo členijo območja kmetijskih površin na gričevju in na prehodu v ravnino.

Značilen vzorec. Slika: Pendirjevka pod Orehovico

VREDNOTENJE

4.5.1.01 Gorjanski masiv 1

Naravno ohranjeno območje s prevladujočim gozdom ima izjemne in vidno izpostavljene, prepoznavne reliefne oblike, kot so velike strmine in grebeni; poleg tega ima območje številne kulturno-zgodovinske asociacije.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.5.1.02 Podgorje pod Gorjanci 3

Razpršena pozidava in kamnolomi načenjajo skladno podobo tradicionalne kmetijske krajine, ki se izmenjuje z naselji in členjenimi gozdnimi površinami.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.5.1.03 Gorjanci nad Krško-Brežlškim poljem 2

V tem delu Gorjancev je ohranjeno tradicionalno razmerje med poseljenimi in obdelovalnimi površinami; ponekod se uveljavljajo trajni nasadi, ohranjena pa so kakovostna tradicionalna vinogradniška območja.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.5.1.04 Žumberak 2

Za enoto je značilna dokaj visoka stopnja naravne ohranjenosti, ki je posledica zaraščanja kulturne krajine. Steljniki z brezami so posebnost, ki pa je zaradi opuščanja steljarjenja že ogrožena.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.5.1.05 Južnodolenjsko gričevje 3

Razpršena pozidava načinja skladno podobo tradicionalne kmetijske krajine; v celoti se krajinske značilnosti enakomerno porazdeljujejo po enoti in ne dosegajo posebnih vrednosti.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

4.5.1.06 Radoha 2

Za to gozdno območje so značilni visoka stopnja naravne ohranjenosti, velike višinske razlike ter vrtačasto površje in odsotnost površinskih voda. Manjša naselja ostajajo v tradicionalnih okvirih.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- preprečevati poškodbe reliefa s posegi, kot so cestni useki in kamnolomi ter druga žarišča erozije, naprimer smučišča
- ohranjati mikroreliefne pojave (vrtače) in tradicionalne prvine kulturne krajine, kot so terase na pobočjih; ohranjati razmerja med naravnim rastjem in obdelovalnimi površinami
- poselitev zadrževati v okvirih ureditvenih območij naselij in preprečevati nastajanje novih poselitvenih jeder
- omogočiti razvoj turizma in rekreacije ter ju zadržati zunaj območij, ki imajo večje naravne vrednosti (pragozdovi, varovalni gozdovi, ipd.)
- ohranjati drobno, urejeno parcelno strukturo, z vrstami po padnicah in z zidanicami na slemenu (naprimer Veliki in Mali Ban, Bočje) ter preprečevati pregosto poselitev teh območij
- sanirati površinske kope (Cerov Log in številni manjši kopi ob naseljih in cestah)
- v gozdnih območjih preprečevati sajenje smreke

4.5.1

4.5.2 Bela krajina

KRAJINSKE PODENOTE

4.5.2.01 Belokranjski ravniki

4.5.2.02 Belokranjsko gričevje

OPIS ENOTE

Položaj v prostoru Meja enote poteka od doline Črmošnjičice dalje po južnem robu Gorjancev, se mimo Žumberka nadaljuje do državne meje ter poteka po njej oziroma po Kolpi vse do Vukovcev; tu se obrne proti severu in približa masivu Kočevskega Roga ter Poljanske gore, kjer teče meja mimo Stare Lipe, nad Dobljčami, mimo Tanče gore pa do Semiča.

Ključne značilnosti

- kraški ravniki in rečna dolina
- prevladujoče kmetijske površine in vinogradi
- pregleden, odprt svet
- odmaknjenost od večjih središč
- tradicionalna vinogradniška krajina

Merila za opredelitev enote Temeljno merilo za opredelitev enote sta geološka podlaga in reliefna zgradba, ki ustvarjata geografsko zaokrožen belokranjski ravniki z mnogimi značilnostmi nizkega krasa.

Splošna prostorska razmerja Enota je geografsko izredno jasno čitljiva. Za Belo krajino sta značilni njena geografska izoliranost oziroma ujetost med hribovji in Kolpo ter njena reliefna uravnianost. Glavnina poselitve je v loku pod hribovji od Metlike preko Črnomlja do Vinice, drugo jedro poselitve pa sledi toku Kolpe. Pri Metliki in Vinici se oba loka združita, med njima pa ostaja bolj naravno ohranjen prostor, ki je tudi naravovarstveno zanimiv (Krajinski park Lahinja). Na reliefno dokaj enotnem ravniku se izmenično pojavljajo kmetijske površine, vrtačast svet s prevladujočim travinjem, ki je na težavnejših terenih pogosto v zaraščanju, in vodnat, mokrotan svet, naprimer ob Lahinji in Dobljčici.

Krajinske posebnosti Med krajinskimi posebnostmi je treba v prvi vrsti omeniti nekakšno dvojnost te enote: po eni strani jo sicer opredeljuje celinsko podnebje, zaradi katerega se to območje po geografskih opredelitvah uvršča med subpanonske krajine (naprimer dokaj visoke temperature, o čemer priča izjemno pogost oreh), vendar jo po drugi strani označujejo izrazito kraške krajinske značilnosti (vrtače, odsotnost površinskih voda, kraške jame in brezna, kraški izviri, obsežna območja plitvih in pogosto spranih tal in podobno), ki so tudi pomembna opredelilnica enote.

Posebnost te enote so območja s prevladujočo brezo (bele breze – Bela krajina) in s steljniki pa tudi način sušenja sena na ostrnicah. Prav tako se v to kategorijo uvršča izvir Krupe, ki je največji kraški izvir v tem delu Slovenije (800 l/s). Zanj je značilna izredna slikovitost, saj izvira pod steno visoko okoli 40 m. Žal je voda, ki v njem izvira, onesnažena s PCB. Prav tako je povirje Lahinje izjemno zaradi velikega števila različnih izvirov.

V ekološkem pogledu je za to območje značilna razmeroma velika naravna ohranjenost, hkrati pa je tu bogata etnološka dediščina (srbske vasi z značilno gradnjo – dvori).

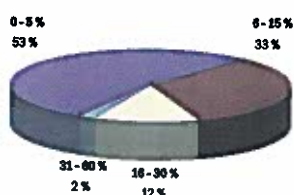
OPIS POSAMEZNIH KRAJINSKIH PRVIN

Relief Velika večina območja Bele Krajine je Belokranjski ravniki, ki je reliefno v splošnem precej uravnian (nadmorska višina med 160 in 190 m), vendar pa teren večinoma ni raven, ampak gosto posejan z značilnimi vrtačami. Nekoliko se dvigne in bolj vzvalovi na območju Velikega Bukovja, vendar njegova nadmorska višina ne presega 367 m nad morjem. Na območju aluvialnih nanosov ob Kolpi (Griblje, Otok, Metlika) je relief bistveno bolj uravnian. Dolina srednje in spodnje Kolpe je široka, ponekod med Ziljami in Pobrežjem ter pri Božakovem se pojavljajo zožitve doline in otoki v strugi.

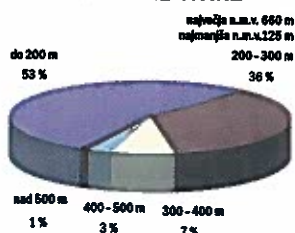
Vode Bela krajina je dežela nizkega krasa, zato je večji del te enote brez površinskih voda. Poleg Kolpe je največja reka Lahinja. V njenem povirnem delu je nenavadno veliko izvirov, ki so nastali kot posledica tektonskih prelomov na stiku Poljanske gore in Velikega Bukovja ter Belokranjskega ravnika. Značilnost večine vodotokov je njihova slikovitost (Kolpa, Lahinja, Krupa Podturnščica, Nerajčica, Dobljčica). Zanje je po večini značilna tudi razmeroma velika naravna ohranjenost, ki se kaže v izjemni ekološki pestrosti in tudi v nekaterih redkih vrstah (črni močeril v Jelševniku).

Rastje Na ravniku prevladuje združba belega gabra (Quercus-Carpinetum) z znatnim deležem breze, ki je ena od najpomembnejših prvin prepoznavnosti Bele krajine. Za kislakrična tla, predvsem na severovzhodnem delu so bili v preteklosti značilni steljniki (breze,

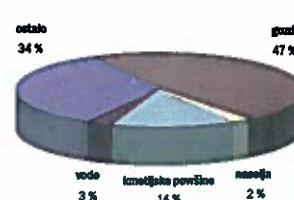
STRMINE

NADMORSKE VISINE

POVRŠINSKI POKROV

praprot), ki pa zaradi opuščanja stelarjenja polagoma izginjajo. Za območje Velikega Bukovja so značilni strnjeni bukovi gozdovi (*Fagetum montanum*), sicer pa so gozdne površine ponekod strnjene, drugod pa manjše in raztrgane, z razčlenjenim gozdnim robom, ki meji na kmetijske površine, vinograde in naselja.

Primarna raba tal Razen na območju Velikega Bukovja, kjer prevladujejo gozdovi, je pretežni del Bele krajine v kmetijski rabi. Na območjih z globokimi tlemi in na odcednih predelih aluvialnih ravnin ter ponekod v dnu vrtač in uval so urejene njive (pri Semiču ter med Adlešiči in Marindolom). Travinje prevladuje na vrtačastih predelih in na območjih s plitvimi tlemi ter na mokriščih ob vodotokih. Na obrobju Belokranjskega ravnika so na južnih pobočjih Gorjancev, ki se dvigajo nad ravniki, urejena vinogradniška območja (Tanča gora, Dobljučka gora, Semiška gora, Hrast, Želumlje). Vinogradi se pojavljajo tudi na prisojnih obronkih Bukovja in Plešivice.

Poselitev Največja naselja v tej enoti so Metlika, Črnomelj ter Semič in Vinica. Manjša naselja so posejana po ravniku in obdana s kmetijskimi površinami (travniki, njive, tudi vinogradi) in imajo večinoma značaj gručaste vasi. Precej vasi je razporejenih po obrobju tega območja, na prehodu v Poljansko goro, pomembnejša naselja pa so nanizana tudi ob Kolpi (npr. Vinica). Na jugovzhodnem delu je precej vasi s srbskim življem. Predvsem na tem delu Bele krajine je mogoče še najti značilno obliko domačij – tako imenovanih dvorov. V vinogradniških območjih prevladuje razpršena gradnja tako imenovanih zidanic. Trend takšne pozidave se v zadnjih letih še stopnjuje, tako da so vinogradniška območja v splošnem preobremenjena s številom objektov, pa tudi z neustreznimi gabariti in oblikovanjem. Tako se nekatera vinogradniška območja spreminjajo v naselja počitniških hišic, ki funkcionalno in morfološko v to krajino vnašajo nelogične, tuje strukture.

KRAJINSKI VZORCI

4.5.2/1 Strnjen gozd na pobočjih in ravniku Pogost krajinski vzorec predvsem v notranjem in jugozahodnem delu Bele krajine. Nižinski gozd sestavljajo pretežno bukovi sestoji (Veliko Bukovje), na gričevju so ponekod še ostanki steljnikov, v zadnjih desetletjih pa je primešan pomemben delež smreke.

Značilen vzorec. Primer: Veliko Bukovje

KRAJINSKI VZORCI

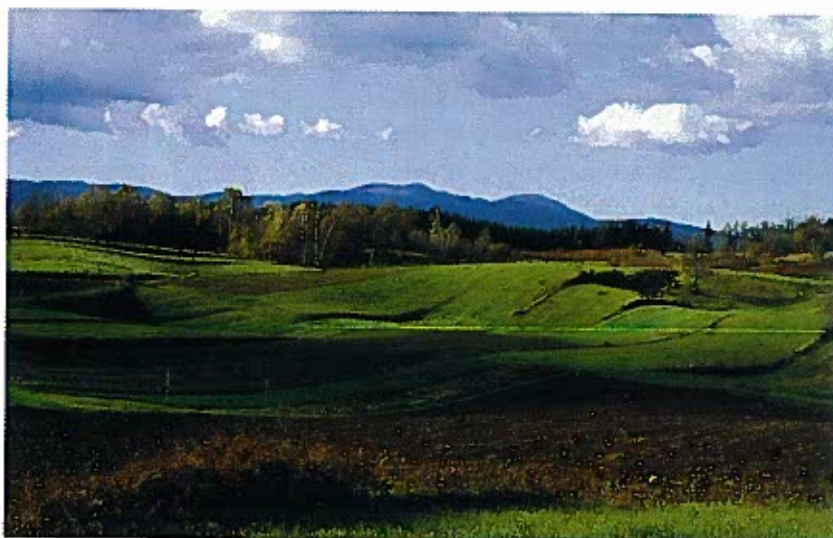
4.5.2/2 Steljniki na gričevju Na valovitem kraškem reliefu so bili v preteklosti pogosto urejeni steljniki z značilnimi redko posejanimi brezami in sklenjenimi površinami orlove praproti na siromašnih akričnih tleh. Zaradi opuščanja steljarjenja ta vzorec izginja in ga počasi zarašča nižinski gozd.

Redek vzorec. Primer: Steljniki pri Drašičih

4.5.2

4.5.2/3 Členjena kmetijska krajina na kraškem ravniku Najznačilnejši krajinski vzorec za Belo krajino; zaznamuje ga izrazito vrtačast relief s plitvimi tlemi ter z njivami na blagih in valovitih terasah, s prevladujočimi travniki in pašniki ter s posameznimi skupinami drevesne in grmovne vegetacije.

Značilen vzorec. Primer: Tribuče

4.5.2/4 Vinogradi na gričevju Tradicionalno urejeni vinogradi z zidanicami in vrstami po padnici se pojavljajo na prehodu v Žumberak ter na območje Poljanske gore. Kot izjemen vzorec se pojavi na gričih Mala in Velika Plešivica pri Adlešičih.

Značilen vzorec. Primer: Vidošiči

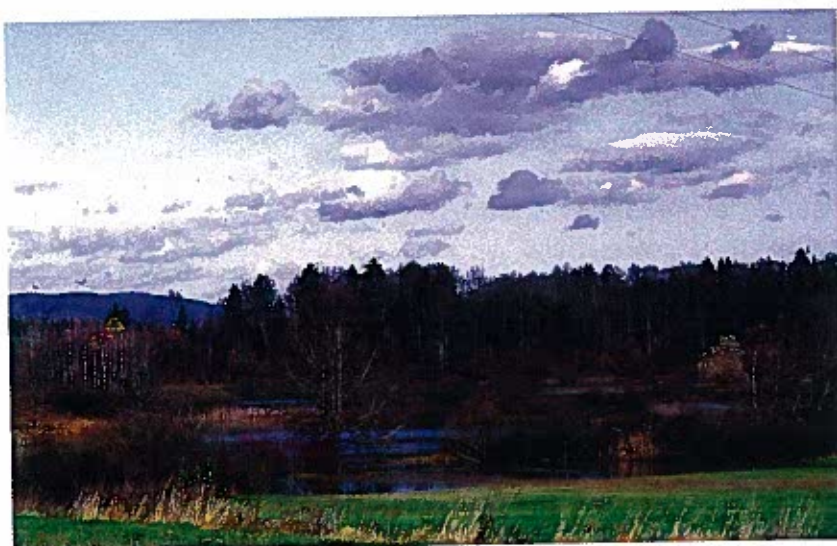
KRAJINSKI VZORCI

4.5.2/5 Ozka rečna dolina Vzorec ozke doline s strmimi, ponekod previsnimi skalnatimi bregovi z redkimi lokami. Tak vzorec je ustvarila Kolpa med Vinico in Adlešiči in med Žuniči in Miliči ter Božakovega dolvodno, delno pa tudi reka Krupa. Značilna je velika stopnja naravne ohranjenosti.

Redek vzorec. Primer: Kolpa med Žuniči in Miliči

4.5.2/6 Močvirne površine ob vodotokih Predvsem so ob izviri Lahinje in Podturnščice ter ob Kolpi pri Metliki. Mokrotne površine na naplavnih obvodnih ravninah so pomembna prvina v krajinski sliki. Kraško podlago so na teh krajih prekrile nepropustne usedline, kjer se zadržuje voda in ustvarja ekosistemsko bogat in pester mokrotni svet. Sekundarni močvirni svet je nastal tudi nad opuščenimi rovi rudnika Kanižarica.

Redek vzorec. Primer: Nerajske luge

4.5.2/7 Kmetijska krajina na ravnini Pretežno njivska raba in odsotnost grmovnih živic in drevja sta značilna za nekatere ravninske dele ob Kolpi med Gribljami in Rosalnicami ter ob regulirani Podturnščici. Matična podlaga so rečne usedline, tako da ima krajina povsem subpanonski značaj.

Redek vzorec. Primer: Okolica Otok

VREDNOTENJE

4.5.2.01 Belokranjski ravnik

2

Vrtačast relief kraškega ravnika soustvarja pestrost naravnih prvin krajinske zgradbe pa tudi kuturne krajine, poleg tega pa je za območje značilna razmeroma visoka stopnja naravne ohranjenosti, predvsem ob rekah Kolpi, Lahinji in deloma tudi ob Krupi.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: regionalni pomen

4.5.2.02 Belokranjsko gričevje

2

Za ta predel s precejšnjim deležem gozda je značilna razmeroma visoka stopnja naravne ohranjenosti, ki je še zlasti pomembna ob Kolpi, kjer se prepleta z območji kulturne krajine.

Simbolne vrednosti naravnih in kulturnih prvin: lokalni pomen

SMERNICE ZA VAROVANJE IN UREJANJE

- omejiti poselitvena območja z usmerjanjem novogradenj v okviru obstoječih naselij ali na njihovo neposredno obrobje
- preprečevati razpršeno gradnjo, predvsem počitniških hišic, kar še posebej velja za vinogradniška območja
- obnavljati vinograde v tradicionalnem krajinskem vzorcu sajenja po padnicah
- omogočati razvoj kmetijstva (omejene agromelioracije), vendar ob tem obenem zagotavljati nadaljnji obstoj značilnih vrtač in steljnikov
- zagotavljati ohranjanje belokranjskih rek z obrežji in urediti kopališča ter kampe ob Kolpi;
- sanacije površinskih kopov
- preprečevanje nadaljnega zasajanja monokultur smreke
- nova infrastrukturna omrežja in prenove obstoječih načrtovati v zemeljskih potekih in s tem zmanjšati število zračnih vodov

4.5.2

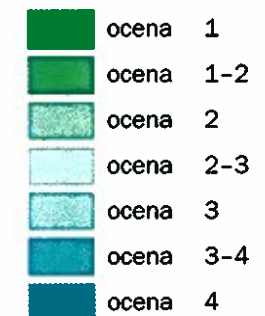
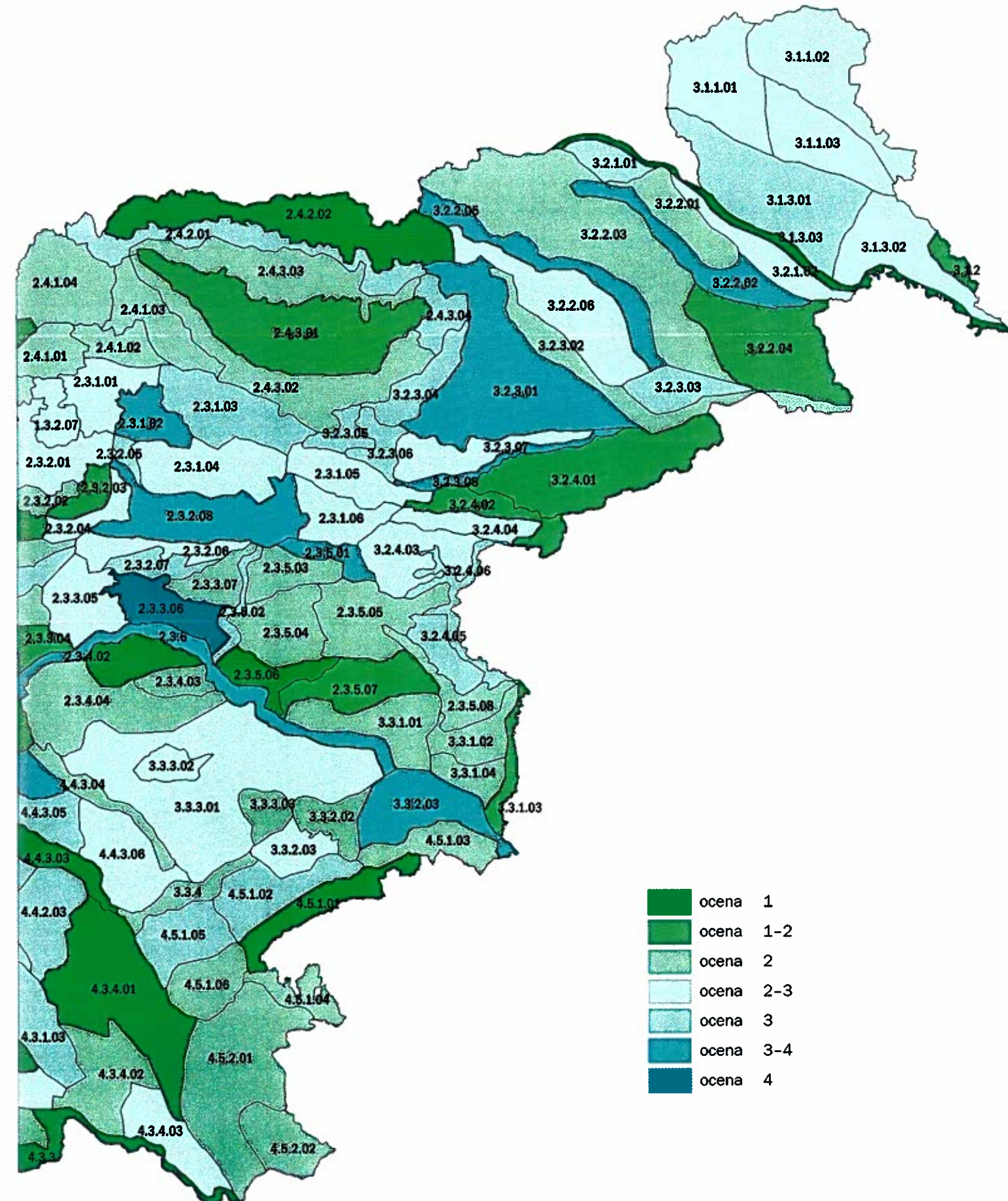
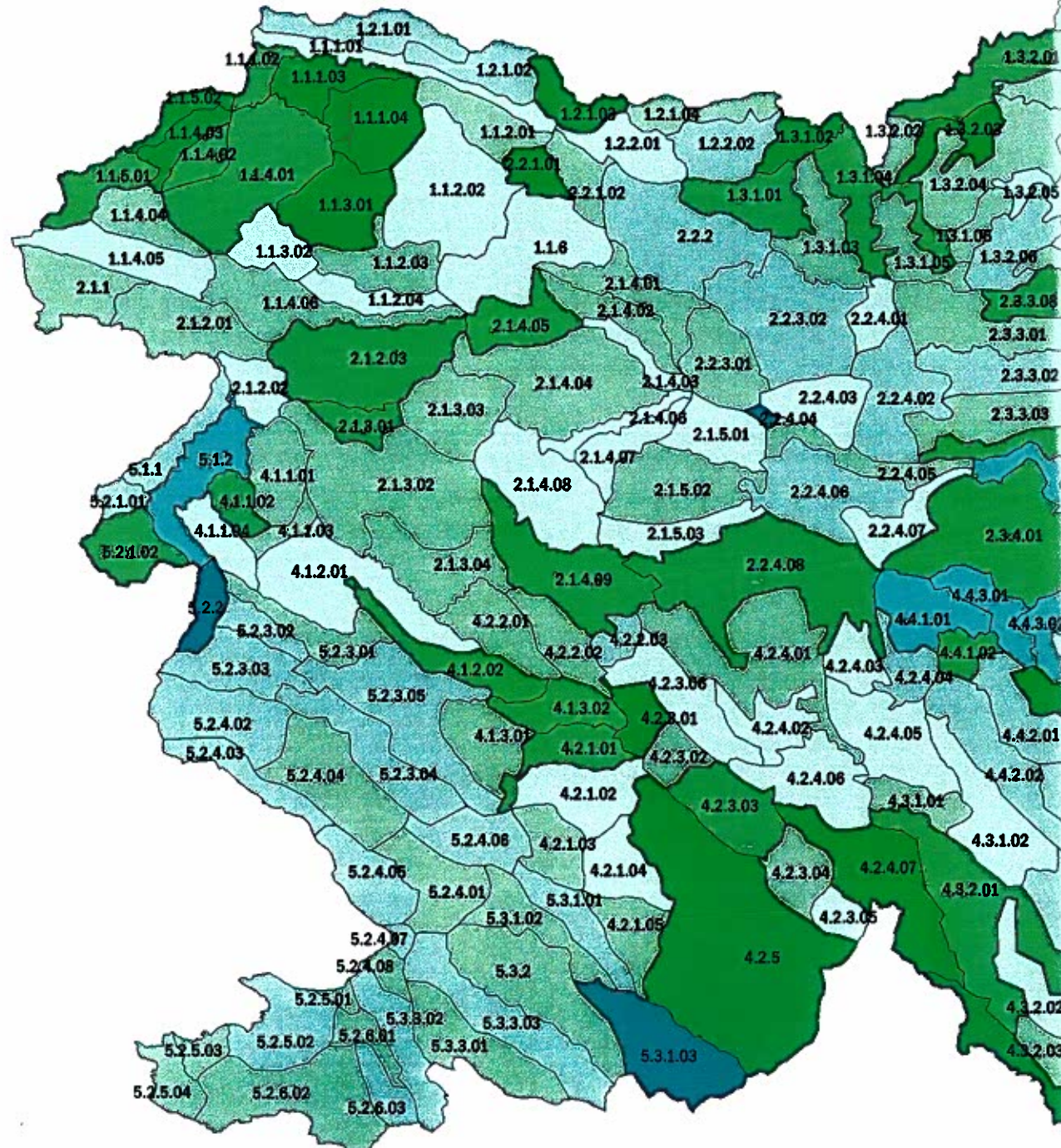
TRETJI DEL

Vrednotenje krajinskih podenot

Vrednotenje krajinskih podenot Na podlagi izbranih osnovnih meril, naravne ohranjenosti, pestrosti, prostorskega reda in harmoničnosti ter dveh dodatnih, simbolnega pomena naravnih in kulturnih prvin, so bile ocenjene enote na četrti ravni krajinske regionalizacije. Zanje je značilna visoka stopnja naravne ohranjenosti ter ohranjenost kulturnih sestavin prostora. Povsod tam, kjer gre za prvobitna naravna območja ali za območja s posebno vrednimi krajinskimi prvinami in simbolnimi pomeni, se ocene gibljejo med 1 in 2.

Oceno 3 so dobila predvsem območja skladne tradicionalne prostorske rabe, kjer pa ni posebnih krajinskih ali pomenskih kvalitet. Najnižja ocena je 3 – 4 za večja poselitvena jedra z industrijskimi zametki ali stihijsko pozidavo, ki se pojavljajo predvsem v ravninskih delih in vzdolž infrastrukturnih koridorjev. Nobeno od območij ni bilo ocenjeno z najnižjima ocenama 4 in 5. Razvrednotenja se namreč pojavljajo točkovno in ne obsegajo velikih površin. Zaradi tega ni mogoče nizko oceniti celotne enote, saj so drugi deli enote povečini sorazmerno dobro ohranjeni.

PRILOGA

Seznam krajinskih vzorcev

Seznam vzorcev na drugi ravni

4.1 Trnovsko nanoška planota

- strnjeni gozdovi na hribovju (Čepovanska dolina, Puštal)
- kraške goličave na pobočjih (Otlica, Lokovci)
- členjena kmetijska krajina na razgibanem reliefu (Banjška planota)
- kraška polja (Mrzli Log, Vodice pod Javornikom)
- kraški robovi (Otliški Maj, Nanos)

4.2 Pivško cerkniška planota

- strnjeni gozdovi na hribovju (Javorniško – Snežniško pogorje, Krim, Mokrec)
- kraška polja (Cerkniško, Babno, Logaško, Planinsko, Loški potok, Ponikve)
- členjena kmetijska krajina na razgibanem reliefu (Hrušica, Slemena, Goljanska planota)
- vodnate doline (Postojnsko, Pivško)

4.3 Kočevska kotlina in Kočevski Rog

- strnjeni gozdovi na hribovju (Kočevska gora, Kočevski Rog)
- valovita planota s kmetijskimi površinami v zaraščanju (Kočevski Rog)
- rečna soteska (dolina Zgornje Kolpe)
- kraška polja (Ribniška dolina in Kočevska kotlina)

4.4 Grosupeljska kotlina in Suha krajina

- strnjeni gozdovi na gričevju (okolica Dobrniča in Ambrusa)
- poplavne ravnice (doline Temerice, Višnjice, Krke)
- kmetijska krajina na valoviti planoti (okolica Dobrniča, Šentvidsko polje)
- kmetijska krajina na ravnini (Mirnapeška dolina, Grosupeljsko in Muljavsko polje)
- kraška polja (Lučki dol, Radensko polje, Globodol)
- pobočja z vinogradi (Dvorska gora, Lisec, Gradenc)

4.5 Gorjanci z Belo krajino

- strnjeni gozdovi na hribovju (strmi, najvišji predeli Gorjancev).
- gozdovi na gričevju (Veliko Bukovje, Podgorje)
- kmetijska krajina na gričevju (Brusnice, Gaberje, Dolž, Uršna Sela, Mihovo, Orehovec, Oštrc)
- kmetijska krajina na valovitem ravniku (okolica Dragatuša, območje ob Podturnščici)
- obvodna krajina – močvare in rečni rokavi (Kolpa, Krupa, Dobljčica, Lahinja, Nerajske luge)
- vinogradi na pobočjih (Vidošiči, Gadova Peč, Tolsti vrh)

Seznam vzorcev na tretji ravni

4.1.1 Banjška planota

- valovita krajina
- kraška polja
- kraški travniki z vrtačami
- travnate površine na slemenu in zložnih pobočjih
- zaraščena kraška gmajna
- suhe doline z vrtačami

4.1.2 Trnovski gozd

- strnjeni gozdovi na kopastem hribovju
- prepadni skalni robovi
- celki na pobočjih
- celki z izrazito dinarskim značajem
- travniške suhe doline z vrtačami
- pašne površine s suhozidi
- kmetijska krajina v suhih dolinah
- manjša kraška polja

4.1.3 Nanos In Hrušica

- strnjeni gozdovi na hribovju
- strmi travnati in skalni robovi
- suhe travnate planote z dinarskim značajem

4.2.1 Pivška planota

- valovita krajina
- kraška polja
- kraška gmajna – zaraščajoči se svet
- presihajoče jezero
- kraški travniki
- mokri travniki
- kraško polje z vodo

4.2.2 Planota Črni vrh – Logatec

- kraška polja
- vrtačasti travniki v zaraščanju
- suhi doli z gozdnatim obrobjem
- kmetijska krajina v manjših suhih dolinah
- celki v suhih dolinah z vrtačami

4.2.3 Cerkniško območje

- gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih
- suha kraška polja
- kraška poplavna polja
- kraška polja s presihajočimi jezeri
- vodnata kraška dolina

4.2.4 Velika notranjska planota

- gozdne kraške planote
- kmetijska krajina na uravnani planoti
- kmetijska krajina na zamočvirjeni kraški planoti
- kmetijska krajina na slemenastem reliefu
- kraška polja
- vodnate doline
- kmetijska krajina v suhi dolini

4.2.5 Snežnik z Javorniki

- gozd na kopastem sredogorju
- pašniki na pobočjih
- jase v gozdu

4.3.1 Ribniško–Kočevska kotlina

- gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih
- gozd na ravnini
- gozd na obrobju dolin
- kmetijska krajina v dolini
- kmetijska krajina na valoviti planoti
- kmetijska krajina na ravnini

4.3.2 Goteniško pogorje

- gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih
- skalna ostenja
- kmetijska krajina na valoviti planoti
- kmetijska krajina v zaraščanju

4.3.3 Dolina zgornje Kolpe

- strnjeni gozdovi s skalnim ostenjem
- vodotok z obrežno vegetacijo
- kmetijska krajina z naselji na ravnici
- celki na pobočju

4.3.4 Kočevsko Roško hribovje

- gozd na strmih osojnih pobočjih in grebenih
- krajina nekdanjih naselij v zaraščanju
- pašniki na vrtačastem reliefu
- členjena kmetijska krajina
- kmetijska krajina na valoviti planoti

4.4.1 Grosupeljska kotlina

- kmetijska krajina na ravnini
- členjena kmetijska krajina z naselji na valovitem reliefu
- kmetijska krajina v dolini
- suho kraško polje
- kraško polje z vodotokom

4.4.2 Suha krajina južno od Krke

- gozd na slemenih
- kmetijska krajina z naselji na kraški planoti
- členjena kmetijska krajina na vrtačastih pobočjih
- kraško polje

4.4.3 Krajina severno od Krke

- gozd na gričevju
- kmetijska krajina v zaraščanju na gričevju
- kmetijska krajina na valoviti planoti
- kmetijska krajina na vrtačastem površju
- kraško polje
- vinogradi na pobočjih
- kmetijska krajina v vodnati dolini
- kmetijska krajina na ravnini

4.5.1 Gorjanci z Radoho

- gozd na hribovju
- gozd na gričevju
- kmetijska krajina na gričevju
- kmetijska krajina z naselji na gričevju
- vinogradi na pobočjih
- vodnate doline

4.5.2 Bela krajina

- strnjen gozd na pobočjih in ravniku
- steljniki na gričevju
- členjena kmetijska krajina na kraškem ravniku
- vinogradi na gričevju
- ozka rečna dolina
- močvirne površine ob vodotokih
- kmetijska krajina na ravnini